

TOMIS

Anul VII, nr. 18 (84), 25 noiembrie, 1972

16 pagini, 1,50 lei

ZIUA DE MÎINE A ȚĂRII

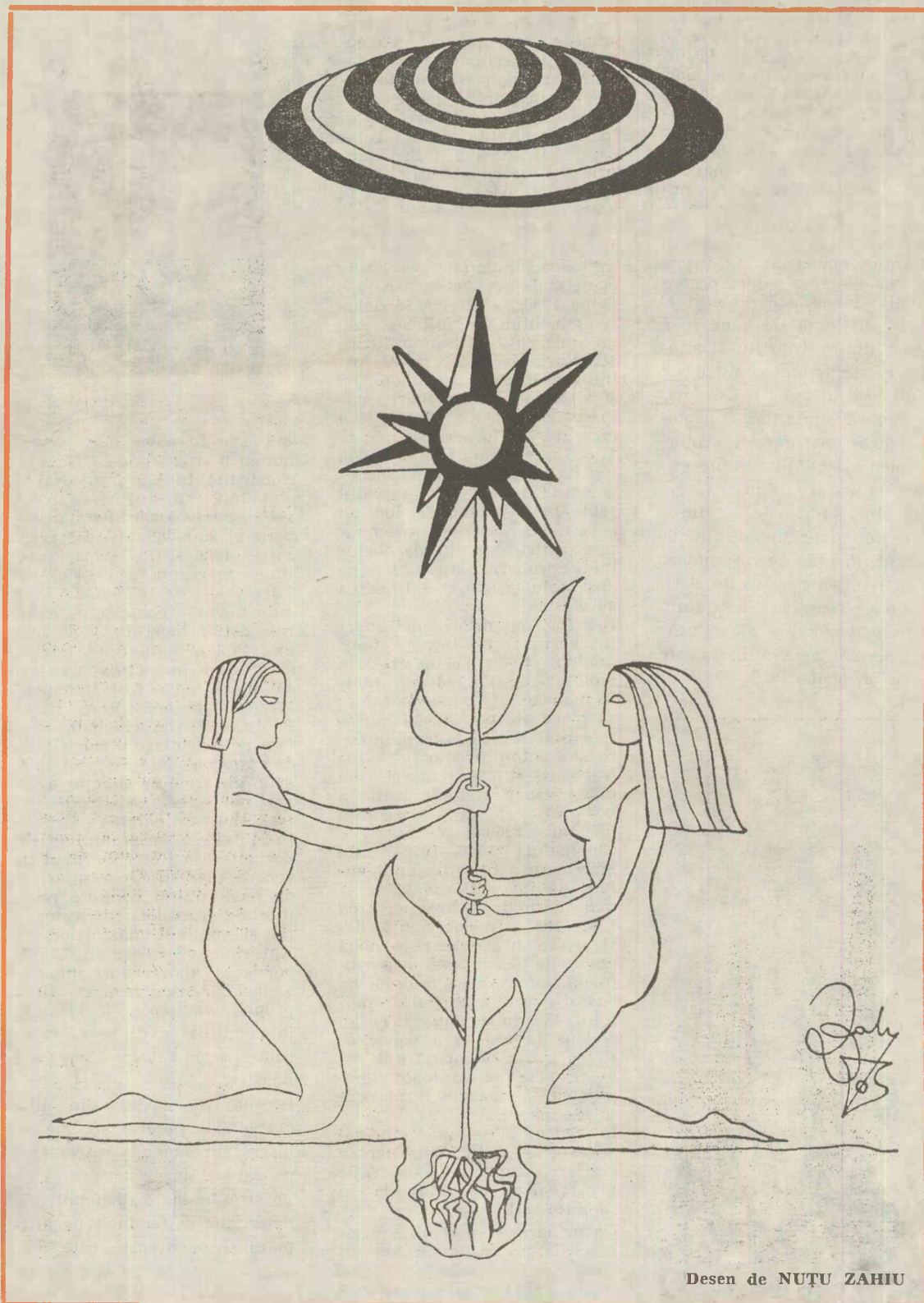
GEORGE CRIȘOVAN,
secretar al Comitetului
județean Constanța
al P.C.R.

Edificarea societății socialiste multilateral dezvoltate angajează în chip conștient și activ întregul nostru popor, strîns unit în jurul partidului. În acest vast proces, îndreptat către viitor, o atenție și o grijă deosebită este acordată tineretului, ziua de mîine a țării. Avem un tineret sănătos, un tineret minunat, la pregătirea și creșterea căruia sînt chemați să participe toți factorii educaționali și în primul rînd școala, principal mijloc de cultură și civilizație. Cuvîntarea tovarășului Nicolae Ceaușescu la consfătuirea cu cadrele care predau științele sociale în învățămîntul superior a reliefat cerințele actuale și de perspectivă ale educării comuniste a tineretului nostru. Avem sarcina de mare răspundere de a realiza o educație multilaterală a tinerei generații. În modelarea omului nou școala, toate cadrele didactice sînt datorate să asigure o pregătire unitară și permanentă. La temelia educării tineretului stă politica Partidului Comunist Român, care reprezintă marxism-leninismul creator în România. Predarea tuturor disciplinelor și, în acest context, predarea științelor sociale, se face în strînsă legătură cu practica edificării socialismului, cu avîntul și cuceririle cunoașterii. În județul nostru s-au dobîndit rezultate bune în educarea tineretului în muncă și pentru muncă, în antrenarea lui la activitatea productivă, la acțiunile de muncă patriotică pe șantieri sau pe ogoare. Această experiență pozitivă constituie un imbold pe mai departe. Inspectoratul școlar, școlile și liceele, unitățile economice care le patronază, trebuie să găsească noi căi și mijloace în vederea unei pregătiri cît mai eficiente a tineretului. Cunoștințele științifice însușite în școală să-și afle concretizarea în munca din cercuri, în atelierele școlare, în producție. Practica elevilor să se desfășoare sub îndrumarea unor cadre competente, cu o calificare temeinică. În întreaga activitate cu elevii să nu se piardă din vedere ca-

(Continuare în pag. 2)

ÎN ACEST NUMĂR:

● **imperativele predării științelor sociale** — de ION LUNGU ● **poartă a țării spre lume** — interviu cu NICOLAE ZEICU ● **cronica literară** — de MIRELA ROZNOVEANU ● **spectrum** — de AL. PROTOPODESCU ● **cîntecul lăstunilor** — fragment de roman de MIRCEA BRĂTUCU ● **cu DAN TĂRCHILĂ despre teatrul său și al altora** ● **ce vrea actorul cu mentalitate provincială** — de GHEORGHE MILETIANU ● **TEMISTOCLE POPA** — profil de JEAN BADEA ● **stațiunea murfatlar** — de ing. N. PODOLEANU ● **poșta redacției** — de IOANICHIE OLTEANU ● **însemnări din Italia** de CONSTANTIN SCORPAN

Desen de NUȚU ZAHIU

IOAN ANGHEL

pe-a douăzeci și cincea treaptă către soare

Pe-a douăzeci și cincea treaptă către soare
Mi-e inima în flăcări și gîndul la zenit.
Simt viața cum își cheamă elanul infinit
S-aprindă aurora în marea sărbătoare.

Lumini vin de pe culme și se răsfrîng în ape,
Pe razele de aur urcăm mereu mai sus...
Spre un tărîm de basme privirea ni s-a dus
Și-aceasta-i țara noastră cu sorii mai aproape.

VIRGIL TEODORESCU

deasupra mării

Deasupra mării se
luminează de ziua dar
ziua e încă în valuri
și arcul luminii vibrează
ca o lișiță împușcată
într-un ostrov îndepărtat
care mai are încă puterea
să ajungă la cuibul
ascuns în trestii,
deasupra mării se
luminează de ziua
și pe țarm urmele pașilor
se transformă în cuiburi,
în minarete elastice
săgeți respinse de arcaș în
clipa încordării supreme
cînd coarda zbîrnie și
plesnește,
cînd penumbra invadează
emisferul arcului
și formele gem sub povara
regisirii.

principii critice

CRITICA — ACT DE CUNOAȘTERE

A face critică literară pornind de la ideea preconcepută că perfecțiunea interioară a metodei este mai presus decît realitatea operei înseamnă a trăda o aspirație care definește însuși procesul cunoașterii. Mării intelectuali ai tuturor epocilor au crezut cu ardoare în șansa de a atinge cîndva adevărul și pentru aceasta și-au sacrificat vanitatea și satisfacțiile imediate. O asemenea atitudine nu numai că a înobilat inițiativele lor, dar a stimulat energii intelectuale latente, a aprins imaginația, a dat un ritm palpitant aventurii spirituale. De multe ori, un sistem rezultat din convergența spontană, spre adevăr, a unor demersuri diverse s-a dovedit construit mai organic decît orice arabescuri speculative de o simetrie premeditată. Coerența este un atribut al adevărului, al valorii — nu o cauză a lor. A considera critica literară act de cunoaștere nu înseamnă a-i nega particularitatea principiilor. În primul rînd, împreună cu toate tipurile de critică artistică, critica literară se distinge în vastul domeniu al cunoașterii prin faptul că supune observației un fenomen propriu existenței umane — arta. Arta

ALEX. ȘTEFĂNESCU

(Continuare în pag. 5)

ziua de mîine a țării

(Urmare din pag. 1)

racterul educativ. Nu poate fi concepută o pregătire multilaterală fără înarmarea elevilor cu o concepție politico-ideologică clară, cu înțelegerea fenomenelor lumii și societății, a realităților noastre socialiste. În acest sens, o contribuție importantă o are predarea științelor sociale. În școlile din județul nostru s-au întreprins o seamă de măsuri în vederea ridicării eficienței predării filozofiei, istoriei, economiei politice și celorlalte științe sociale — de la cele privind „educarea educatorilor”, la înființarea cabinetelor de științe sociale, a cercurilor științifice ale elevilor etc. Multe cadre didactice asigură o predare argumentată științific, o predare vie și actuală, în care conceptele, noțiunile, sint concretizate cu exemple din realitățile țării, ale județului nostru. În predarea științelor sociale se folosesc metode și procedee care asigură o eficiență sporită, se organizează lecții în cabinetele de științe sociale, vizite în întreprinderile industriale și unitățile agricole. Nu peste tot se asigură, însă, o legătură strinsă a principiilor teoretice cu realitățile practice, cu politica concretă a partidului și statului nostru. Unele cadre didactice predau la un nivel abstract, rupt de viață, fac lecții schematice, se mărginesc să comunice elevilor cunoștințe generale, insuficient legate de contextul politic actual. Ca o trăsătură negativă în predarea efectuată de unele cadre didactice este că documentele partidului, cuvântările secretarului general nu sînt întotdeauna expuse și aprofundate cu elevii. Or, principala sarcină a cadrelor didactice care predau științele sociale este însușirea de către elevi a politicii partidului nostru. În predarea istoriei și altor științe se menține încă un caracter formalist, descriptiv, nu sînt evidențiate și adîncite semnificațiile, legăturile, legi-

tățile, nu se pune accentul cuvenit pe influențarea educativă a elevilor. Se pierde din vedere o altă îndatorire a cadrelor didactice, aceea de a imbina instrucția cu educația în așa fel încît să li se sădească tinerilor sentimentele și năzuințele poporului, să li se imprime spiritul răspunderii și abnegației, să li se dezvolte pasiunea pentru nou, ca și capacitatea de a gândi creator. În realizarea unei educații plenare a tineretului să se acorde o și mai mare atenție bunei desfășurări a învățămîntului politic U.T.C., orele de dirigiență, funcționalității cabinetelor de științe sociale, muncii în cercuri, gazetelor de perete, activităților cultural-educative etc. În multe școli funcționează cabinete de științe sociale bine organizate, în care au loc dezbateri, se țin expuneri însoțite de filme și diafilme, se fac întâlniri ale elevilor cu activiști de partid și de stat, cu specialiști. Din păcate însă, în alte școli cabinetele sînt doar cu numele, se află în „reorganizare”, au un spațiu necorespunzător etc. Astfel de situații, care se cer grabnic remediate, le înfîlmăm la Liceul din Cogălnice, la Liceul „Ovidiu” sau la Liceul nr. 4 din Constanța, la Liceul din Băneasa și altele. La liceele din Negru Vodă, Cobadin, Topraisar, Cernavodă și din nou Băneasa, să se pună un accent mai mare pe educarea ateist-științifică a elevilor. Cercurile de ateism și filosofie marxistă înființate în școli pot să-și aducă o contribuție în această direcție. O formă eficientă de educare a tineretului o constituie organizarea de acțiuni comune ale școlii, organizației U.T.C., părinților și unităților economice care patronază școlile. Asemenea acțiuni trebuie extinse în toate școlile. Întrunind eforturile tuturor factorilor educaționali, manifestînd un plus de răspundere în activitatea noastră de zi cu zi, vom reuși să înfăptuim înaltele deziderate ale educației tinerelor generații, **ziua de mîine a țării.**

— Ce reprezintă portul Constanța pentru țara noastră?

— Nu voi încerca o definiție; aș risca să nu pot prezenta, la justa valoare, importanța unui port maritim pentru o țară, mai ales azi, cînd transportul maritim de mărfuri constituie o condiție deosebită a dezvoltării economice. Portul Constanța poate fi considerat, în aceste condiții, drept principală poartă a relațiilor noastre economice cu țările lumii.

Iată: în primele 9 luni din acest an, siderurgia românească a beneficiat de mari cantități de minereu, transportat din două continente (Africa și Asia) cu nave proprii sau străine, trecut fiind prin portul Constanța. Tot pe aici au fost exportate aproape 2.200 mii tone de mașini-unelte, instalații, tractoare, camioane, autoturisme, pentru ca pe calea apelor să ajungă în Extremul Orient, în cele două Americi, în porturile Europei de Vest sau în Africa. Constanța, așadar, înseamnă, din acest punct de vedere, o importanță răscruce de drumuri care asigură cele mai eficiente legături cu toate porturile țărilor lumii.

— Care este dinamica dezvoltării portului și flotei noastre comerciale în cei 25 ani de la proclamarea Republicii?

— În 1947, portul era într-o situație grea din pricina efectelor retragerii armatei hitleriste care avariasse sau distrusesese o însemnată parte din cheiuri, platforme, magazii și instalații. Acțiunea de refacere economică a țării a cuprins și acest obiectiv. S-a trecut cu toată hotărîrea la reorganizarea activității portuare. Între anii 1947—1950, traficul portuar se realizează cu mijloace manuale; relațiile comerciale erau restrînse. După 1950, s-a trecut la dotarea portului cu mijloace de mecanizare corespunzătoare structurii de trafic și au fost inițiate lucrări de amenajări și sistematizări portuare. Valoarea fondurilor alocate a crescut simțitor, realizîndu-se 27.000 mp de platforme, 18.379 mp de magazii și 3 macarale-portale. Cît privește intervalul 1961—1965, acum are loc un eveniment de uriașă însemnată pentru dezvoltarea portului: aprobarea studiului de ansamblu pentru extinderea spre sud.

N-a fost dat uitării nici „portul vechi”; realizarea unor noi obiective: 450 m cheu la molul nou; 124.198 mp platforme; 25.131 mp magazii; 46 macarale portale; 12 macarale mobile; 84 autostivuitoare și autoîncărcătoare; 104 tractoare și 222 remorci au mărit capacitatea de trafic a portului vechi de 2,3 ori, față de anul 1960.

Cîcinalul 1966—1970 este marcat de realizarea unui volum de investiții de 2,5 ori mai mare decît în perioada 1961—1965; în consecință, desigur, se înregistrează o nouă etapă de dezvoltare a portului. Sistematizarea molului de sud și execuția parțială a molului IV după anul 1970 au condus la creșterea capacității de trafic cu încă 3 mil. tone/an (7 dane cu toate amenajările, 1 magazie, 8 macarale de cheu).

În cadrul actualului cîcinal se execută și lucrările pentru creșterea capacității de trafic prin realizarea integrală a molului III.

Ca urmare, vom realiza, în acest an, un trafic de 18 ori mai mare decît în anul 1938 — an de avînt al economiei antebelice — și de 4,5 ori mai mare decît în anul 1960. Cifrele grăiesc de la sine; mai e nevoie de argumente suplimentare?

POARTĂ A ȚĂRII SPRE LUME

Imaginea Constanței de astăzi nu poate fi nici concepută, nici înțeleasă fără prezența portului, a miilor de oameni care și-au aflat rosturile vieții în perimetrul acestui spațiu de impact al României cu drumurile de apă, ale planetei. Marinari și docheri, elevatoare titanice și călătorii dirze sub flamura tricoloră a patriei — o lume a curajului și bărbăției, a romantismului electricizant și totodată hărniciei anonime. Lume la care se referă convorbirea noastră cu inginerul Nicolae Zeicu, directorul D.N.M. „Navrom”, căruia îi mulțumim și pe această cale pentru amabilitate.

din cele 10 nave, cite aveam, numai una era nouă („Galați” construită în Șantierul Naval omonim). Restul — nave vechi, de 4—5.000 tdw și 2 cabotiere, sub 300 tdw fiecare. Între 1966—1970, capacitatea flotei maritime a crescut de 3,5 ori — dar a rămas încă sub nevoile comerțului exterior astfel încît, în 1970, numai 17,2 la sută din totalul mărfurilor import-export pe căi maritime a fost transportat de flota noastră. Pentru actualul cîcinal, cîtăm pe o triplare a capacității de transport față de anul 1970 prin intrarea în funcție a unor noi nave, construite în țară sau străinătate. În stabilirea programului de dezvoltare a flotei s-a avut în vedere diversificarea tipurilor de nave ținînd cont de relațiile de transport, de categoria și volumul mărfurilor. Apreciem că în anul 1975, ponderea mărfurilor import-export, transportate cu flota proprie, va depăși 42 la sută, în condițiile extinderii relațiilor economice ale țării noastre.

Precum se vede, dinamica dezvoltării flotei maritime se înscrie în mersul ascendent pe care îl înregistrează țara noastră în toate domeniile de activitate, astfel încît ne afirmăm și pe această cale, în ierarhia statelor dezvoltate, ca o expresie a înțelepciunii cu care sînt conduse destinele patriei noastre. Nu putem să vorbim despre dezvoltarea portului și a flotei maritime fără a evoca grija conducerii de partid și de stat și, îndeosebi, sprijinul acordat de tovarășul Nicolae Ceaușescu, prin repetatele analize de lucru făcute în portul Constanța.

— La cîteva luni de la Conferința Națională a P.C.R., cum apreciați activitatea colectivelor din port?

— Și lucrătorii portuari, și navigatorii s-au angajat să-și intensifice munca, în așa fel încît să-și aducă o cît mai mare contribuție la efortul întregii țări, pentru îndeplinirea actualului cincinal mai devreme.

Ca urmare, traficul portuar a fost depășit cu aproape 600 mii tone, iar flota românească a transportat, peste prevederile planului, 200 mii tone mărfuri. Aceasta probează că și noi, cei din portul Constanța, sîntem angajați în efortul unanim de a înălța România pe culmi de progres și prosperitate.

Realizările obținute pot fi apreciate ca bune, dar ele constituie numai un început care va fi amplificat în concordanță cu nivelul sarcinilor mereu crescînde.

Ne preocupă în mod deosebit, creșterea eficienței economice în activitatea portuară și transportul maritim de mărfuri, mărirea beneficiilor și reducerea cheltuielilor de exploatare.

— Care sînt liniile de perspectivă ale viitorilor ani?

— În acest an, vom derula de două ori mai multe mărfuri față de 1965; peste 3 ani vom ajunge aproape la o triplare a actualului trafic prin portul Constanța.

Un asemenea ritm este specific dezvoltării economiei țării, dar arată și măsura capacității puternicului colectiv de lucrători portuari. Creșterea traficului portuar înseamnă însă, în primul rînd, o creștere a productivității muncii pe seama aplicării unor procese tehnologice din ce în ce mai perfecționate, introducerea unor procedee moderne de lucru printre care paletizarea, pachetizarea sau containerizarea mărfurilor, extinderea mecanizării, noi dotări la cel mai avansat nivel al tehnicii mondiale. În anul 1975 vom transporta 42—50 la sută din totalul mărfurilor de import-export, în trafic maritim, ale economiei naționale. Aceasta înseamnă foarte mult. Și fiindcă nu poți face nimic fără oameni, pentru pregătirea cadrelor de navigatori au luat ființă Institutul de marină și Liceul industrial de marină...

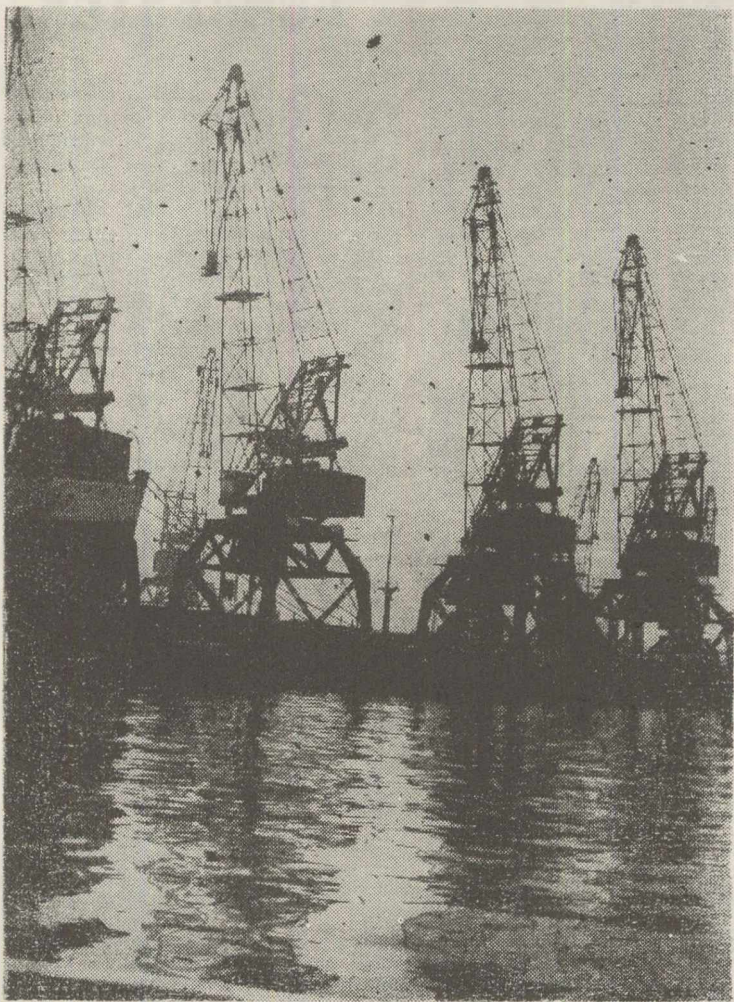
Cît privește perspectiva anilor 1980—1990, nu este cazul să anticipăm. Avem conturate principalele obiective dar realizarea actualului cincinal înainte de termen ne obligă să revizuim studiile și proiectele de viitor. Cert este că ritmul de creștere a traficului portuar și a transportului maritim de mărfuri vor fi din cele mai mari!

— Ați fost delegat la Conferința Națională a Partidului. Ce ați simțit dv. personal, ca purtător de cuvînt al comuniștilor din port, la marele forum?

— Simțămintele pe care mi le-a dat această încredere, cînst și răspundere sînt de neuitat.

Am plecat la Conferința Națională pentru a prezenta realizările și angajamentele comuniștilor din port și am revenit în port conștient de greutatea și însemnătatea sarcinilor. Vom face tot ce trebuie pentru ca în portul Constanța tradiția muncii avîntate a docherilor, mecanizatorilor și navigatorilor să se ridice pe trepte superioare.

Convorbire consemnată de MIHAI ADRIAN

introducerea progresului științific și tehnic în agricultură

Conferința Națională a Partidului din iulie a.c., a subliniat ca pe un imperativ al dezvoltării mereu ascendente a economiei românești introducerea progresului științific și tehnic în toate ramurile de activitate, așezarea industriei, agriculturii, a celorlalte ramuri, în contextul revoluției tehnico-științifice contemporane. Concepind conducerea științifică a economiei ca pe o îmbinare armonioasă a planificării cu strategia dezvoltării în perspectivă, partidul nostru a stabilit un vast program de dezvoltare multilaterală a patriei, de apropiere în ritm susținut a economiei românești de nivelul țărilor avansate, de perfecționare continuă a organizării vieții economice și sociale. În acest sens, între măsurile inițiate de partid se înscriu valorificarea rațională și eficientă a potențialului economic, a resurselor materiale și umane, creșterea productivității muncii mai ales pe seama introducerii progresului științific și tehnic, dezvoltarea mai intensă a cercetării științifice naționale, coordonarea activității tuturor factorilor de cercetare spre rezolvarea problemelor de interes major ale economiei etc. În indeplinirea cu succes a acestor deziderate, sarcini mari revin agriculturii. Am văzut cum, în aceste luni de toamnă, în condiții atmosferice nefavorabile, întreaga țară a răspuns îndemnului partidului, al secretarului general Nicolae Ceaușescu, de a participa cu energie și simț de răspundere la lucrările de recoltare, la arături și însămânțări. Agricultură țării noastre a cunoscut o mare dezvoltare în anii socialismului. Sint cunoscute căile intensive ale acestei dezvoltări: mecanizare, chimizare, irigare. Introducerea științei și tehnicii în agricultură a marcat o metamorfoză uimitoare a recoltelor și acest progres evident îl vedem atât de pregnant în Dobrogea. Una din principalele probleme puse în fața agriculturii constă în valorificarea rațională și eficientă a pământului, cel mai de preț bun național. Această grijă față de pământ se materializează prin aplicarea unui complex de măsuri: îmbunătățiri funciare (irigații, îndiguiuri, desecări), zonarea judicioasă a culturilor, folosirea rațională a îngrășămintelor chimice, aplicarea metodelor agrotehnice moderne, folosirea semințelor selecționate etc. Creșterea eficienței economice în agricultură este legată indisolubil de introducerea în continuare a progresului științific și tehnic în toate ramurile ei. Paralel cu îmbunătățirea soiurilor la cereale, trebuie avută în vedere sporirea producției de legume, fructe și struguri. O orientare de mare importanță a agriculturii o constituie dezvoltarea prioritărilor a zootehniei. Și aici se cer noi măsuri pentru ameliorarea raselor de animale, creșterea lor în greutate, extinderea bazei furajere. Aplicând aceste cerințe la agricultura județului Constanța, vom observa o creștere a eficienței economice în toate ramurile. Vom consemna producțiile sporite la grâu, porumb, floarea-soarelui și alte culturi, ameliorarea raselor de animale și în primul rând, a oilor (județul Constanța ocupând locul întâi pe țară, cu circa un milion de capete), succesele deosebite obținute în producția vitivinicolă etc. Sarcinile mari puse în fața agriculturii județului Constanța, a întregii țări, cer în

continuare o intensificare a eforturilor organizațiilor de partid, a organelor de conducere a unităților economice din agricultură, a comitetelor oamenilor muncii din I.A.S. și S.M.A., a tuturor cooperativelor, mecanizatorilor, lucrătorilor agricoli pentru ridicarea necontenită a exigenței și răspunderii muncii lor în vederea obținerii de producții superioare atât cantitativ cât și calitativ. Un rol însemnat în introducerea progresului științific și tehnic în agricultură îl au stațiunile experimentale, ca foruri ale cercetării și aplicării în producție a rezultatelor acestor cercetări, ca propagatoare ale noului în diferitele ramuri agricole. Vizita de lucru a tovarășului Nicolae Ceaușescu la Institutul de cercetări pentru cereale și plante tehnice și cooperativa agricolă de la Fundulea, din prima decadă a acestei luni, a reliefat cu pregnanță perspectivele concrete, realiste ale activității de cercetare în agricultură, sarcinile ce revin integrării cercetării cu învățământul și producția. Vizita a constituit un dialog rodnic cu oamenii de știință, cu cadre din învățământ, cercetare și economie, cu lucrători ai ogoarelor, pe teme ale mecanizării complexe a lucrărilor agricole, în special privind recoltarea eficientă a produselor, transportul și însilozarea lor, dar și pe teme ale îmbunătățirii soiurilor, ale realizării unor soiuri de înalt randament. Secretarul general al partidului a dat prețioase indicații privind obținerea unor hibrizi de porumb cu mare productivitate și în funcție de utilizarea lor, introducerea imediată în producție a rezultatelor cercetării științifice, realizarea de mașini agricole la nivelul cerințelor și trecerea grabnică la producția de serie, a subliniat necesitatea coordonării eforturilor tuturor factorilor în vederea creșterii eficienței muncii de cercetare și aplicare a noului în agricultură. În acest sens, precizând că fiecare centru de învățământ agricol să devină și un centru de cercetare, tovarășul Nicolae Ceaușescu a arătat că institutele de profil trebuie să asigure coordonarea unitară, din punct de vedere științific, a cercetărilor desfășurate de stațiunile experimentale din țară.

Agricultura noastră socialistă, aflată într-un amplu proces de modernizare, cere din partea institutelor de învățământ, a institutelor de cercetare, a stațiunilor experimentale o contribuție tot mai mare în promovarea tehnicii avansate, în introducerea științei în producție. Stațiunile experimentale, ca organisme de cercetare și de aplicare directă în producție a rezultatelor cercetării, nu trebuie să scape din vedere nici una din laturile activității lor, care formează un tot unitar: cercetare, aplicare pe teren propriu, generalizare în ferme-pilot și, de aici, la scară largă. Rezultatele fructuoase obținute de-a lungul anilor de stațiunile experimentale din județul Constanța, contribuția lor la introducerea noului în agricultură (Stațiunea Valul Traian), în vitivinicultură (Stațiunea Murfatlar), în zootehnie (Stațiunea Palas), ne îndreptătesc să considerăm că, în lumina noilor indicații, a măsurilor luate de partid, activitatea lor va contribui și mai mult la dezvoltarea agriculturii noastre socialiste.

VICTOR CONSTANTIN

Cuvîntarea tovarășului Nicolae Ceaușescu la consfătuirea cadrelor didactice care predau științele sociale în învățământul superior constituie o nouă expresie a grijii deosebite pe care conducerea partidului nostru o acordă dezvoltării școlii românești, creșterii eficienței procesului instructiv-educativ, educării tinerelor generații, „ziua de miine a țării”. Document programatic de înaltă clarviziune, cuvîntarea evidențiază sarcinile care revin școlii, organizațiilor de partid, tuturor cadrelor didactice, în mod unitar în înarmarea tineretului cu ideologia și politica partidului nostru, cu o gândire științifică despre lume și societate, în formarea multilaterală a tineretului, în modelarea fizionomiei omului nou, constructor al socialismului și comunismului. În acest context este afirmat cu pregnanță rolul științelor sociale ca instrument activ al practicii sociale revoluționare, ca forță de transformare a omului, a societății. Sint viu subliniate imperativele predării științelor sociale, sint înfățișate lipsurile — cu rigoare, cu combativitate exemplară, — sint date prețioase indicații în vederea înlăturării acestor lipsuri, criticile și sugestiile angajînd o amplă analiză a cerințelor actuale și de perspectivă care stau în fața slujitorilor școlii, cadrelor care predau științele sociale.

Condiția sine qua non a eficienței predării științelor sociale o constituie „legătura strînsă cu viața, cu activitatea practică a

VALENTE

imperativele predării științelor sociale

constructorilor socialismului, cu realitățile concrete ale societății noastre”. Este necesar să se treacă de la tratarea generală, abstractă și uneori formală a fenomenelor, la o abordare deschisă și creatoare a realităților sociale, istorice, economice, a fenomenelor noi care se produc în țara noastră, în țările socialiste, în lumea contemporană. De asemenea, predarea științelor sociale trebuie să se facă „în concordanță strînsă cu predarea generală a științei, cu descoperirile majore ale acestora, cu cuceririle noi ale cunoașterii umane.”

Academia de științe social-politice să îndrume îndeaproape catedrele de științe sociale, iar acestea să asigure înarmarea continuă a tuturor cadrelor didactice cu problemele noi ce apar în domeniul științelor sociale, să se preocupe de „educarea educatorilor”. Să se realizeze o osmoză între cercetare și învățămînt, în așa fel încît toate cadrele să participe atât la predare, cât și la activitatea științifică. Caracterul științific al predării, cit și al cercetării nu se poate realiza decît prin investigarea realității, cursurile și lucrările trebuie să fie puternic ancorate în viață, să răspundă problemelor pe care le ridică viața. „Învățămîntul și cercetarea trebuie să fie strîns legate de uzină, de sat, de cooperativă”. Numai așa științele sociale vor contribui la îmbogățirea teoriei cu teze noi, vor ajuta mersul înainte al societății. În redactarea unor lucrări tre-

buie să se țină seama de cei care citește aceste lucrări, de exigențele lor. Nu de volume amplificate exagerat este nevoie, ci de lucrări concentrate, esențiale, scrise limpede.

O deosebită atenție se acordă în cuvîntare caracterului politico-educativ și militant al predării științelor sociale. În predarea istoriei trebuie să se evite formalismul, descriptivismul îngust, să se pună accentul convenit pe explicarea materialist-dialectică și istorică a legilor care guvernează societatea omenească în evoluția ei, pe caracteristicile diferitelor formațiuni sociale, pe semnificațiile evenimentelor istorice. Să se realizeze plenar educația tineretului, în spiritul patriotismului, al umanismului socialist, al răspunderilor și devotamentului față de cuceririle revoluționare ale poporului. Predarea filozofiei marxist-leniniste trebuie să se facă în opoziție netă cu concepțiile idealiste, retrograde, trebuie combătute nu numai concepțiile și ideile demascate la vremea lor de clasicul marxism-leninismului, ci, mai ales, acele idei și teorii reacționare „care circulă azi în lume și care sint generate de forțele ce și-au trăit traiul.” În predarea economiei politice trebuie pus un accent deosebit pe analiza problemelor actuale ale economiei țărilor socialiste, a țărilor în curs de dezvoltare, ale perfecționării conducerii, organizării și planificării economiei noastre, pe înfățișarea pirghiilor de perspectivă, a eficienței economice, a căi-

lor de creștere a productivității muncii. Nu trebuie scăpate din vedere problemele participării politico-morale ca: răspunderea față de avutul obștesc, grija pentru sporirea avuției naționale etc. Socialismul științific trebuie să se constituie ca un obiect de studiu al politicii generale a partidului nostru, al programului de edificare a societății socialiste multilaterale dezvoltate. Tineretele generații trebuie înzestrate cu o cunoaștere temeinică a rosturilor societății socialiste, a idealurilor partidului și poporului nostru. O cerință esențială în predarea științelor sociale, în desfășurarea întregii activități educative din școli și facultăți, o constituie aprofundarea problemelor privind rolul conducător al partidului, creșterea acestui rol de conducere a societății, pe drumul făuririi multilaterale a socialismului. Desigur că nu putem epuiza în acest articol multitudinea problemelor tratate de secretarul general al partidului în cuvîntarea sa. Nu am epuizat nici recomandările și sugestiile prețioase adresate nouă, cadrelor ce predau științele sociale în învățămîntul superior. Rămîne să trecem grabnic la transpunerea în viață a tuturor indicațiilor sale, la realizarea cerințelor ce se impun în activitatea noastră de zi cu zi, participînd cu și mai multă dăruire la procesul unei educații permanente, îndreptată spre idealul nostru comunist.

ION LUNGU

VIRTUȚILE SPECTACOLULUI DE BRIGADĂ (II)

O problemă care a fost mult discutată este cea referitoare la valoarea artistică a spectacolului de brigadă. Scepticii sînt gata să nege orice legătură cu arta a acestei forme de spectacol popular. Se pare că așa s-ar explica ezitarea în a folosi denumirea de brigadă artistică de agitație, reducînd-o doar la cea de brigadă de agitație. Incontestabil, neîncrederea în posibilitatea ca spectacolul de brigadă să se ridice pînă la nivelul artei adevărate mai persistă din pricina unor texte proaste, scrise de mintuală. Dar fenomenul nu poate fi absolutizat. Mai întîi, spectacolul de brigadă are adînci rădăcini în manifestările folclorice. Unele cîntece de petrecere, strigăturile și cîntecele satirice, unele snoave — care prin structura lor sînt adevărate scenete umoristice —, anumite obiceiuri din timpul sâr-

bătorilor de iarnă sînt bogate în note critice îmbrăcate într-un umor mai gras sau mai... subtil, recitate sau cîntate cu mișcări, cu joc de scenă bine conceput și realizat. Toate acestea stau dovadă că poporul nostru a știut să vadă, a demascat parvenitismul, falsitatea, rapacitatea, cruzimea exploataților, dar — în colinde de flăcău, de păstor, de fată mare etc. și în alte producții — a știut și să laude calitățile unora din membrii colectivului social. La urma urmei, **Plugușorul** — mai ales în variantele sale moldovenești — ar putea fi textul unui bun spectacol de brigadă, în care se laudă hărnicia, priceperea și pasiunea în lucrarea pământului, dar se și satirizează lenea, zgîrcenia, nepriceperea,

meschinăria. Ce erau, de fapt, vechile spectacole de la tirguri și panairuri, oferite de păpușile Vasilache și Marișica, din miraculoasa lădiță a anonimului păpușar? Textul era adesea improvizat, alteori era preluat, dar adaptat unor situații noi, perfecționat, ținut în pas cu actualitatea. Cu satisfacție semnez că în textele unora din colectivele participante la spectacolul care ne-a prilejuit aceste considerații, am surprins și ecouri din zestrea artei noastre folclorice. Astfel, scheciul **Ce mai faci, Ioane?** din programul brigăzii de la Căminul cultural din Peștera realizează într-o manieră folclorică alegoria transformării vieții și profilului spiritual al omului de la sat. Scena este impresionantă prin simplitatea textului, prin claritatea mesajului, căldura sentimentului și posibilitatea de a crea din acest **Ion** un tip în al cărui destin se reflectă ceva din propriul nostru destin. La fel, inspirat, mi se pare scheciul **Cu-**

legătorii de stele — din programul brigăzii de la T.C.L. —, care reușește să construiască o frumoasă metaforă cu trimitere spre constructorii înaltelor blocuri din noile cartiere ale Constanței sau din stațiunile de pe litoral. Este de altfel constatat faptul că unele piese din folclorul nou sint preluate din programele de brigadă și circulă — și pe cale orală — în numeroase părți ale țării, cunoscînd și variante. Ceea ce este interesant este faptul că textul de brigadă este mult mai complex, mai bogat și mai variat decît oricare din producțiile folclorice menționate. Găsim aici, într-o reușită îmbinare, proza și versul, versul clasic popular sau cult coexistă cu versul alb, cu versul liber, monologul se îmbină cu dialogul, scheciul poate fi miniatură (de tipul celor foarte reușite prezentate cîndva în turneul său de artistul sovietic Arcadie Raikin), poate fi scenetă, recitativ, cîntecul comic și chiar un scurt scenariu care

oferă interpretelor cîmp de improvizație ca într-o commedia dell'arte. Enumerarea mi-a fost sugerată de structura foarte variată a unor programe de brigadă ca acela al Casei de cultură din Medgidia, cel al Uzinei de reparații Năvodari etc. Desigur, e aici o tendință de apropiere a spectacolului de brigadă, de spectacolul teatrului de estradă, pe care însă nu-l va putea ajunge niciodată pentru că și-ar pierde atunci și spontaneitatea și simplitatea și operativitatea. Sint convinși că — acolo unde e cu putință, și la Constanța este posibilă — o conlucrare mai strînsă între teatrul de estradă și colectivele brigăzilor artistice ar da roade bune pentru ambele părți. Teatrul de estradă ar putea culege informații și sugestii pentru multe din momentele umoristico-satirice din scenariul său, colectivele brigăzilor ar imprumuta ceva din meșteșugul montării și interpretării.

ION BĂDICĂ

● BUJOR NEDELCOVICI: fără vîsle

● ADRIAN BELDEANU: să mai cîştigi o zi

Dacă romanul **Ultimii** (1970) atesta o vocație de romanțier tributară însă într-un chip prea vizibil sub aspectul invenției epice și al dispoziției analitice unor modele contemporane, primul volum al romanului **Fără vîsle** (editura Eminescu, 1972) prezintă un autor deja format. Remarcabilă de la început la Bujor Nedelcovici este puterea de a domina o materie epică destul de agitată precum și putința de a sugera un univers dramatic prin diverse mijloace romanțiste ajunse, la el, la un fericit echilibru. Autorul știe ce înseamnă un roman, dar mai ales cum se scrie un roman.

Analiza și narațiunea, dezbateră de idei și scena intimă sînt doate cu un bun simț al economiei și eficienței pe care nu-l au decît adevărații prozatori în stare să provoace iluzia ieșirii din ficțiune. Notația se armonizează cu nevoile intime ale ritmului cărții. Ea este cînd exactă, datează să consemneze scrupulos momentul a cărui semnificație nu trebuie să se consume numaidecît, cînd încărcată de atributele unor nuanțe estomate ce au vraja de basm a culorii sepie în clipa în care se privește ca printr-un ochian fermecat într-o lume de demult, cînd insinuantă în analizele fragmentate ale sufletului. Personajele sînt alcătuite pe o calitate dominantă ce le dă un sens precis. Acest mod de parte de a fi simplu sau simplist merge spre conturarea unor obsesii fundamentale ce le conferă, în aspirația spre satisfacerea exclusivă, un statut tragic. În această privință, contrar indeletnicirilor celor mai noi ale romanului modern ce a pulverizat personajul într-o sumă de senzații, există la Bujor Nedelcovici un gust al clasicității venit poate din unele romane ale lui George Călinescu, cu care se înrudește în spirit nu numai prin înclinarea sa caracterologică, ci și prin tonul oarecum moral în descrierea perioadei de tranziție de la vechiul orinduire la socialism. Este vizibil, de altfel, că s-a constituit o întreagă literatură în jurul acestei teme atît de fascinante prin amestecul de romantism, revoluționar și dramatism ce o caracterizează. Ea mai poate fi ilustrată, în afară de **Bietul Ioznide** și **Seriful negru** de George Călinescu, cu cel puțin citeva nume de prozatori și dramaturgi de valoare ca Titus Popovici (**Străinul**), Horia Lovinescu (**Citadela sfîrșită**), Nicolae Breban (**Franciscu**). În romanul său, Bujor Nedelcovici își propune să prezinte nu atît o perioadă, cit un „personaj de tranziție” a cărui dramă constă în faptul că, deși afiliat idealului comunist, este tratat cu suspiciune, ignorat, ținut departe de împlinirea socială din pricina unui trecut de care nu era responsabil.

Iustin Arghir care în momentul declanșării celui de-al doilea război mondial împlinește opt ani, este un personaj născut la confluența a două lumi și dezavuat de ficcare din ele. O ereditate specială îi tulbură destinul. La treizeci de ani alunecarea lentă spre o dispersie gravă este vizibilă. Cauzele sînt deopotrivă, prejudecata cu care a fost privit, transferindu-se asupra lui vini care nu-l priveau, și extraordinara onestitate ce nu-i aduce decît rău din pricina unor indivizi mediocri. Din avocat devine șofer, apoi contabil, muncitor într-o cooperativă producătoare de nasturi, vinzător de înghețată etc. Anumite mașinațiuni declanșate de uri personale îi resping intrarea în partid. Trecînd prin acest pur-

gatoriu, Iustin se întreabă dacă nu cumva existența lui este datoare să plătească anumite vini ale strămoșilor. Ideea unei „pedepse” care i se aplică a priori este cu atît mai chinuitoare cu cit nu și-a cunoscut decît vag familia, chiar cauza detențiunii tatălui său din anii '50, ce-i atrage ulterior scoaterea din barou, fiindu-i obscură. „Căderea” spre viața promiscuă este halucinantă și implacabilă, Iustin pîrînd atras în traiectul lui existențial de un munte magnetic la poalele căruia trebuie să i se sfîrșească destinul. Aceasta, cu atît mai paradoxal cu cit, lucid și inflexibil, obsedat de clarificarea ideilor de libertate și onestitate, asemeni unui erou camilpetrescian, Iustin încearcă să iasă din cercurile în care se zbate, adevărate bolgii, numai printr-o luptă dreaptă și cinstită cu viața.

„...rudele mele, familia mea, cei mai apropiați oameni dintre oameni... (...) pe ei pe toți, istoria i-a condamnat destul, eu doresc să știu pînă cînd mă voi afla condiționat de faptele și viața lor... poate trebuia să plătească cineva pentru ei, poate am fost ales eu (...) și vreau să știu pînă cînd, vreau să rup acest cordon ombilical care nu mă mai hrănește de mult”. Important, pentru început, i se pare să scape de dependența față de un destin care a stabilit „să aparțin unei familii”. Din amintirile unchiului Trifon, un Costache Giurgiuveanu ceva mai stîlat, și ale mătușii Liza, prinde miscare o lume formidabilă. Lupta pentru „Casa cu lei” dintre bancherul Ștefan Orleanu, Fier și colonelul Ion Arghir, cei doi bunici ai lui Iustin, este la fel de dramatică ca și aceea dintre Flem Snopes și colonelul Sartoris. În jurul lor se miscă perechile pătimașe și generoase ale căror păcate nu le pot eclipsa realele virtuți. Colonelul Ion Arghir, bunicul dinspre tată, este un erou al primului război mondial. El face parte din cei ce au luptat cu disperare la Mărășești și la Oituz pentru România modernă. Ștefan Orleanu-Fier, fostul vinzător de cai și unelte agricole ajuns bancher în Cîmpeni, bunic dinspre mamă, face parte din generația acelor comercianți ce au înflorit comerțul în România devastată de primul război mondial. Este printre cei ce construiesc primele fabrici moderne și înaltă pe pămînturi altminteri ignorate sonde petrolifere. Bogdan Orleanu, fiul lui Ștefan Orleanu-Fier, inginer cu studii la Paris, presimte catastrofa în care era tirată țara. Pentru că are curajul s-o spună chiar foștilor „camarazi” este împușcat de legionari, împreună cu tatăl său, în grădina casei. George Arghir,

unchi din partea tatălui, este unul dintre fervenții comuniști dinaintea celui de-al doilea război mondial. El șapirografiază în casă manifeste și scrie articole de atitudine în gazete comuniste.

Sînt înțelese astfel de către Iustin, în ceea ce au avut ele bun, două generații de strămoși care au trăit cu onestitate în timpul în care le-a fost dat să trăiască. Eliberat de obsesia vinilor prezumtive, Iustin rămîne cu amărăciunea că nu-și poate trăi cu aceeași onestitate de om al timpului lui, după sufletul său generos și inteligența scilpitoare, viața.

Volumul întii se sfîrșește cu o notă gravă, poate în acel moment de extremă derută și risipire pe care Iustin bănuia că barca lui fără vîsle îl va atinge, înainte de a-și găsi limanul. Acest liman este pentru Iustin un adevăr în numele căruia vrea să trăiască și față de care consimte să-și poată exercita libertatea altminteri profund inutilă. „un adevăr — spune el — pentru care să merite să-mi crăp capul, de care nimeni să nu ridă nici peste o sută de ani”. Căteia emană un sentiment exagerat de pierdere și dezorientare, neverosimil pentru că șansele ce se ivesc pe parcurs se dovedesc exclusiv trape false, ieșiri fără speranță. Dana este o limfatică ce-l sufocă pe Iustin prin boala și

amorul ei disperat, complicându-l într-o legătură pe care el o întreține din pură umanitate. În finalul primului volum printr-un gest, Iustin depășește însă și acest cerc artificial. Simion, actualul inginer și fostul muncitor, tovarăș de muncă pe un șantier, nu are energie suficientă să-și scoată prietenul din impas deoarece drama lui îl depășește. Aron, ce pare împreună cu debilul Florică, antiteza lui Iustin, trăiește comod conformindu-se unei vieți empirice uzuale, neputincios să-i înlesnească un echilibru lui Iustin ros de jocul chinuitor al întrebărilor. Unchiul Trifon, mătușa Liza preocupați să-și consume stereotipa senectute între amintiri ce mărturisesc o opulență trecută, doctorul Petru destul de cinic în adevărurile lui, ca și alte legături intimplătoare, nu atenuează în Iustin sentimentul unei singularități înspăimîntătoare ce se traduce de fapt printr-o obsedantă izolare. Vizavi de semenii lui ce și-au fixat un loc al lor în societate, el caută, încă, o împlinire.

Romanul se va preta la discuții și interpretări, mai ales după apariția celui de-al doilea volum. Dialogul inteligent acționează personaje parțial verosimile, avînd ceva din lumina și întinseciunile ce consacră umanitatea.

colorat și cu un ochi ușor ironic viața intimă a metropolei nu tocmăi puritane. Rezoneurul romanului se prezenta în persoana lui Maximilian Pasius, pictor de geniu, urmărit la rîndul lui în avatarurile sentimentale. Atmosfera patinată, cu mobile reconșionate, intriga amoroasă cu întorsături picante fac și obiectul romanului **Să mai cîştigi o zi** (editura Albatros, 1971) preocupat el însuși, o bună parte, de o altă persoană de geniu examinată cu ardoarea discipolului ce ține să confecționeze drept ultimă lecție, portretul moral al magistrului. Sîntem invitați să vizionăm o zi din viața avocatului Gheorghe Dobridan, consumată într-o serie de complicații banale, expuse însă cu fastul aparent dezorganizat ce frizează marea eleganță. Gheorghe Dobridan nu este atît personajul exemplar al unui roman cit un pretext, „un cow-boy rătăcitor” prin care autorul investighează Bucureștiul în punctele lui cele mai fecunde. Aflăm de cazul închipuitului Gigi Parfenie, de

criminalul de mahala Ducu Telemăneanu și de istoria ambițioasei Mida, o cinică indeletnică cu traficul de influență. Asistăm la un incident neplăcut pus la cale de un client nevrozat grație căruia Dobridan este gata să fie deferit justiției. Din sălile tribunalului sîntem plimbați în redacția unei reviste, în restaurante luxoase, la o serată etc. Un zumzet de lume elegantă, amatoare de muzică bună străbate paginile romanului, alături de argoul fațelor triviale și al satirilor de mahala. Acestea conferă romanului un aer de „babilon” scontat de altfel de autor, care mărturisește în altă parte, cu o pasiune de antropolog, că dorește să reconstituie „spiritul dimbovițean” în fascicoul lui de trăsături relevante.

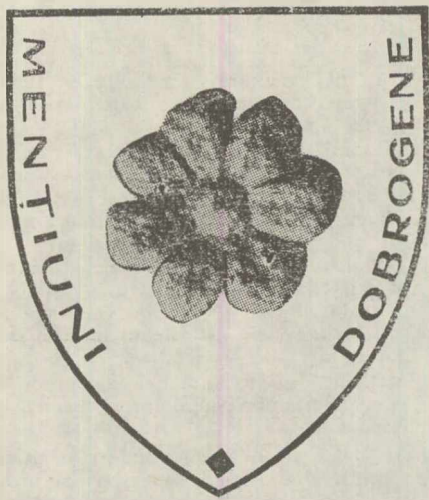
Cartea păcătuiește în general printr-un limbaj prea patetic, de declarații și sentințe de roman sentimental. Farmecul ei însă se menține prin evocarea aceluia București familiar, sugerat cu lejeritate de un temperament aprins, senzual, ce transferă parcă metropola pe paralele fascinante ale unor ținuturi tropicale: „...sînt mirosul de scorțioasă de dinaintea zăpezii, zăpadă de oraș mare, violată într-o secundă de roți și de pași.

La capătul străzii, o centură de oameni, un furtun adus dintr-un magazin alimentar, o coroană de flăcări peste cupola ascuțită a tutungeriei (...) Nu mai am timp să zăbovesc, plec mai departe, traversez piața din fața Operei, urc pe bulevardul ca un tobogan. Mozaicul citadin cu zeci de motoare, cu picioarele cănoase ale amazoanelor în teciile palide ale ciorapilor care se termină abia pe la solduri, ciorapii cu chiloți ajurați, cu un model în dungulițe, ceva mai închis la culoare, o culoare trist-aurie ca un nisip de riu. (...) Vitrinele scilpesc sub paioțe și zăpadă de terilen. Pantofi, fulare ca zmeura, cravate cu tonuri de vin, calde, cravate innodate neglijent... Magazine cu rochii, multe, nesfîrșite magazine cu rochii. Și farduri, cu care dacă aș putea m-aș căsătorii. Neasemuitele, magicele farduri de care ma îndrăgescese perpetuu culorile lor — negru, albastru, violet, roz, alb, purpuru, mai puțin purpuru, mai mult purpuru, voi, fardurilor pentru care se scriu poezii!... Exerciții de virtuozitate sînt portretele „în mărime naturală” ale maestrului măgmei proletesti. Il professore (ortografiat greșit în roman cu un singur „s”) și al asistentului său Mircea Hurmuz, legați printr-o destul de morbidă afecțiune cărei magnificenta mentorului face casă ciudată cu superficialitatea clovnerească a partenerului.

Să mai cîştigi o zi este o carte plăcută la lectură pentru sistemul agresiv-picant al narațiunii, condamnat, din păcate, la o lesnicioasă degradare, dacă e să ne gîndim la romanele „bine scrise” ce au făcut epocă la vremea lor prin folosirea unui același sistem și care au aparținut, unele, lui Liviu Rebreanu, Ionel Teodorescu, Cezar Petrescu — ca să nu-i cităm decît pe aceștia. Cartea își revendică o mare doză de amuzament și pentru faptul că este o narațiune cu „cheie”. Robit unor evenimente și oameni, Adrian Beldeanu se înflăcărează dînd curs unui ton violent, veștejitor, de pamflet. Umorile dezlanțuite uită pe alocuri de rosturile prozei, ale romanului în speță pe care și-l propune romanțierul, ținînd cont numai de revărsarea lor totalitară.

MIRELA ROZNOVEANU

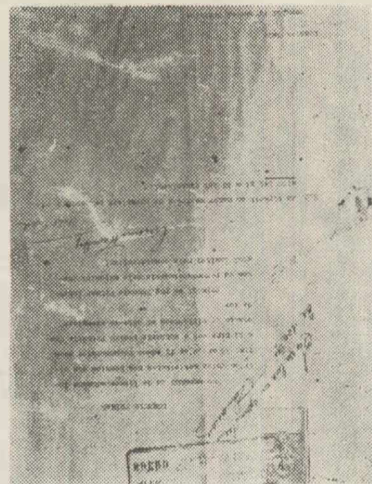
CINCINAT PAVELESCU

Era, în spusele lui Cincinat Pavelescu, mai degrabă decît în versurile-i, un patos cald, o undă discretă și fermecătoare ce te robeau. — Nu avea o retorică precipitată ori solemnă. Fraza lui venea simplă ori somptuoasă, șoptită și rimată, învăluind pe cel ce-l ascultau în efluvii transparente. Așa trebuie să-l fi cunoscut constănțenii pentru că în 1911, Cincinat, în peregrinările meseriei de magistrat, a fost numit judecător de instrucție la Tribunalul județului Constanța, iar în același an Prefectura l-a desemnat judecător de ședință cu prezidarea alegerilor de la Camera de comerț. Aici se pare că poetul și-a definitivat și publicat al doilea volum de poezii. În decembrie al aceluiași an, organizează în sala de teatru a cazinoului din localitate o șezătoare literar-artistică, alături de dr. Psarafi și Apostolescu, seduși poate de verva orală a lui Cincinat și de vibrația cu care declama. Bani încasați fi dă ca ajutor proaspătului absolvent al conservatorului din Milano, J. Athanasiu, în vederea continuării studiilor acestuia la Paris. În anul următor documentele de arhivă nu mai amintesc nimic de prezența lui Cincinat la Constanța. Se pare că plecase să colinde țara, așa de altfel cum mărturisește în epigrama :

„Am colindat întreaga țară / Cîstit c-o leață de aprod / Punînd sub robă o chitară / Și-o inimă în loc de cod“

Spre sfîrșitul vieții, Cincinat Pavelescu alături de Ion Minulescu, George Gregorian, Ion Marin Sadoveanu și poetul constănțean Grigore Sălceanu, organizează o seară literară la cazinoul din Constanța.

M. STANCIU

critica — act de cunoaștere

(Urmare din pag. 1)

e un mod de aflare a adevărului despre lume, iar critica — un mod de aflare a adevărului despre artă. Esteticienii care redescoperă ceea ce a descoperit artistul sînt epigoni în planul cunoașterii, ei confundă obiectul artei cu obiectul esteticii. În al doilea rînd, critica literară este un anume tip de critică artistică, obiectul ei înconfundabil — literatura — pretinzînd procedee specifice de investigație. Opera literară, ca rezultat al efortului de a traduce în cuvinte adevăruri pe care cuvintele încă nu le-au exprimat, are o dialectică proprie care poate fi revelată doar prin acceptarea individualității ei insolubile.

Nu este vorba, prin urmare, de o escamotare a specificității literaturii. Dimpotrivă, numai prin conștientizarea acestei specificități, prin folosirea unor instrumente de cunoaștere adecvate se poate năzui la descoperirea adevărului. Alta este obiecția care trebuie făcută anumitor moduri de critică literară. Inconjurați din toate părțile de operă sau de propria lor rețea de procedee, diferiți critici uită, asemenea lui Ulise pe insula nimfei Circe, că au sosit acolo doar pentru a consuma în-că o secvență a marii lor călătorii. Ei nu își mai pun întrebări fundamentale și se mulțumesc să descrie totul dinăuntru, ajung la disociații subtile, dar imponderabile, situate în afara existenței. În mod ideal, pină și cea mai neînsemnată recenzie ar trebui formulată de pe o platformă filozofică, fiecare remarcă stilistică ar trebui adusă treptat, prin meditații asupra unor sfere din ce în ce mai largi, pină la o concepție generală despre lume. Dacă cei care se ocupă cu critica literară și-ar manifesta măcar în subtext această aptitudine a totalității, cercetarea literaturii nu ar mai putea fi pusă defavorabil în opoziție cu cercetarea realității. Literatura face parte din realitate ca una dintre expresiile ei. A studia literatura înseamnă a studia realitatea ajunsă, prin conștiința umană, la un uimitor stadiu de emancipare și complexitate.

De cele mai multe ori, circumscrierea fără ieșire în spațiul literaturii este rezultatul unei structurale lipse de curiozitate față de viață. Pe adevăratul om de cultură totul îl miră și îl face să pună întrebări ca și

cum trecerea anilor nu ar afecta o copilărie eternă, mirifică. Spirituale frigide, blazate par, dimpotrivă, îmbătrînite prematur, interesul lor stîns licărește numai în contact cu noutățile pe care le proliferază snobismul. Sutele de cărți citite nu pot distruge, la un critic cu vocație, sensibilitatea față de literatură. Desigur, efectul literaturii nu trebuie inventat, exaltarea pe marginea textelor terne e tot o dovadă de funcționare în gol a actului critic. O anumită distanță față de operă se impune pentru a vedea în perspectivă ceea ce pasiunea a transformat la un moment dat într-o realitate interogatoare. Dar a privi de la distanță nu înseamnă a întoarce spatele captivantei priveliști. Pentru un critic, cunoașterea literaturii străine este necesară, dar nu suficientă. Un critic român care a citit în primul rînd literatură română este indiscutabil mai cuțit decît un critic român care a citit în primul rînd literatură străină. În spiritualitatea fiecărui popor se stabilește cu timpul o comunicare mai presus de cuvinte la care accede cu greu cineva venit din afară. Viața de zi cu zi, bucuriile și necazurile comune dau cuvintelor o rezonanță semantică unică la care vibrează doar cei care sînt „suflet din sufletul neamului“ lor.

Desigur că la conștiință de sine nu se ajunge decît prin compararea cu alte tipuri de spiritualitate. Dar a întreprinde grăbit o asemenea comparare, înainte de cunoașterea adîncă a propriei spiritualități, înseamnă a dizolva conștiința de sine într-o conștiință universală, înseamnă a pierde măsura înțeleaptă a lucrurilor. Reprezentanții cei mai importanți ai criticii noastre și-au îndreptat întotdeauna atenția asupra literaturii universale din unghiul literaturii române, ei i-au înțeles pe Homer, Dante, Shakespeare, sau Dostoievski cu o inteligență educată de Eminescu, Caragiale sau Sadoveanu.

Prin condiția sa, critica nu este cu nimic mai prejos decît literatura. Cine crede că literatura presupune creație, iar critica — înregistrare pasivă nu și-a elucidat problemele generale ale cunoașterii. Ca orice act de cunoaștere, ea însăși literatura, critica este imaginație pusă în slujba descoperirii adevărului, este gîndire vie, activă aplicată asupra unui obiect care are complexitatea proprie tuturor manifestărilor existenței.

ION HOREA : ÎNCĂ NU (Dacia, 1972) Temeinică, echilibrată și gravă, poezia lui Ion Horea are drept precedent, în vizualitatea sa ordonată, lirica lui B. Fundoianu. Egal cu sine, deloc spectaculos, aproape fără temperament, poetul poate fi totuși bănuț de un anume pragmatism al lipsei de relief. Stampele rurale, de o monotonie cultivată, sînt niște imnuri ale regresivității, fără repere mitice consolidate. De altfel, mesianismul, ca dominantă a acestei poetici, nu reprezintă în esență sa decît o propagandă sensibilă a temenilor de obîrșie : muntele, țara, glia, timpul de sub streșini etc : **De-aceia, zic, ne vom întoarce / La orice oră, lingă drum, / Lingă lăucești și mioare, / La cere, la țurea și la poare, / Și nu ne vom iubi oricum.** (Elegiile precare). Așa trebuia tradus și poemul titular, **Încă nu**, polemic în modul de a scruta orizonturile civilizației moderne, sub primejdiile căreia se află însăși poezia. (Din pricina zicerii prea fățușe a adevărurilor, textul apare mai naiv și mai didactic decît îi este necesar unei profesii de credință). În volum se dezvoltă un discurs baladesc al îndepărtărilor de orăș și al retragerilor domoale spre coasta de trifoiste, între acăți sub fierbere de grauri, spre otăvile cosite și viile în pîrg — gesturi enigmatice și purificatoare în cele mai frumoase poeme ale cărții: **Cînd plec, Cînd chem, Nu intru. Parcă zăpezi, Ce liniște, La ceasuri tîrzii, Noapte de ianuarie.** În general, poeziile lui Ion Horea îți dau un sentiment al trăiniciei (artistice, firește) tocmai prin sobrietatea și sfielnicia simțirii, prin curățenia și firescul cuvîntului, prin stările silențioase și totuși virile pe care le promovează. Ca la toți vizualii și în poezia sa predomină detaliul concret, localizat uneori prin autohtonisme zgrunțuroase (**sfîr-nari, coșarcă, corlan, boștinarii, acăți, cirlegi, ogășii, tirnaț, bun-**

SPECTRUM

zări etc.) Dar spre deosebire de toate variantele pitorescului liric, aceste elemente de univers, să le numim, intră într-o adîncă rezonanță și, fără eforturi metaforice vizibile, se cuprind de armonia superioară a reflecției. Lipsită de ostentație și fără surprize, pe un ton letargic și evlavios, poezia lui Ion Horea se încheagă din te-miri-ce : **De nicăieri nu vine și-ai vrea să-l vezi călcînd / Pe coperșuri arse, cum poate oarecînd, / Cu boii albi din smaltul de cer bătuț în zid, / El singur, al pădurii și-al lacrimel Ohrid / E-un ceas turnat în ceară sub cren-gile de nuci. / Sfîrșitul unei slujbe ordeași că-l mai avuși, / Pereții-s prinși în chipuri, pe dinafară-s goi, / Ca miecra curge vara și trece peste noi.** (Sveti Naum). Alteori, din spații și lucruri mai concrete și mai profane, chiar derizorii în familiaritatea lor, gîndul transcende aproape inexplicabil după acele legi care țin de însăși taina poeziei. În definitiv, între norii ce se înalță din bălți și aburii crescuți din cea mai pură mare nu există nici o deosebire. Fapt demn de arătat, tărîmurile care sublimează în poezia lui Ion Horea sînt cele ale unui etnicism curat, conținut și vibrant.

FRANCISC PĂCURARIU : OCHEAN SIMPLU (Eminescu, 1972) Poezia lui Francisc Păcurariu ilustrează, e adevărat, sub un titlu de interes barbian, un fenomen poetic ce-ar putea fi astfel definit : reevaluarea de pe pozițiile lirismului modern, a ovidianismului ca stare psihoe-stetică. Faptul nu este deloc mărginaș și are în timpul poeticii universale un reprezentant de culme în Saint-John Perse. Sigur că apropierea între cele-

brul autor al „Exilului“ și obiectul nostru, ar fi riscante.

Ceea ce se poate în mod întemeiat proba, este această retălmăcire a spiritualității ovidiene, marcată în tînguira înstrăinării, în termenii unei sensibilități avizate asupra modificărilor de esență pe care concep-tul liric le-a suferit de-a lungul timpului. Ignorînd așadar datele de ordin metodologic, și în bună parte pe cele de strictă subiectivitate, vom descoperi în **Ocean simplu** trei elemente structurale ale ovidianismului, recondiționate într-un discurs particular. Primul este sentimentul **exilului**, născut prin confruntarea cu universul material imediat și cu componentele sale. Toate poemele lui Francisc Păcurariu, fără excepție, decurg dintr-un atare conflict semnalat, precum **Tristele**, lipsite fiind de pecetea ocazională a acestora. A doua condiție respectată este **lamente-ul** ovidian, nu la nivelul bocetului și al lacrimăției, ci ca stare de reflecție asupra ființei aflate într-un perpetuu surghiun. Și aici ținta elegiei se schimbă de la amănuntul expres biografic și concret, la unul ideal care poate fi nașterea, trecerea timpului, moartea, singurătatea, transcenderea etc. În fine, a treia indicație se manifestă direct în planul expresiei, poeziile lui Francisc Păcurariu fiind de fapt niște pasteluri întemeiate pe o retorică plasticizantă sau cum ar spune el însuși, niște „priveliști ce se umflă în taină“ : **Nu mai ghicești nici cifra stîns al serii / nici liniștea negării de-a fi fost / în alb surghiun pe mările vegherii / și-al vremii-njunghiate fără rost, / dar răstignit pe aspra-ți renunțare / de-a mai renașle-n calde remuscări / apul în oase neguri minerale / de vinul toamnei risipit pe mări... (Destin).** Adeseori de o pregnanță și o prospețime superioară acestui discurs, tînguira latină a lui Francisc Păcurariu rămîne în zonele de calitate ale poeziei.

ION ALEXANDRU DURAC : TREPTE RESTITUITE (Litera, 1972). Ion Alexandru Durac, în lungă sa cursă sfîrșește, previzibil, la editura **Litera**. Ce rațiune poate avea conversația critică cu cineva pe care nici un răspuns nu l-a cîntit și nici un refuz nu l-a abătut de la inexplicabila voință de a face versuri ? Am putea cel mult ameliora unele cunoștințe de ordin general, a căror nedesăvîrșire e trădată de cite un vers ca acesta : **Meduză cu ochi de păcat...** Asta-i : nici o meduză din lume nu are ochi. Rugăm pe autor să ne creadă fiindcă le-am văzut pe toate, chiar în vara aceasta, cînd a fost o nemaipomenită invazie în Marea Neagră, datorată temperaturii ridicate a apei. De altfel, despre asta s-a scris și în **România liberă**. În rest, tot omul face ce vrea cu banii lui...

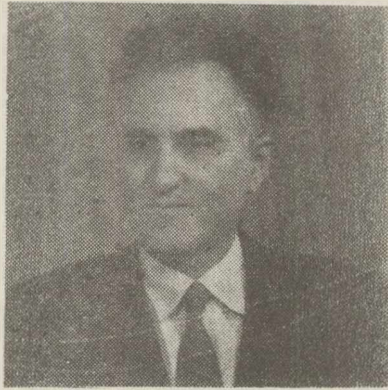
• DIMITRIE HĂRLESCU

În grădină

AL. PROTOPOESCU

prezențe dobrogene

AUREL DUMITRESCU

Aurel Dumitrescu s-a născut în anul 1908 la Constanța, a fost elev al Liceului Mircea cel Bătrîn, apoi student al Universității din București, absolvind Facultatea de litere în anul 1932. Profesor la Liceul Mircea cel Bătrîn, are o continuă activitate literară, conducând revistele *Litoral* și *Cuvîntul Dobrogei noi*, publicînd versuri în *Universul literar*, *Curentul literar*, *România literară*, *Convorbiri literare*, *Tomis*, precum și în presa locală: *Marea Neagră*, *Dacia*, *Dobrogea jună*, *Pontice*, *Gînduri de la mare* etc. Un foarte tirziu debut editorial face mai bine cunoscută creația poetului Aurel Dumitrescu, prin volumul apărut la editura Litera „Sînt tărîmul...”. Versurile risipite prin reviste, cele adunate în carte, pot desluși imaginea unui poet autentic, cu un singur desen interior, al cărui timbru discret răsună totuși limpede, nealterat de mimetisme. Creația sa evoluează de la poezia tradițională (clasică, romantică, parnasiană etc.) către o poezie mai modernă, de sugestie prin imagini și jocuri sonore. Pe alocuri ermetismul de circumstanță atenuază fără a frînge permanenta logică interioară, estompînd colțurile mai rigide ale unui raționalism care nu-l părăsește niciodată pe poet. Acesta știe ce vrea să spună, pe ce efecte scontează, veghind mereu la corespondența între intenție și realizare, între imagini și impresia produsă. Fără a suferi de retorism, poeziile lui A.D. sînt analizabile și logic, pot fi traduse cu ușurință fără a pierde tot parfumul liric. Ca și Grigore Sălceanu (comparația se ivește din reala asemănare de talent și atmosferă), Aurel Dumitrescu rămîne un poet logic și sentimental, cu deprinderea de a-și converti meditațiile în imagistică și cîntec, cu bucuria de a versifica, mai ales tradițional, gîndiri afective nobile și elevate. Claritatea, simplitatea, stilul cantabile influențat de poezia noastră clasică și populară, alternează fericit cu asperități cioplite dintr-un material dur, poate fără suplețe, dar bărbătesc și personal, în care se deslusește uneori, printre instrumentele încercate de poet, coarda autentică a eului său liric. Devotat mării, nu numai prin origine, (se consideră, ca și Achile, fiu al lui Thetis, dar pașnic) sincerul rapsod thalasic înțelege că elementul primordial este apa: „Iau în căușul palmelor apă vie/ și-mi cîtesc obîrșia/ și-mi vine să-i spun: mamă”. Omniprezentă, simțită vizual, sonor, tactilic, olfactiv, („ardeau miresme putrede-n tăceri”), marea face ființă cu poetul, căci „topiți într-o identică substanță” cunosce trăiri euthanasice: „Mă-nveselea maica lună în plete aurii/ și valurile mi-nchinău litanii/ iar făclii/ la cap stele aveam pentru funebra oră”. Asemeni ciobănașului mioritic, deslusește chipul gingaș al morții prin contopirea cu natura, sosind în circuit firesc la alcătuirea primordială: „Dar m-auzeam în chirăit de pescăruși”. „O, cît de viu/

în scoici, în val, în tărîm eram/ fluviu topit în mădularele marine”. Nu lipsesc secvențele apocaliptice, reversul halucinant al nestatorniciei elementelor: „Noaptea. Noaptea cine mai știe. S-ar zice/ că vîntul sfărîmă oase prin cîmîtire/ și marea urlă la stele/ în care ochii inecaților sticlesc...”. Obsedat, poetul lansează o recuzită specială, violent colorată, în care mișună vietăți marine (scoici, alge, delfini, pescăruși, meduze), faună mitologică (ne-reide, tritoni, sirene) ori termeni de navigație, mai ales cu pînze, deci romantică (gabie, sarturi, cabestan, cocă, mizenă, bastingaje) și, în general, mitologie evocată în metru antic: „Umbrele zeilor s-au descărnat de seve/ și alb rînjesc la soare femurele lui Cronos”. Chiar cînd e preocupat de altă idee, substanța lichidă îl fascinează: „...bureții cerului își storc stîhiile de apă/ într-o urzeală de mărunte, repezi picături/ ce-si frîng însuflețirea și se resemnează/ în mari băltoace”. „...Scufundați în noi ca-ntr-un miracol vom naviga pînă la capătul din noi”. „...Mă afund în apele depărtărilor/ pînă dau de un capăt al ființei/ sau al neființei/ pînă la clipa aceea unică/ vagă și îndepărtată ca o stea/ cînd m-am născut în prima formă”. Ca în gîndirea folclorică, apa devine simbol pentru neastîmpărul materiei, însemn al caducității clipelor și al neconținutei prefaceri, stîrnind jelanie de bocet pentru ființele succesive ale insului pieritor: „...anii mei, anii/ trec desculți spre apus cu genuchii litanii/ numai eu. numai eu mă închin spre apus”. „...Ca undele spre valuri de pierzării/ Noi ne-adîncim în toamne și-n tristețe”. Oscilînd o vreme între „năprasnica sete de-a adormi geologic” și „o istorie viitoare”, mișcarea către social învinge cu generozitate, mai ales, în ultimul deceniu, anii unei plene maturități spirituale și artistice, ani senini în care nici însăși trecerea timpului, superior gîndită, nu-l mai îngrijorează pe poet: „E patria supremul argument/ La cel mai pur jertfelnic de iubire/ Noi sintem clipa ce ne-o duce lent/ Că pe o apă grea, în nesfîrșire”. Claritatea și limpezimea noului orizont sufletesc se explică alegoric: „Pe-un ram uscat dacă-l stropești cu zori/ Un mugur rotunjește-un trandafir”. Iată și cheia de boltă a poeziei sale: „Peste acest pămînt care te-a născut/ om ție și dumnezeu/ arcuiește-ți versul”. Copilăria, dragostea, evocarea trecutului, meditații filozofice și chiar accente de satiră nu lipsesc în instrumentul bine acordat al poetului care vibrează cu lirism subțire pe zone foarte diverse, autentic și emoționant pîrînd a fi, mai ales, în poezia Dobrogei și-a mării: „Dobrogea mea, țară de lut și de ape/ Unde mai sînt ochi ca ai tăi de albaștri?”

SILVIA BOGDAN

o monografie – eseu

Elena Zaharia subordonează studiul cronologic, fenomenologic al operei lui Vinea, analizei citorva motive structurale, încercînd să găsească simbolurile majore, obsesiile (în spiritul criticii psihanalitice) scriitorului, neabandonînd însă niciodată rolul intuiției fruste și studiarea sobră, istorico-literară, a faptelor, cu aluzii fine și comparații revelatorii. Sincretismul discret, impletirea organică, dezinvoltă a tuturor acestor modalități constituie, poate, secretul și reușita acestei lucrări. Cu o asemenea orchestrație, travaliul explorării operei lui Vinea devine mai ușor și duce la rezultate remarcabile. În ceea ce privește poezia lui Vinea, Elena Zaharia subliniază două motive fundamentale: starea de crepuscul și sterilitatea și exilul. Starea de crepuscul se vertebrează pe cîteva simboluri funebre: casa veche, plopii, moașa, clopotul, veghea la capul mortului.

Chiar iubita devine în romanțe o variantă a mortului vegheat; „adevărata vocație a lui Vinea e erotică crepusculară” — zice Elena Zaharia. E de regretat doar că autoarea n-a explorat mai profund și mai amplu aceste simboluri. Clopotul prilejuia o comparație mai amplă cu Edgar Poe (scriitorul preferat al lui Vinea), iar în cazul popului și al morii poezia tristă a lui Coșbuc putea servi pentru o incursiune care ar fi dezvăluit, sint sigur, unele filiații între poezia modernistă și cea tradițională, cultă sau folclorică. Pentru că plopii sînt și la Coșbuc un martor sensibil al durerii și al morții.

Formele captivității și ale sterilității sînt, de asemenea, ingenios descoperite: praful, marea înfărmurită, stelele căzînd, somnolența (care nu mai este caldă, plasmatică, imbiitoare ca la Eminescu, ci rece, crispată, otrăvită de luciditate, implorînd protecția nobilă a morții).

Elena Zaharia realizează o abilită conexiune a prozei cu poezia, nu numai datorită aspectului poetic al prozei lui Vinea, ci și prin descoperirea unei iden-

tități de structură. Ipostazele de lunatec și starea de somnolență, de expectativă sterilă, implicate în poezie, sint, de fapt, atitudini explicite în proză. Dozarea „senzorialului riscant al imaginilor”, amestecul de pitoresc și „intuiții adînci” din Descintecul îi amintesc autoarei, pe bună dreptate, proza lui Vasile Voiculescu. E de văzut apoi la Vinea o vocație a grotescului (fără a ajunge la absurdul de tip urmuzian sau ionescian) care se desparte de spiritul burlesc și ludic al lui Voiculescu. Ca și poezia, proza lui Vinea se prezintă ca o alchimie originală de simbolism, impresionism și expresionism.

Ar mai fi de adăugat numeroase alte observații deosebit de pertinente, printre care acelea că lunatecii au „nume fluide” (Laura, Luca, Lia, Darie, Diana, Laurențiu, Dalia etc.), că Vinea are vocația picturalului, că se vede în „Lunatecii” o simetrie inversă celei din „Craii de Curtea veche”, apoi disocierea între tragicul eroului contemplativ și grotescul personajelor mediocre etc. Era bine dacă autoarea insista asupra acestei ultime idei. Cine e eroul mediocru? Cel lipsit de cultură sau cel de o vîrstă medie? În fine între fantastic, grotesc, umor și absurd există în genere o anumită conexiune, dar aceasta a scăpat atenției, altminteri atât de lucidă, a Elenei Zaharia. O anumită oboesală scaldă totuși finalul cărții. Descoperind în *lunatec* un adevărat mit, în jurul căruia gravitează simbolurile crepuscului, sterilității și exilului, revelînd cîteva metafore-obsesii, într-un limbaj pe cît de impresionist, pe atît de rece, pe cît de obiectiv, pe atît de coroziv, Elena Zaharia a scris mai degrabă un eseu decît o monografie, reușind să găsească locul lui Vinea în constelația istoriei literare românești nu atît între creații de capodopere absolute, cît între oreatorii de universuri proprii, inedite.

FĂNUȘ BAILEȘTEANU

● DIMITRIE HÂRLESCU

Doi prieteni

DUMITRICA PUIA

vîrste

Nu-mi amintesc precis ziua cînd m-am născut,
Așa cum nu-mi amintesc cum arătau
Pădurile și zimbrii terțiari.
Și n-am să înțeleg niciodată ochii lor vegetali,
După cum n-am să știu nimic
Despre goana luminilor.
Mi-aduc aminte atît:
Că m-am născut
Între inima mea și ochii bătrînilor,
Între copilăria cu nume de stea
Și visul lor — arcuri sonore de clopot.
Că încă înainte de-a mă naște,
Mi-au cîntat fecioarele, iubitele pămîntului...
Fiecare cuvînt de-al meu, e-o fereastră
deschisă.

Fiecare pas de-al meu, e cîte-o treaptă.
Fiecare privire de-a mea, e cîte-o inimă,
Și fiecare din noi este o torță
În marele amfiteatru al țării.

RUSALIN MUREȘANU

inima ta

Viscole albastre,
Cimpuri de marmură,
Negri copaci,
Cer plumburiu...

...și undeva
Ca o stea troienită
Inima ta
Pe care o caut...

ADRIAN HOAJĂ

malul acela

Malul acela
ros de ape
ros de vînturi,
stă gata să se surpe:

în scorburile lui reci
de lut
au cuibărit
lăstunii.

Mii de lăstuni,
și numai tufele de măcieș
se încordează
cu rădăcinile lor

ca malul acela
ros de ape,
ros de vînturi,
să nu se surpe.

puțin

Mai e puțin, și cum mereu
se-ntîmplă,
Va podidi ninsoarea obrazii mei
leali,
Sau dacă nu, patetici și egali,
Fulgii de nea vor poposi pe
tîmplă.

Va putrezi-ncolțirea, și într-o
înserare
Pe coama cizelată de drumurile
largi,
Pe care de vîrtej împins ajungi,
Voi poposi și eu, ca fiecare.

Oprindu-mă sub marele portic,
Voi saluta ca un vapor în radă,
Și umbrele se vor grăbi să cadă
Peste splendoarea marelui
nimic.

monolog

Te-ai oprit, în sfîrșit, pentru
o clipă,
te-ai oprit să mă privești din
tălpi în creștet,
m-ai măsurat din tălpi în
creștet,
ca pe o pasăre obosită.

Îmi atîrnau aripile, desigur,
se tîrau de pămînt,
n-aveam nimic seducător în
ființa mea obosită,
zburasem foarte multe ore peste
cîmpiile reci ale toamnei,
zburasem foarte mult și te-ai
oprit, în sfîrșit, —
în acel moment crucial din
viața mea
ochii tăi semănau perfect
cu o bancrută frauduloasă

ultimele trepte

Cînd am sfîrșit de urcat ultimele
trepte,
pe platformă m-a întîmpinat
propriul meu chip,
figura aceea distinsă
pe care am refăcut-o de atîtea
ori
strimbîndu-mă în oglindă

semaforul arăta cale liberă,
nimeni nu știa că la doi pași,
dincolo de pîlcul de ficuși,
se cască prăpastia propriului
meu chip
spălat de ploaie
protejat de schimele succesive
ca un pachet de cărți de joc
pe care mă pregăteam să-l tai în
levate
cu micul meu briceag de
buzunar
extraordinar de ascuțit
în timpul istovitorului voiaj
spre ideala mea figură.

atenție !

Văd că, pînă una alta, dați
întîietate mărfarului,
pentru că, ziceți dumneavoaș-
tră: — transportă cartofi,
ochii pămîntului,
ochii interiori ai pămîntului
cărora oamenii le zmulg
vederea,
dar ei clipesc mereu
izbiți de lumina neagră,
puternică și feroce
a subteranei gestații.
Atenție la sapă !

noviciat

Veniți încoace, fraților, ca să vă
arăt cum să dați cu banul,
într-o zi de toamnă și într-o zi
de primăvară,

iarna și vara,
pentru că metalul își are legile
lui,
aș putea spune metabolismul
lui;
iar forța de atracție,
între elementele dispartate care
constituie aliajul
nu e o glumă.

preocupări mărunte

M-a întristat întotdeauna
feminitatea crepusculară a
guliei
această obscenă vegetală
ca o vale blocată de aluviuni,
ca o pavană executată
de-a-ndoaselea
pe scena unui teatru de
provincie,

și am respins, din fragedă
copilărie,
salata de gulie,
ceva cu totul desuet și cu
pretenții de contesă.

accident ortoped

Cînd să cobor din trăsură,
în timp ce valetul desfăcea
scara pliantă
am observat că tocul pantofului
drept, pantoful de bază,
abia se mai ținea de talpă,
în urma efortului ceremonial
pe care îl depusesem
cu un ceas înainte,
cînd, știind că toată lumea era
cu ochii pe mine
pocnisem din tocuri cu prea
multă ardoare, —
eram disperat, vă închipuiți,
accidentul acesta, atît de banal
la prima vedere
putea să mă coste enorm, —
noroc că valetul și-a păstrat
calmul.

refugiu

Cînd spun că viteza decide
importanța evenimentului,
continuați să măsurați pașii
după un metronom deteriorat,
cînd spun că în curînd ninsoarea
va face impracticabile
drumurile vicinale,
vă uitați la mine ca și cum aș fi
picat din cer,
cînd insist afirmînd că nimic nu
e mai de preț
decît pandantivul legumelor
și arpegiiile minuscule ale
spicelor ondulate,
mă considerați un meloman
inveterat
răzbit de oboseală în sala de
concerte,
și cînd, în sfîrșit, constati că
am totuși dreptate
vă acoperiți neatenția cu umbra
copilului răsfățat.

PĂDURILE DOBROGEI

„Dobroge, țară săracă, /
Bate vînt și crește piatră“... / —

...Cuvinte dintr-un vechi cîntec, dintr-o realitate a vechii Do-
broge. Pe cînd soarele fierbea singele și argila își crăpa bu-
zele de uscăciune, calcarul prindea albul ireal lucind în a-
miezile de vară.

Pe cînd un călător căuta cu privirile pînă în taina orizon-
tului o fărîmă de umbră și găsea numai cite un trunchi stîn-
gher, secăt și așezîndu-se la falsa umbră credea că e o mi-
nune...

Acel timp a trecut. A fost îngropat, a fost izgonit.
Pămînturile Dobrogei așteptau o schimbare, o răsturnare de
imagine.

A apărut și o nouă meserie, de pădurar în Pădurile Dobrogei,
o realitate altă dată doar vis.

Zilele trecute, împins de dor, mi-am purtat pașii prin iarba
mătăsoasă, încărcată de rouă a pădurii. Goruni falnici, ploi
sunători în muzicalitatea frunzelor.

Îmbătaț eram de existența acestui univers vegetal — obrazul
arămîu de codană al Dobrogei ridea soarelui.

Am stat de vorbă, într-un luminiș din pădurea Babadagului
cu inginerul silvic Constantin Bitoleanu.

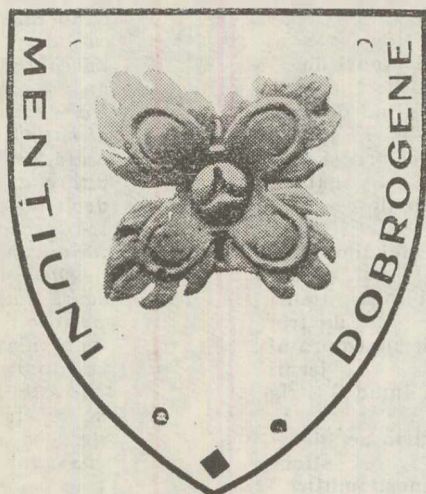
— Vezi, îmi spunea — pădurea trebuie crescută ca un copil,
îngrijită, apărată. În 1971 s-au completat golurile pe o su-
prafață de 150 de hectare, iar pe alte 1.100 hectare au fost
făcute noi împăduriri...

Și trebuie să știi că nu sîntem în stadiu de parc, de creștere
— am prevăzut, pentru celuloză, 600 ha — ploi și salcie. In-
ginerul mingia trunchiurile și parcă pădurea remăta. Ochii
lui priveau visători.

Pădurile Dobrogei — o imagine atît de nouă pentru meleag-
urile acestea ! Vă iubesc oameni ca inginerul Horia Ionescu,
vechi pădurean de prin părțile Bucovinei, tînăr silvicultor, ca-
re cum singur spune — după ani „de rătăcire“ prin redacția
unui ziar — n-a mai rezistat la chemarea pădurii și s-a re-
întors în mijlocul ei. S-a reîntors la marea lui iubire sator-
nică. Obrazii îi erau înflăcărați, nu avea ochi decît să urmă-
rească în goana mașinii bogăția verde de pe Valea Slavei.

— „Cu mii de ani în urmă pe aici trecea un rîu purtînd co-
răbiile de la mare la Dunăre ; astăzi rîul e acoperit de pă-
dure. Punte verde între cele două ape, ca o vină a acestui
pămînt“. Cuvintele lui erau ale unui poet...

Dacă aș fi vreodată trist, m-aș reîntoarce în pădurile tale,
Dobroge, vis împlinit, o realitate cu rădăcinile înfipte bine în
prezentul nostru. Pădurile, Dobroge, te-au gătit ca pe o mi-
reasă.

Dionisie regreta și mai mult că a dat bună-seara. Singur el își crease această încurcată situație, în care nu putea răspunde la nici una din întrebările puse de profesor: nici de ce n-a venit la petrecerea Norei, nici pe unde a umblat, nici de ce se duce atît de tîrziu la întîlnirea de mult începută de ceilalți. Și îi părea sincer rău că își dezamăgește profesorul care îi păstra pînă acum simpatia de pe vremuri, din școală.

— Ce-i cu tine, mă, Gligor Dionisie? Că nu prea îmi placî, să știi! Ce se petrece cu tine?

De data aceasta Laurențiu nu se mai gîndea numai la lucrurile pentru care tocmai se arătase nemulțumit, ci bătea altundeva, mai departe. Auzise de la Otilia că Gligor Dionisie ar fi început să aibă idei comuniste. El nu credea în ce spunea Otilia, care nu putea ști unele ca astea decît din spusele femeilor din cartier, care n-au altă treabă decît să scoată și să poarte vorbe. Sau știe din caietele fetei?... Ce știe fetița de idei comuniste? Și ce știu femeile?... Dar acum, parcă simțea un fel de răzlețire a lui Gligor Dionisie, un fel de ascunzîșuri în purtarea lui, care parcă-parcă puteau să dea temei palavelor femeiești. De aceea aruncase întrebarea așa cum o aruncase, ca și cum ar fi vrut să-l facă atent: ia vezi, mă, să nu cumva să le faci pe plac clevetitoarelor!

Dionisie n-a prins sensul tăinuît al întrebării. Nici nu avea de unde să-l prindă. Tot ce putea răspunde la temerile profesorului era că, de cîteva ceasuri, lucrurile care îl priveau i se păreau tare încurcate. Înțelegea de ce n-a venit la petrecerea Norei. Înțelegea foarte bine pe unde a umblat și în ce scopuri, dar tot ce a urmat după aceea nu-și mai găsea așezare în mintea lui. Nu înțelegea de ce a trebuit să renunțe să taie cablurile reflectoarelor, cînd operația era simplă și fără riscuri. I se ceruse să se mai gîndească. Să analizeze, dar nu operația propriu-zisă, ci pornirea spre ea: tentația de a acționa în acest fel, bravada, romantismul, lăstunii...

După ce se despărțise de Cîrstoloveanu, venise de-a dreptul acasă. Simțise nevoia să se refugieze într-un loc sigur, unde, netulburat de nimeni, să încerce a înțelege cele ce i se întîmplaseră. Iar acest loc de retragere putea fi numai unul: acasă.

Lumina era stinsă. Totul dormea. Nu însă Ursei care l-a luat în primire de la poartă, scheunînd și topăind în jurul lui, pînă la ușa bucătăriei, unde Dionisie s-a oprit. În loc să intre, s-a așezat pe trepte,

afară, unde se simțea mai în voie decît în mîrginirea a patru pereți. Aci a rămas pe gînduri. Dar nu niște gînduri clare, în vreo înlănțuire care să-l ducă undeva, la niște concluzii, ci incerte și amestecate, din care nu rezulta decît o stare de amărăciune generală. Cugetul îi zăcea așa, ca într-o apă informă. La un timp, a auzit cîntecul lăstunilor: un prim contur în apa aceasta zăcută, un prim reper. Să-l apuce sau să-l lase să treacă?... Ajungînd pînă la el, cîntecul i se părea că-l cheamă. Să-i răspundă? Și cum să-i răspundă?... Nu mai știa. După convorbirea avută cu Cîrstoloveanu nu mai știa. Un zid sau un scut se ridicase între el și cîntecul acesta. Îl asculta de aci de unde se afla, încercînd să deslușească dacă el, cîntecul, se confunda cu gustul pentru aventuri spirituale pornite doar din groaza de banalitate.

Cîntecul! Cîntecul spunea lucruri tulburătoare, fără îndoială, pentru care merită să te ostenești. E acolo o aspirație spre înălțimi, spre frumusețe omenească, și nu-i nimic rău în asta: „mereu mai sus“ înseamnă exact ceea ce exprimă: mereu mai sus! Nu e posibilă nici o răstălmăcire. Că există aci și romantismul de care pomenise Cîrstoloveanu? Dar de ce să nu existe? Stă rău unor tineri? Cîntecul întraripat al *Internaționalei* și steagul roșu revoluționar nu sînt romantism? Stau rău clasei muncitoare?

Dar lăstunii, ei înșiși judecați ca oameni și luați fiecare în parte? La ei se referea Cîrstoloveanu? Pe ei îi priveau rezervele lui Cîrstoloveanu?... Firește, nici Dionisie nu-și făcea iluzii în privința lor. Dacă ciocăneai bine, fiecare suna a altceva. Monel, a zădărnici; „mereu mai sus“, către nimic, în locuri în care, singur fiind, nu te mai împiedici de nimeni și de nimic. La înălțimea la care aspira Monel nu mai există nici măcar oameni. Apoi Gigi!... Dar Gigi n-are nimic comun cu lăstunii, cum nici odinioară nu a-vusese. Pe atunci doar îi mai mușărea, iar acum, dacă n-ar fi Nora la mijloc, el n-ar mai face nici prezența fizică printre lăstuni. E un intrus și nimeni nu se îndoiește că e un intrus. Iar Nora? Ce e cu Nora asta, pe care el, Dionisie, n-a putut niciodată s-o înțeleagă pînă la capăt? E făcută numai din capricii. Studiate și voite? Sau pornite dintr-un adînc pe care nu și-l poate stăpîni? Uneori te uimește, alteori însă te revoltă. Dar și într-un caz și în celălalt reacționează interesant, într-un fel mereu neașteptat. Are și

CÎNTECUL LĂ

fragment de roman

„Cîntecul lăstunilor“ este un fragment din romanul „Intersecții“ de Mircea Brătu

Acțiunea romanului se petrece în Dobrogea în anii dinaintea și din timpul celui de al doilea război mondial. Comuniștii, imbinînd munca ilegală cu cea legală, încearcă să atragă și să mobilizeze masele în lupta de rezistență împotriva ocupanților hitleriști, și la pregătirea insurecției ce se va declanșa la 23 August 1944.

ceva din conștiința bolnavă a lui Monel, însă fără a face din asta un deliciu, ca el. Ei îi stă, pe cînd lui Monel nu; pentru el te prinde mila. Să fie Nora cu adevărat un lăstun? Dacă lăstun înseamnă să te neliniștești de tot ce te înconjoară, să reacționezi surprinzător la fiecare atingere cu lumea, să uimești și să revolți... Dionisie nu era sigur dacă asta înseamnă a fi lăstun. Nici măcar dacă asta înțelegea Nora însăși prin a fi lăstun. Și, în orice caz, nu asta înțelegea prin a fi lăstun Sabina, în care Nora, cum mereu spune ea însăși, găsește cealaltă jumătate a ei, cea care altfel îi lipsește. Era Sabina un lăstun?...

Ajunse în acest punct, gîndurile lui Dionisie au luat, fără ca el să fi vrut, alt curs. Fapt era că Sabina, în toamnă, a-vea să plece la București. Că îi spusese și lui noutatea aceasta, fără zăbavă, dar și fără pic de tristețe. Nu era, pentru ea, decît bucurie. Probabil că plecarea ei la București era începutul sfîrșitului, și încă al unui sfîrșit care începea înainte de a se fi sfîrșit începutul însuși.

— Dionisie, a auzit el glasul mamei din bucătărie.

S-a ridicat și a întredeschis ușa:

— Dar cum de nu dormi?

— Uite că nu. Văd că nici tu.

— Mă gîndeam așa.

— Mi-am închipuit eu. De-aia te-am strigat. De ce nu lași tu gîndurile pentru altădată și nu te duci un pic pe mal, colea, cu prietenii? Vai, dragul mamei! Să știi tu că-s acolo, să-i auzi tu cîntînd și să nu te duci la ei! Ce-au să zică? La

Norica n-ai fost! Pe Radu, nu l-ai văzut nici pe Radu... Așa-i că nu l-ai văzut?...

Dionisie se simțea luat la rost. Tăcea.

— ...Doamne, Dionisie dragă, asta n-o mai înțeleg. Ce-i cu tine? Trebuia, de cînd ai auzit c-a venit, să-l fi căutat. Că așa sta frumos să faci. Dar, dacă n-ai fost de-atunci, fie măcar acum, băiete dragă. Du-te și nu lipsi. Vreau eu să-l vezi, înțelegi!

— Mă duc, mamă. Oricum mă duceam.

Stăruințele mamei se întîlneau, în adevăr, cu pornirea lui doar întîrziată de întrebările astea îndelungi la care, iată, tot nu găsește răspuns.

A, pornit deci spre malul cu oțetari, spre prova lăstunilor, cum fusese botezat odinioară acest loc de întîlnire. Dar se ducea fără entuziasm, chinuit de întrebările sale. Și, înainte de a fi ajuns acolo, profesorul le mai zgîndărea și el:

— Ce-i cu tine, mă Gligor Dionisie? Că nu prea îmi placî, să știi! Ce se petrece cu tine? Nu-i putea răspunde, cu atît mai mult cu cît nu-și putea răspunde sieși. A mințit, să scape:

— Nimic.

— Așa, mă! a aprobat Laurențiu. Nimic să fie! Hai, du-te! „Ia să vedem ce primire îi fac ăstua, acum. Îl scarmănă ei oleacă? Îl săpunesce sau rămîne cu cît l-am săpunit eu?“

La prova lăstunilor era animație mare. Pînă și Gigi se simțea bine. Trecuse peste amărăciunile provocate de purtarea Norei: „Toanele ei! ce să le faci?“ Numai Monel rămînea taciturn, lucru care l-a făcut

pe Gigi să-i strige, în atuturilor:

— Te-am prins, banditu! Iar umbli la cutia cu găuni!

— Umblu, trogloditu! eu să mă compar cu tine!

— Umbli la negustorul de rici!

— Umblu! Am găsit acolo capitol special, pentru! Dacă mă provocî, ți-l torn cap, să știi!

— Nenorocitu! ăsta crede că mă sperie cu puricii lui, ha! Dacă vrei să mă plictisești de moarte, poftim, dă-i cîmul!

În clipa aceasta, Sabina, dintîi, a observat că vine lăstun. I-a făcut imediat semn lui Radu. Acesta a sărit de la locul său să-și întîmpine pe cel care venise. Înfruntarea dintre ei și Monel a trecut prin scurtă criză de audiere, în care, la efuziunea lui Radu, sinceră și fără rezerve, Dionisie a răspuns cu o stăpînire sine care putea fi luată drept indiferență. Iar cînd Dionisie nu s-ar fi așezat ușa așezat, adică chiar li Radu, așa ar fi fost luată. De la postul său de observație Laurențiu se simțea că amăgît. I-a plăcut însă de tan Radu, că l-a îmbrățișat Gligor Dionisie. În rest nu mai întîmplat nimic. S-a așezat, adică chiar li Radu, așa ar fi fost luată. De la postul său de observație Laurențiu se simțea că amăgît. I-a plăcut însă de tan Radu, că l-a îmbrățișat Gligor Dionisie. În rest nu mai întîmplat nimic. S-a așezat, adică chiar li Radu, așa ar fi fost luată.

De la postul său de observație Laurențiu se simțea că amăgît. I-a plăcut însă de tan Radu, că l-a îmbrățișat Gligor Dionisie. În rest nu mai întîmplat nimic. S-a așezat, adică chiar li Radu, așa ar fi fost luată.

De la postul său de observație Laurențiu se simțea că amăgît. I-a plăcut însă de tan Radu, că l-a îmbrățișat Gligor Dionisie. În rest nu mai întîmplat nimic. S-a așezat, adică chiar li Radu, așa ar fi fost luată.

De la postul său de observație Laurențiu se simțea că amăgît. I-a plăcut însă de tan Radu, că l-a îmbrățișat Gligor Dionisie. În rest nu mai întîmplat nimic. S-a așezat, adică chiar li Radu, așa ar fi fost luată.

De la postul său de observație Laurențiu se simțea că amăgît. I-a plăcut însă de tan Radu, că l-a îmbrățișat Gligor Dionisie. În rest nu mai întîmplat nimic. S-a așezat, adică chiar li Radu, așa ar fi fost luată.

De la postul său de observație Laurențiu se simțea că amăgît. I-a plăcut însă de tan Radu, că l-a îmbrățișat Gligor Dionisie. În rest nu mai întîmplat nimic. S-a așezat, adică chiar li Radu, așa ar fi fost luată.

De la postul său de observație Laurențiu se simțea că amăgît. I-a plăcut însă de tan Radu, că l-a îmbrățișat Gligor Dionisie. În rest nu mai întîmplat nimic. S-a așezat, adică chiar li Radu, așa ar fi fost luată.

GEORGE CORBU

preaplinul clipei e-aproape glas, în trecere, fiorul

Cînd noaptea mi se spinzură-n privire,

Duhul ei alb e-un fir de zodiece

Ce-ntemeiază creștetului rece Aureolă limpede, subțire...

De jarul umbrei izbăvit, se-ntrece

Cugetul iar cu taina, în vuire, Și-aud cum, dintr-a lor

Nădejdea-n seve și fioruri trece...

Cuprins în înțeleapta primenire,

Prea plinul clipei vine să m-apelece

Doar către-a vieții rodnică slujire;

Și-același altul, cit nu mă petrece

Tăcerea-ncărunțită peste Fire,

Izvoarele căta-vor să nu-mi sece...

Ghicesc, în palma vremii, viitorul:

E jocul unui om nu prea cuminte

Obîșnuit să ferece-n cuvinte Restriștilor, devastatoare,

Gemînd de taină-n grelele-i veșminte,

E-aproape glas, în trecere, fiorul

Izbăvitor, ce îi vestește zborul Orînduit de inimă și minte.

Nevoia de-a zdrobi pustiitorul Catarg ce-ncheagă-ntr-un alai fierbinte,

Opreliștilor crincene soborul Răstoarnă-n moartea mea de mai înainte

— Biruitor și instelat ca dorul —

Un nume cit o trudă de părinte.

MARIANA FILIMON

reverență la malul mării

La orizont

pletele mele-ntîrzie

pe virful catargului alb

eu blind îmi port febra și teama

de-a nu mă prefăce în val

întoarsă spre gînduri vrăjite

cu movul din ochi colorez

subțire tăcerea de toamnă și vîntul — sublim călăreț

și stau pînă vine zăpada

s-acopere cerul lăptos

cum nava ta înaintează

pe drumul de lacrimă.

dans pe zăpadă

Lebede ning pe drumuri de mare

și cîntă vîntul din nai de gheață

gerul e roz și albastru și galben

învăluit în dantele de ceață

curg peste ochii mei limpezi

curg peste părul meu ramuri de frig

de pe catargul de marmură-al iernii

numele mării în lume îl strig

fluturi valsează prin aer de sticlă

și dau în floare merii subțiri

făptura tăcută-a zăpezii

cu brațele pline de trandafiri

arpegii

aurul cură

Cîmpia ritma, triumf

rie nesfîrșită.

...Insetată de sine, pl

deri, doborînd firul

frîngîndu-i trupul mî

cată de rod zăcea acu

Zăcea așa, neputînci

negare a naturii de că

Noi venisem, desigur

al naturii de-a negați

ceață, prelung și nici

uitare a porumbului

decît un cîmp necule

tr-o rugă de dragoste

Miinile noastre au în

desfacă foile groase

scurt, halucinant și

portocaliu și galben

mezi nenumărate; ci

închipuit de răvășito

Nu este nimic extra

se repetă mereu, toa

de sevă și aur. Da,

coața lui aurită are

fi și pentru că am si

asprită, mișcarea us

cută încă.

TUNILOR

de MIRCEA BRĂTUCU

încep pînă nu mi se asigură protecția împotriva oricărui act de agresiune.

— Ai protecția noastră ! I-a asigurat Nora. Săbi și cu mine sîntem puterile protectoare. Avem și armata cu noi.

— Să nu amestecăm armata în luptele politice ! s-a apărut Radu. Știi că e interzis ?

— Știm ! a confirmat repede Nora. Am făcut la Educația civică. Dar ea ascultă de ordinele guvernului. Săbi și cu mine sîntem guvernul, iar tu ești Marea Mută. Libertatea cuvîntului fiind garantată prin Constituția de altădată, cetățeanul Monel are cuvîntul !

— Autorul, adică eu Monel, începe prin a mulțumi onor guvern, dar, date fiind vremurile de nesiguranță a persoanei, îi avertizează din capul locului pe eventualii săi cititori că orice analogii, orice asemănări de personaje sau de situații, dacă există, sînt pur întâmplătoare și nu au nimic comun cu ilustrul nostru cetățean, lucașul barei, domnul Grigore Mănărea, și nici cu flăcăul domniei-sale, care, cum știm cu toții, suscită cele mai mari speranțe. Aceste precizări sînt făcute pentru ca integritatea corporală a autorului să fie la adăpost de orice porniri răzbunătoare. Mai mult decît atît. Autorul declară de la bun început că nu face nici cea mai mică obiecție dacă, răuvoitorii, înțelegînd greșit opera, i-ar pune-o pe foc, în mod public, așa cum s-a mai văzut de la o vreme, cu singura dorință expresă : de a nu fi molestat pentru că disputa fizică îi repugnă.

— Treci la subiect, onorabile ! l-a dojenit Nora. Ai garanții. De ce ne mai porți cu vorba ?

— Trec ! s-a conformat Monel, fără obiecții, deși se știa că așa începea el totdeauna cînd le făcea lăstunilor subiecte. Cu acest prolog, autorul socotește rezolvate chestiunile prealabile și cere cititorilor permisiunea de a intra direct în capitolul pasionant în care este prezentată o altă celebră categorie de purici realizată de domnul Felix Krockner și anume categoria puricilor hidrofilii.

— Interesant ! a chîtcăit Sabina. Purici hidrofilii, adică un fel de vegetarieni în lumea puricilor.

— ...Cititorul, informat în ca-

pitoul precedent în legătură cu importanța socială și umanitară a puricilor specializați pe coloana vertebrală, va afla acum că domnul Felix Krockner, proprietarul unic al Societății anonime române pentru creșterea și comercializarea puricilor utili, totodată administrator delegat, procurist și director al ei, reușise, cu geniul său, să creeze o spîță nouă de purici, cu marea și nemaiauzita calitate că abia în mediul humid ieșeau din torpoare și începeau să acționeze. Nu avem posibilitatea de a explica pe ce cale s-a reușit acest extraordinar

tur de forță, deoarece, cum ușor se înțelege, domnul Felix Krockner păstrează cel mai desăvîrșit secret în jurul procedurilor de hidrofilizare. Odată creați, puricii hidrofilii au început să aibă căutare printre taciturnii domnici de limbă, printre conferențiarii lipsiți de nerv și în genere printre toți cei ce, obligați de profesie să vorbească mult, își vedeau prea repede secătuite resursele verbale. Și clienții n-au întîrziat să se arate. Care este utilitatea acestor purici ? Foarte simplu, dar de o ingeniozitate la fel de foarte.

— Nu lungi, Monel ! Păstrează ritmul !

Erau tot observațiile Norei, criticul obișnuit al dicteurilor dirijate ale lui Monel.

— Nu lungesc, vei vedea. Cîțiva purici hidrofilii, introduși în gură, erau suficienți ca să provoace o logoree intensă, după necesități : de la un sfert de oră și pînă la ceasuri întregi. Cititorii vor, desigur, să știe cum. Tratamentul biologic secret la care erau supuși

• DIMITRIE HARLESCU

În sala de așteptare

puricii în timpul hidrofilizării lor făcea ca, îndată ce se aflau într-un mediu lichid, să-și vină treptat în simțire și să înceapă a țopăi, după obiceiul și al celor mai banali purici. Pentru ca fenomenul să nu pară de necrezut, imaginați-vă, comparativ, niște țiri care, odată puși în apă, se îmbibă cu ea, devin din nou pești ca toți peștii și încep să înoate prin vas. Deosebirea e neînsemnată. Puricii, în loc să înoate, țopăie și piscă. Cei ce i-au folosit confirmă : puricii hidrofilii, la jumătate de oră după introducerea lor în cavitățile bucale, încep într-adevăr să țopăie și să te piște de limbă, declanșînd astfel logoreea.

— Ah, sfînte Sisoie ! a intervenit Gigi, găsind că e momentul să trimită o săgeată. În sfîrșit ne putem explica de unde își scoate Monel dicteurile ! Pentru niște purici sînt foarte inteligente.

Pe neașteptate, din port, de pe vreunul din vasele de război germane sau din altă parte, a prins viață un reflector care și-a vărsat trîmba de lumină drept asupra malului unde se aflau tinerii, cu efectul unei măciuci. Apoi s-a plîmbat orizontal de-a lungul țărîmului, pînă la Eforie și de acolo s-a ridicat spre cer, înlemnind într-un unghi aproape drept, ca peste o clipă să se stingă.

— Monele ! s-a apropiat Gigi, perfid. Dă-mi un ghionț, să mă trezesc, să te pot asculta.

— Mă, tu ai purici cerebrali, mă Monel ! a strigat Gigi, încercînd să întoarcă din drum hohotele de rîs care se și porniseră. Ai purici cerebrali, specializați în țopăiala pe mîninge...

Iar ca să arate cum țopăie puricii cerebrali, s-a năpustit la chica lui Monel și i-a făcut-o vraiste, în țipetele acestuia, mai înainte ca „guvernul” sau „armata” să fi putut interveni. Din cîte putea înțelege de la locul său, lui Laurențiu ar fi trebuit să-i placă de Gigi. Se auzise pînă la el „mă, tu ai purici cerebrali, mă Monel !”, cum se auzise apoi și „țopăiala pe mîninge” — adică vorbe care își aveau duhul lor și care i se potriveau de minune lui Katz Simion. Cum însă, de cînd cu țigara dată fetiței, Gigi îi devenise de-a dreptul odios, a dat din mîini a leha, mite, bombănînd pentru sine : — Ride dracul de porumbe negre.

Un cîrîit de găină speriată i-a adus aminte că pentru asta ieșise din casă. S-a uitat din nou la coteț, dar nici acum n-a văzut nimic care să fie luat în seamă : tot vreun șobolan trebuie să fie, dacă nu cumva cîrîie și ele cînd au vise de-ale lor, cum se întîmplă și cu oamenii de vorbesc prin somn. Ei, pe naiba ! Găina să viseze ! Ce să viseze gă-

na ?!... Așa că mai degrabă tot șobolan. Și dihorul de care spunea Otilia, să știi că din șobolan l-au făcut ele, femeile, cum fac ele din țîntar armăsar. O cursă din-alea cu arc, sub coteț, pusă noaptea, ar face minuni. Sau un cîine, că, unde știi că e cîine, ei ocolesc. Trebuie să luăm și noi un cîine, să... Dar ce rost mai are, dacă ne mutăm la București ? Că uitam că ne mutăm. Om vedea acolo dacă ne trebuia. Piscică nu, că sînt și șobolani mai mari ca ea. Un cîine e altceva. Uite la meșterul Iatan : se mai apropie șobolanul, cînd e legat cîinele lîngă coteț ? Sau la Ana văduva, mama ăștia, a lui Gligor Dionisie... Că și aici, cu comunismul lui, au făcut femeile din țîntar armăsar. Știu ele cum e un comunist, mai mult de-o grămadă. Eu, Otilico dragă, am văzut comunist. Tu ai văzut ? Eu i-am văzut cînd apăruseră ei, după război, acum douăzeci de ani, cînd aveau voie să-și facă propaganda și nu se fereau de nimeni. Ei, află că și atunci, cînd nimeni nu le interzicea activitatea, îi cunoșteai de cum îi vedeai.

Și pe urmă, umblă el pe la celulele alea ascunse ale comuniștilor sau îl vezi colea, sub oțetari, printre de-ai cu mințea-ntreagă ?... E ușor să spui bazonii, dar întîi gîndește-te, nu vorbi așa ! Cum se vorbește și despre profesor universitar Vineș, că așa vor Costopoloaia, și Mărog și ăla și ălălat. Ba gata-gata să mă fabrici și pe mine comunist, ca să fie, să aibă de ce păpa lefuri ăia de la Siguranță.

— Ei, lasă-mă ! a auzit Laurențiu dintr-o dată un glas subțire, probabil că de femeie care nu credea în spusa celui ce vorbea.

— Absolut sigur ! stăruia vocea dintîi. E negru pe alb. Laurențiu a lungit gîtul să vadă cine puteau fi cei doi, dar aceștia se apropiaseră atît de mult încît a trebuit să se tragă cu grăbire înapoi, pînă a nu fi zărit, și să se tupileze după gard. Erau un bărbat și o femeie, tineri după cum se părea, care veneau braț la braț, în același pas. Îndrăgostiți probabil, care treceau spre malul cu oțetari.

unei toamne

din orizont în orizont, o bucu-

lopase zile în șir peste întin-

de iarbă, aplecînd porumbul,

drept. Și tulpina grea, încăr-

mîntul negru devorat de apă.

mirată, neînțelegînd această

ură.

a face să dea greș acest joc

și încrezători, cu un tren de

ne gîndeam la spaima de

Nu vedeam înaintea noastră

it în soarele dimineții, ca în-

întesc, fără nici o greutate, să

ite una ele cădeau, cu țipăt

primul, strălucînd orbitor în

Apoi au fost sute, mii, gră-

ăia acum această nouă și ne-

a rodirii.

îmi veți spune, este ceva ce

toamnă, cu același porumb

ă acum, ca niciodată astfel,

ne spună, nu credeți ? Poate

de direct, de total, în palma

rodului către grăunța nenăs-

CARMEN KEHIAIAN

ION ANDREI

înflorește în decembrie

Douăzeci și cinci de ani în urmă

Copil fiind

Am luat în mîini

Culoarea pămîntului

Neavînd puterea să adun de

Culoarea zăpezii

...În mîini aveam culoare

Și pămînt —

Cu astfel de cîntec
Am crescut un salcîm
Ce înflorește
În decembrie.

aprind lumini

Cer iertare
Universului
Sînt plecat în ochiul
Zăpezii
Să aprind lumini
Pentru păsările ce vor cînta
Strigătul bucuriei
La sărbătoarea
Țării.

rădăcinile

Insist și m-apropii
De patul cerului
Un imens pat pe care
Îl visează rădăcinile
Pămîntului.

...M-apropii oprind în mine
Măiastră tăcere din
Aer —
Lumina

CĂLIN SABIN

patrie...

Vinturile deschid soarelui
drumuri
de veghe spre liniștea cîmpului
și izvoarele gilgiie în lujerii
toamnei
precum dimineața laptele își
plînge
plăcerea pe buzele noastre.
Prelung neliniștea nisipului
algele
o limpezesc pe oglinzile mării,
setea înălțării stelare se
prelungeste în cîntec.
Privește neodihna cum
pămîntul
încercănat de roade îl
îmbrățișează
și mătasea sufletului cum se
deșiră
întru liniștea casei.
România,
fiecare zăpadă prin mine te
murmură,
nesfîrșindu-te.

la noi

La noi, simfoniile muncii
înmuguresc în sămință,
iubirea se surpă în roade din
nisip,
riurile îmbătrînite în murmur
limpezesc
freacățul trupului în miez de
lumină,
și vîrsta caselor suspină
timplele
strămoșilor înverzite-n tulpini.
La noi, dimineața cu
nemărginitele hotare
peste botul mieilor aplecată
românul o răstoarnă în cîntec,
și ciți copii are, atîtea semne
de belșug încrustează în
grindă.
La noi, gîndul poetului în
somm de tei colindă,
doinile în amurg șoptesc miez
de rouă,
flacăra zborului răcorește în
suflet sudoarea
palmelor noastre, întru lumina
și veșnică înflorire,
Prieten, întru nemurirea
partidului —
glas cristalizat din lava
fierbînte

ANCHETA NOASTRĂ

cărțile anului 1973 (I)

La hotarul dintre ani nu ne propunem, ca în alte ocazii, un bilanț al activității editurilor noastre. Consemnând doar apariția pe șantierul muncii cu cartea a două noi edituri — *Facla la Timișoara și Scrisul românesc la Craiova* — ne vom opri privirile asupra unor direcții ce vizează un important număr de lucrări care vor intra anul viitor în librării. Răspunzând cu amabilitate solicitării revistei noastre directori și redactori șefi ai editurilor Cartea Românească, Univers și pentru turism, ne-au oferit o serie de precizări interesante la următoarele întrebări adresate:

1. Ce manuscrise destinate tiparului în 1973 v-au atras în mod deosebit atenția?
2. Alte lucrări pe care le recomandați spre lectură cititorilor.

ROMUL MUNTEANU,
directorul editurii Univers

1. Ca în fiecare an Editura Univers se străduiește să vină în întâmpinarea cerințelor cititorilor printr-o mare varietate de titluri din domeniul creației literare, destinate să satisfacă în aceeași măsură atât exigențele iubitorilor de poezie, care din fericire beneficiază de o largă audiență în țara noastră, cât și a acelor pentru care romanul nu reprezintă o simplă lectură de amuzament, ci o operă de instruire, de formare a gustului, de introducere în ariile culturale de pe cele mai diverse meridiane ale globului.

Poezia este reprezentată astfel de o suită de mari scriitori care apar fie în versiune bilingvă fie doar în tălmăcire românească. Poetii pentru care am optat să-i publicăm în 1973 sînt personalități reprezentative ale peisajului literar universal, cu stiluri și modalități diverse de reprezentare a lumii și de realizare a discursului poetic. Dacă am reține doar câteva exemple din acest complex florilegiu oferit cititorilor nu putem să nu ne oprim asupra unor poeți de talia lui Whitman, Rafael Alberti, Iurii Voznesenski, Andrei Belfi, Anna Ahmatova. În dorința de a face cunoscute mari experimente literare realizate de personalități ce au polarizat în jurul lor adevărate școli vom publica o culegere din versurile lui Ezra Pound. Demnă de luat în considerare ni se pare și experiența lui Paul Celan — poet care a avut un sfîrșit tragic — dar care a lăsat în urma sa o operă caracterizată printr-o puternică vibrație interioară. Profesiunea de editor mă îndeamnă să mărturisesc că, uneori, trebuie să ne îndreptăm atenția și spre poeți în aparență uitați, dar care au detinut o pondere deosebită în prefigurarea creației literare. De aceea am primit cu bucurie propunerea lui Vasile Nicolescu de a-l tălmăci pe Max Jakob în românește. Spectrul prozei pe care urmează s-o publicăm în 1973 se caracterizează printr-o mare diversitate. Alături de volume din operele clasicii literaturii universale ce reprezintă o preocupare constantă a colectivului nostru redacțional, înțelegem să ne îndreptăm și spre ceea ce se cheamă de mai multă vreme clasicul secolului 20.

Seria romanelor lui Faulkner, de pildă, ce și-au cîștigat un larg auditoriu va fi completată cu romanul *Născut în august*. Suta cărților Virginiei Woolf spre care își îndreaptă în permanentă atenția mai multe edituri va fi continuată cu romanul *Valurile*.

Un alt scriitor care a cucerit cititorii români prin câteva opere semnificative va reveni în librăriile noastre cu o nouă carte. Este vorba de Aldous Huxley și cartea sa *Acele frunze sterpe* al cărei titlu mi se pare nefericit formulat în traducere.

Dorința de cunoaștere și răs-

pîndire a marilor opere publicate în țările socialiste reprezintă de asemenea o preocupare constantă a politicii noastre culturale. Arta narativă va cuprinde romanul lui K. Simonov — *Ultima vară*, o culegere din creația lui Örkény István — *Nuvela la minut sau palpitantele romane* Cerul e în flăcări de Paradowski și Jan Nepomucki de Jara Ribnicar.

Consider că una din mariile surprize oferite cititorului român va fi antologia de literatură precolumbiană realizată de scriitorul și criticul Francisc Păcurariu. Acest volum reprezintă nu numai un act de cultură, ci totodată o introducere în istoria uneia din marile literaturi ale lumii sincronizată cu civilizația aztecă. În comparație cu alte genuri literare teatrul e mai puțin reprezentat. Pe acest plan pot fi amintite culegerea celor mai reprezentative piese ale cunoscutului dramaturg american Tennessee Williams, *Jocul de-a moartea* de Eugen Ionescu sau Frank al V-lea de Fr. Dürrenmatt.

2. Cîteva capodopere ale criticii, esteticii și istoriei literare universale precum și studii de dată mai recentă prin care se conturează anumite școli fundamentale, ocupă o pondere însemnată în ansamblul planului nostru editorial. Dintre operele de multă vreme consacrate ce apar pentru prima oară în țara noastră, semnalăm cunoscuta carte de sinteză, a comparatistului Paul Hazard, „*Criza conștiinței europene*”. „*Literatura*” de Fernand Baldensperger, „*Eseuri de istorie și critică literară*” de Gustave Lansen sau *esurile lui Ortega y Gasset și ale lui Miguel de Unamuno despre Don Quijote și Sancho*.

Alături de aceste lucrări editura și-a propus să publice, cel puțin sub forma unor mostre, cîte o operă reprezentativă dintr-o vastă suită de studii critice contemporane, fiecare semnificînd o anumită direcție sau un anume gen specific de exercitare a actului critic. Menționăm pe acest plan studiul lui Tamaso Alonso — *Despre poezia spaniolă*, cartea lui Carlos Bousoño — *Teoria expresiei poetice*, volumul *Poezie și profunzime* al lui Pierre Richard — exponent al criticii tematice, *Introducere în literatura fantastică* de Tzvetan Todorov ca și o carte mai veche ce deschide drum școlii „new criticism” — *Principii de critică literară* de I. R. Richards.

Anticiparea unui plan editorial nu reprezintă doar un stimulent pe care ne propunem să-l inoculăm cititorilor. El constituie un apel la dialog, o stimulare la corespondență. Propunerile venite din partea cititorilor devotați editurii reprezintă sugestii binevenite pe care le vom lua pe cît posibil în considerare în planurile noastre viitoare.

RADU LEVĂRDA

O prezență de acum familiară cititorului român nu numai prin frecvențele apariții cu versuri originale în revistele *România literară*, *Luceafărul*, *Tribuna* etc. cit și prin activitatea intensă de traducător din literatura noastră al cărei ultim rod este ediția bilingvă a cărții **Belgradul în cinci prieteni**, poetul sîrb Adam Puslojic a publicat de curînd la editura **Minerva** o carte de versuri în tălmăcirea poetului Nichita Stănescu. Însoțite de o afectuoasă prezentare, (deficitară însă prin faptul că nu conține cîteva date necesare despre biografia artistică a poetului), poemele închid în ele un spirit zbuciumat și logic la care elipticitatea enunțului poetic este suprema cenzură impusă în fața unei gândiri artistice de o rară violență metaforică. În versurile ce tinjesc limpezimea propoziției simple purtătoare de adevăruri eterne, găsim adeseori accente din stilul metaforic-pointilist al lui Ungaretti la care sincopa, pauza, ca mijloace suprasegmentale de expresie, își au o frecvență întru-buieșare deținînd mult în ierarhia puterii de sugestie: „Dar clopotele — /răsturnate pahare ale timpului — /dar eu? // Neînvinșul! / (Penultima / sau / ultima oară?) // Mă trezesc. / Nu. // Urme nenumărate / iarăși și iarăși! // Oare numai vii umblară / de jur împrejurul timpului mele?”

Adam Puslojic cochetează cu o fermecătoare candoare cu paradoxul poetic și suprarcalismul, cu versul gnomic și atmosfera de sorginte expresionistă. Acestea, excelent minuite, dovedesc virtuozitate dar și tinerețea unui poet ce, experimentînd, se caută încă pe sine. Ar fi însă o nedreptate să credem că versurile lui Adam Puslojic nu poartă în ele pecetea unei personalități originale ușor de recunoscut de oricine ar deschide o culegere de poeme: o anume duritate a expresiei, simplitatea ostentativă cu care sînt încercuite elementele unei naturi

idolatre prin obsesie, eterna suspiciune de adolescent hipersensibil în fața lucrurilor, a gesturilor, a evenimentelor. Sînt doar cîteva din semnele de identificare. O forță imensă clocotește în poemele lui Adam Puslojic, o dorință nefirească de eliberare din ființă, din chinurile singelui, ale timpului. Zborul lui tinjește spre un teritoriu metafizic în care optimismul biologic îl lasă să creadă că dizolvarea se face în elemente puternice în fața morții și a timpului: „Afară e căldura / numită infernală. / Din unice izvoare se adapă / morții și viii. // Decît moartea, apa e mai puternică. // Sub lemnul raiului / în mină cu mărul / se furizează noaptea / spre virginala zi. // Afară e căldura / numită infernală / și viermele și mărul / pe ramură sînt morți // O, decît moartea creanga / cu mult mai tare este.”

Timpul este perceput cu o acuitate dureroasă. Trecerea lui, a vieții, a anotimpurilor, îl fascinează: „Primăvară? // Vară. / Văd fulgi / pe cămașa mea albă. // Toamnă: / numai un lemn singur-singuratic / ca un strop de singe / în aer. // Iarnă! “ Meditația, ce însoțește această fascinație oprită uneori la simpla notatie, se arată gravă și contorsionată, îndurerată și dublată subteran de un tipăț de revoltă al spiritului rebel în fața devenirii.

wiga în partea ultimă a cărții). Jadwiga nu e plasată de autoare în postura de eroină, dimpotrivă, i se dezvăluie porniri uneori meschine, fringeri interioare, mici compromisuri, ceea ce nu-i scade o posibilitate de elan constructiv, o generozitate grefată pe un solid simț practic, grație cărora poate depăși atîtea greutăți ale muncii pe teren și reușește să facă față unor momente cel puțin penibile (printre altele, întîlnirea cu Witold, logodnicul prietenei sale Karola). Aceasta din urmă — medic de circumscripție tot la țară, în condiții asemănătoare celor în care lucrează Jadwiga — e un fel de replică a tinerei inginer: „amîndouă „se țin tari” și se fac utile în ciuda greutăților de moment sau a împrejurărilor adesea neprielnice, păstrîndu-și totodată nivelul intelectual. „Frază, reminiscențe din lecturi, crîmpeie de versuri admirate cîndva, aluzii la piese care odinioară ne-au stimulat imaginația — toate acestea se alcătuiau în climatul convorbirilor noastre, ne înlocuiau casa natală, viața de societate și chiar citirea cărților” — scrie Jadwiga undeva și noi simțim clar că un refugiu ca acesta nu constituie un azil, un tărîm iluzoriu de evadare, ci un pămînt ferm și rodnic, din care se culeg noi forțe întru îndeplinirea sarcinilor cotidiene.

Autoarea nu eschivează problemele spinoase, cum sînt experiențele abia sentimentale, semi-

Erosul este privit cu o ironie apropiată mai mult de sfială pentru că și el este integrat unui decor ce nu-i oferă motive de stabilitate. Pricină din care — pentru securitate absolută — un patetic sentimental ajunge la o parodie a sentimentelor: „Necunoscută, a nimănui sau a mea, vino. / Resfiră timpul și zboară pe el. / Lasă-te reinviată de vulturul care te-a ucis, / lasă-te-n spinarea lui. De zburat este numai / de ani mii-patru-sute-șazezi-si-cinci. / Păi, Horus, asta-i numai zilnic zborul tău. // Pentru ea, întreagă lumea mea subterană / ți-o dau, Horus frate, ia-o / ia-o de tot, ia-o... / iaodetot! / “... Poemul 175 de vieți din „*Cartea morților*” este scris cu aceeași disperare — pentru că fiecă vers al lui Adam Puslojic pare scris într-un moment limită în care acel vers, ca și acel moment ar fi putut fi ultimul, — ce-l împinge spre poezia strigătului nud a căruia sinceră sfîrșire este extraordinar de dramatică: „Toată noaptea-mi bate cineva la poartă. / O deschid, dar nimeni nu este... / Ca o ramură dintr-un lemn nevăzut, / ca o aripă de pasăre moartă, ca un fir de nisip, spulberat / din desert. Ca și cum acestea vor fi Necunoscuta / Căutîndu-și iubitul. // Ca și cum ași fi mort, iar ea vie, / așa o aud, dar ea nu mă vede. / Așa o văd, dar ea nu este. Nu. / Nu. Cîine este ca, cine e? O, ce ochi? / De unde vine? De ce e singură? / Pe care din noi îl va iubi — / și atunci cum voi fi, viu sau mort? / O, cînd voi fi și eu odată mort / precum ea”. Recalcitrant, ironic, negînd prin sarjă orice tentativă de influență din partea lumii exterioare și simțîndu-se lezat de oricare din minimele tentative, ni-l imaginăm pe Adam Puslojic — din această selecție de poeme din cărțile de poezie Există pămînt. Cad spre cer și Merg la moarte să mă tundă — agresiv din timiditate și învins adeseori de pudoarea comunicării.

B. VERNESCU

erotice ale tinerilor intrucitva dezorientați în vremea studenției ori la debutul unor cariere unde nu totdeauna întîmpină cea mai deplină încredere, mai ales fetele; nu trece cu vederea conflictul între generații, ciocnirea cu rutina înrădăcinată nu numai la adulți, dar și la unii debutanți în producție, care au prins deja diverse apucături ariviste, sînt gata să cedeze în fața momelilor unei existențe comode, fiindcă așa cum spune Adam, inginerul constructor de mașini, în timpul vacanței la Zakopane: „Omul de treabă tot nu face față, iar puslamalele tot nu-și bat capul! “ Fapt e că Jadwiga sau Alina sau alte personaje ale Danutei Bienkowska nu se descurajează, ci luptă. Lucrează și au momente cînd se bucură de deplin de viață — chiar după ce au fost martore la suferințele, la degradarea fizică a bătrînei doamne Ponińska, roasă de cancer. Episodul despărțirii Jadwigăi de bătrîna ei prietenă în agonie, ni se pare unul dintre cele mai puternice, mai intense, mai grăitoare din toată cartea.

Deznodămîntul cărții poate să decepționeze pe unii cititori: oare Jadwiga trebuia să termine printr-o căsătorie fără mari perspective? N-ar fi fost preferabil să-și ducă mai departe viața „inconfortabilă” la propriu și la figurat, cu tot ceea ce atare inconfortabilitate implică sub raportul unor tensiuni mai înalte, unui potențial de realizări? Dar însuși acest regret ne arată cît de substanțial e personajul Danutei Bienkowska: ne-ar place să-l urmărim dincolo de paginile cărții și să-i făurim un alt destin, imaginînd-o pe Jadwiga constient dirză cu toată fervearea ei feminină și revenind asupra vremelnicei abdicări. Destinele personajelor Danutei Bienkowska configurează o problemă deschisă, generatoare de fertile discuții pe tema condiției actuale a tineretului.

R. CIOCAN-IVĂNESCU

cu dan tărchiță despre teatrul său și al altora

O privire de ansamblu asupra teatrului nostru de azi permite, poate, o delinire a croului care caracterizează în mod esențial epoca noastră. Dacă socotiți această delinire posibilă, v-aș ruga să o încercați. — Nu cred că se poate vorbi despre un anume tip de erou. Mai de grabă s-ar putea discuta despre o anume atmosferă tipică a teatrului nostru contemporan. Trăim într-un context revoluționar, iar societatea se dezvoltă sub imperativul unor prefaceri tumultuoase și rapide. Aproape că nu ne putem opri prea mult în fața unei mari realizări, pentru că alta tot atât de importantă, sau chiar superioară, își ia locul în viața țării. Privim emoționați la întreaga noastră evoluție materială și spirituală. Teatrul nostru contemporan, mai mult decât celelalte genuri literare, trebuie să surprindă această formidabilă transformare socialistă. În bună măsură, a și făcut-o. Prezent totdeauna în mijlocul frământărilor ideologice, teatrul nostru a abordat, și deseori cu vigoare dramatică și subtilitate de idei, esența problemelor pe care le ridică o-rinduirea socialistă. De la filozofie la istorie, de la bucuria muncii la eroismul cotidian, de la evocarea luptei din ilegalitate a partidului până la chestiunile politice actuale ale umanității, teatrul românesc a știut să aducă pe scenă o gamă întinsă din necesitățile de cunoaștere ale idealului uman. **În ce fel căutați în piesele dv. să concretizați acest ideal uman?**

— Când am început să scriu, nu mi-am propus o listă de subiecte pe care să le concretizez, în timp, în piese de teatru. Fiecare piesă pe care am realizat-o, a venit ca o necesitate de a-mi exprima, într-un anumit moment social, o atitudine față de ideea majoră a lui cu condiția ca eu, ca individ, să fi vibrat puternic și să mă fi identificat cu ideea acelui moment. În felul acesta, literatura nu este o oglindă rece a realității, ci devine o expresie a unei individualități topite în rostul general al societății.

Revenind într-un fel la prima întrebare v-aș ruga să vă referiți la personalitatea dramaturgiei românești de azi. Care ar fi notele ei esențiale?

— O foarte mare varietate de teme, în primul rând. Apoi, o puternică dragoste față de om. În al treilea rând, un patriotism fierbinte și profund. Se spune uneori că dramaturgia se află, la noi, în urma poeziei și a prozei. Ce părere aveți despre această opinie? — Cine spune asta? Poate acei care nu se duc la teatru. Și cu ce criteriu se cîntăresc valorile? Este posibil ca poezia și proza să fi dat mai multe opere remarcabile decât dramaturgia, dar numărul nu poate sta la baza axiologiei. Chiar dacă numai câteva opere dramatice, fie și puține, sînt socotite remarcabile, e suficient ca dramaturgia să aibă același loc onorabil în cultura noastră.

În ce măsură socotiți că teatrul face parte din literatura scrisă?

— Nu înțeleg de ce se repetă această chestiune sub formă de întrebare în interviuri și în articole! Nimeni nu s-a nătrebat pînă acum dacă literatura populară trebuie să facă parte din literatura scrisă, numai pentru că ea a stat veacuri întregi fără să fie publicată undeva! Teatrul din totdeauna s-a jucat și s-a tipărit în același timp. Azi, la noi, se publică teatru foarte mult. Și-atunci?

Ce părere aveți despre modul în care cronicarii dramaticei consemnează și analizează spectacolele?

— Păreri despre cronicari nu am. Au ei destule despre noi! Mi-ar plăcea, totuși, să citesc cronici în care să se analizeze, nu să se consemneze.

Interviu realizat de
VOICU BUGARIU

Cu toate că la vremea respectivă numele său s-a bucurat de o circulație remarcabilă, fiind alăturat unor personalități prestigioase precum Pallady, Steriadi, St. Dimitrescu și indeosebi Petrașcu, astăzi, puțini sînt cei pentru care numele lui Hârlescu mai stîrnește rezonanțe deosebite. Excesiva insistență a criticilor sau istoricilor de artă asupra unor virfuri din plastica românească a avut ca revers ignorarea unor nume care nu pot fi totuși omise din succesiunea cronologică a istoriei artei românești, chiar dacă la un sumar examen ele pot părea mai puțin demne de atenție. Dimitrie Hârlescu, artistul care de mai bine de cinci decenii așteaptă un comentator al operei sale, face parte din această categorie.

După terminarea gimnaziului, tinărul Hârlescu (născut la 5 noiembrie 1872) se înscrie în anul 1891 la Școala de Belle Arte din Iași, la clasa lui Emanoil P. Bardasare, ale cărei cursuri le va absolvi în vara anului 1897 (după ce — în ultimii doi ani — urmează în paralel și secția de gravură și xilografie condusă de C. D. Stăhî). În toamna aceluiași an își ia în primire postul de „profesor de desen și caligrafie” de la Gimnaziul Clasic din Constanța, salarizat „după buget cu 140 lei lunar”. Va rămîne aici zece ani, pînă în toamna anului 1907 cînd se va muta la Birlad și apoi la Tecuci. Dar de numele orașului de la mare se vor lega atît primele sale succese artistice cit și momentele de afirmare plenară ale talentului său ca și racordarea artistului la circuitul valorilor plasticii românești. Tot de activitatea sa la Constanța se leagă și descoperirea a două viitoare mari talente, cărora le îndrumă primii pași pe calea artei — Marius Bunescu și Ion Jalea, care i-au fost elevi. În sfîrșit, nu pot fi omise din acest context două evenimente primordiale pentru formația sa viitoare, evenimente care-l vor ajuta să se definească și să opteze pentru acel drum sinuos pe care nu-l va părăsi tot restul vieții. Este vorba de cele două călătorii de studiu pe care le face la München între anii 1902—1903 și 1905—1906, grație bursei primite din partea municipalității orașului Constanța. Se poate afirma deci că Hârlescu este un produs al acestor meleaguri care l-au marcat prin nota lor de straniu și insolit așa după cum bine remarcă și unul dintre pertinentii cronicari ai vremii, A. Jeanjaquet, în unul din comentariile sale asupra acestui artist: „Trebuie să îi recunoaștem dorința de a atinge în reprezentările artistice și în fidelitatea citorva figuri, întregul pitoresc al acelei Dobrogea în care a murit în exil Ovidiu și care a fost atît de neglijată pînă de curînd” („L'Eveniment” — Paris, 1907). Își găsește o gazdă și locuință sa va fi curînd frecventată de un cerc de intelectuali în mijlocul cărora va domina prin tinuta sa im-

punătoare. Ca om și ca artist, Hârlescu se va bucura de o îndreptățită faimă, constituind un fel de mîndrie locală. Activitatea de pictor cunoaște, firesc, etape de căutare, de afinități, mai mult sau mai puțin stabile pentru anumite direcții artistice. Ieșit de pe băncile școlii inoculat pînă la saturație de academism, Hârlescu va fi obsedat de găsirea unui limbaj plastic mult mai apropiat structurii sale particulare, încercînd — cu fiecare nouă lucrare — să se debaraseze de rigiditatea normelor academiste față de care manifestase aversiuni încă din timpul studenției. Călătoriile în capitala Bavariei îl vor pune în contact cu două importante mișcări artistice europene de la începutul acestui secol: secesionismul și expresionismul. Prima îi va familiariza cu rafinamentele cromatice, a doua îi va pune la dispoziție alfabetul unui limbaj plastic inedit prin forța de sugestie și patetismul pe care-l afișează. Întîlnirea cu aceste două curente va fi hotărîtoare pentru formația sa. Cu toate acestea artistul se va susține violențelor de limbaj ale expresionismului, reținînd pentru sine doar insolitul amestecurilor cromatice, acele aurescure surde cu tonuri „dure-roase” care au constituit subiectul atîtor dispute la vremea

Centenarul unui artist

DIMITRIE HÂRLESCU

respectivă. Unii — atît critici cit și colegi de breaslă — îl vor contesta, ridicîndu-și glasul împotriva „coloritului murdar”, a „goanei după originalitate” sau a faptului că expune lucrări „neterminate”. Alții se mulțumesc doar să constate „factura neobișnuită” a paletelor sale, abținîndu-se de la calificative. O a treia categorie nu-și ascunde entuziasmul în fața pinzelor sale care deschid, prin factura lor, un drum nou în plastica românească. Cronicarul din „La Roumanie” va nota în 1912: „Hârlescu, pictor de natură tristă, lucrează în tușe largi, cu un colorit aspru, tablourile sale așezîndu-l printre artiștii noștri de talent”. Trei ani mai tîrziu, un alt cronicar va nota: „O forță a desemnului și un temperament viguros al culorii este D. Hârlescu ale cărui portrete și compoziții tot atît de interesante prin originalitatea tonalității cit și prin necăznita lor realizare, l-au așezat hotărît printre cei mai mari pictori ai noștri”. (Calendarul Minervei, 1915).

Faptul că numele acestui artist nu trece neobservat ori de cîte ori apare în public (și între anii 1907—1918 va fi prezent în diferite expoziții cu peste 60 de

lucrări) demonstrează că Hârlescu se detașase net de sumedenia de mediocrități căzute pradă idilismului facil cultivat cu zel de protipendă snobă a epocii. Cu migala unui alchimist, artistul își amestecă culorile în căutarea acelor tonuri — lipsite într-adevăr de spectaculozitate și de străluciri epafante — dar răspunzînd într-o cheie dramatică sonorităților grave ale sufletului său (ca în „Baba Catinca”, „Bătrîn”, „Bătrînă torcînd”, „Portret de fetiță”, etc.). Acest visător descursor știe să descopere dincolo de priviri, dincolo de gesturi, frământările adînci ale unei umanități suferinde. Viziuni stranii transformă temele în profunde invitații la meditație („Balerină”, „Sala de așteptare”, „Colț de cafea”, „La malul mării”). Chiar și puținii cercetători ce s-au oprit o clipă asupra operei lui Hârlescu, au putut greși atunci cînd l-au „etichetat” drept un pictor al reveriilor, al calmului idilic servit de cromatica caldă a secesionismului. Căci Hârlescu se sustrage alianțelor totale la vreunul dincurențele epocii, el rămînînd în primul rînd un original, un artist pentru care pictura nu reprezintă aplicarea unor canoane de frumusețe, ci tot ceea ce instinctul și creierul concep dincolo de orice precepte. Nu este un pictor „de obiecte”, ci este prin excelență un pictor de stări, ce apelează la „culoarea-afect” pentru a ne dezvălui unghere întîme ale sufletului („Prizonierii”, „Ciobănașul”, „Jucătorii de șah”, „Cîntăreții ambulanți”, „Omul cu maimuța”).

În contextul creației plastice a epocii, Dimitrie Hârlescu rămîne un deschizător de drumuri, creator al unor opere de un expresionism particular, de nuanță mai temperată, dar de o nediminuată încălțătură emoțională. Referindu-se la acest moment, Francisc Șirato, avizat comentator al vieții artistice românești, nota mai tîrziu în unul din articolele sale: „Epoca expresionismului nu o deplîngem și nu o condamnăm; o considerăm ca pe un purgatoriu necesar sensibilității noastre tocite de banalitatea vieții cotidiene înfățișată de naturaliști tristi și lipsită de ideal”.

Beneficiem de o imagine largă a vieții artistice din acest prim pîtrar de veac, pentru a putea stabili astăzi, cu suficientă obiectivitate, o ierarhie valorică între coordonatele căreia numele lui Dimitrie Hârlescu să-și găsească locul cuvenit, așa după cum — de altfel — Petru Comarnescu afirma încă din 1936: „De acest nefericit pictor, care și-a rîpus viața în anii de după primul război mondial și ale cărui lucrări, ignorate pe nedrept după moartea sa, sînt risipite mai ales prin orașele Moldovei lui, nu s-a spus încă un cuvînt definitiv...”. Considerăm că astăzi, Dimitrie Hârlescu poate fi privit în adîncime. Reconsiderarea acestui pictor nu trebuie să fie doar un gest de complezență, ci un act de justiție și de cultură.

VICTOR SIMION

tv

SĂPTĂMÎNA LIRICĂ

Bravo, Cresus! Între atîtea western-uri potcovițe și heppy-end-uri obligatorii, în sfîrșit, un film de substanță în care se întîlnește un mare actor cu o generoasă idee. Comicul lui Fernandel este, ca mai întotdeauna, o cursă dincolo de care cei ce-i supraviețuiesc se desfată într-un dialog profund și mereu deschis reflecției privitoare la dramatismul condiției umane. Păcat însă că textul original își pierde din consistență și naturalețe printr-o traducere — atunci cînd a fost ea făcută — mai curînd zgîrcită decît economică.

Mamă, aceasta este marea, inefabila mea dragoste — strigă Erhard adresîndu-se Gunhildei, dar nu ne convinge și asta nu numai pentru că e foarte greu

să demonstrezi caracterul inefabil al unei iubiri; premiera T.V. cu „John Gabriel Borkman” ne-a oferit evoluția unor mari actori dar a unor actori puțin obosiți, poate de oboseala marelui nordic aflat în epilogul dramaturgiei sale. Drama omului nedecis, a responsabilității personale nu-și mai regăsesc aici forța poetică și analitică din „Brand”, „Perr Gynt” sau „Rosmersholm”, așa încît să fii numai puțin obosit, ca mare actor, în „J. G. Borkman”, e mai degrabă o confirmare a virtuții decît o scădere.

Poezia la înălțime. Săptămîna trecută a fost o săptămîna de excepție dacă socotim ponderea emisiunilor lirice și, în primul rînd, contribuția poeziei prezentă fie prin autorii, fie prin inter-

preții ei. Muza în cauză descinde cu surprinzătoare intermitențe pe platourile televiziunii; ne-am obișnuit — și rău am făcut — în calitate de telespectatori, cu un regim de austeritate lirică; cel puțin emisiunile de poezie universală sînt rare ca soicile perliere în Marea Neagră. În aceste condiții, versurile poetilor clujeni, prezența — oricît de sumară a lui Virgil Teodorescu și a Constanței Buzea la care adăugăm versurile interpretate în emisiunea „La porțile dorului” impun o mențiune, poate și impulsul unei prejudecăți, fiindcă nu ne-ar plesni ecranele televizoarelor dacă am beneficia mai des de fenomenul poeziei pe văzute, și acesta ar fi cel mai ieftin argument dintr-o mie.

Vedî Napoli e puoi mo'. Nu cred că asta a intenționat Octavian Paler arătîndu-ne miercuri,

15 noiembrie, orașul de la poalele Vezuviului, deși personal mă consider o fericită victimă a unor imagini inegalabile — sigur că o parte de reușită se cuvine Neapoleului însuși — dublate de un comentariu antologic. E rudut fără a fi inaccesibil, documentat fără a friza spiritul arhivist și mai ales plin de vibrație poetică, textul ne-a oferit cea de-a treia dimensiune a orașului în care de acum înainte ne putem lăuda că am fost și despre care, grație lui O.P., putem aduce toate dovezile necesare.

Pro domo. Nostalgicul lirism al toamnei se poate adăposti sub coroanele desfrunzite ale livezilor, în strunga stinelor părăsite sau pe peronul unei gări de bărgăgan din care abia a ieșit un

mărfar zdrăgănînd la ace într-un ultim salut al plecărilor ireversibile. Nu cred însă că cea mai grozavă livadă, stîină sau gară poate concura în lirism nostalgic cu malul mării de noiembrie. Să profiți de ea o vară întreagă și s-o dai uitării în agonia ei sublimă, reprezintă mai mult decît o ingratitude. Nu e vorba neapărat de clasicul val lingind clasică plajă părăsită; mai e poezia hotelurilor zăvorite, a scindurilor negeluite care ocolesc statuile intrate în hibernare, țîpărit ascuțit al pescărușilor, mai e și increderea în vara viitoare prezentă în planuri și în schițe aeriene de cofraje. Tîrmul ei a suportat atîtea emisiuni estivale; să nu mai fie loc pentru un carnet sentimental, pentru un simplu, nedevorat de cifre carnet sentimental?

CONSTANTIN NOVAC

Nu numai bune intenții (n-o afirm ironic!) prezidează la realizarea cutărui spectacol în cutare teatru dintr-o regiune a țării. Textul e ales — bijuterie, — actorii desemnați să-l rostească — unul și unul, numai distinși profesioniști, — decorul aparține unui eminent scenograf, iar regizorul se cheltuiește, închegînd spectacolul, în investiții de toată frumusețea. Atunci de ce totalul atîtor prețioase contribuții spirituale e neiscusit — greoi, stingaci, linced, plin de flagrante neîmpliniri? Cred că știu: pentru că, în cele din urmă, în opus-ul scenic finit se face simțită — dizolvantă — indiferența interioară a unora din cei chemați să-i dea viață, angajat, pătimaș, febril.

Neizbinda e determinată și petcutluită uneori de mentalitatea provincială a unora dintre actori. Precizez, — o dată mai mult, dacă e nevoie, — că, pentru mine, nota de provincial nu ține de elementul „reședință”: am avut bucuria să cunosc în provincie artiști autentici, minunați, după cum am neplăcerea de a ști în București destui actori țarați de mentalitate „provincială”.

Dintr-o sumedenie de pricini de tot soiul, despre care ar fi mult de vorbit, actorul nu e preocupat uneori decît de ceea ce constituie interesul, sau interesele sale imediate în lupta pentru a-și impune numele în conștiința publică.

Ce vrea un astfel de actor? El vrea firește, mai presus de orice, să joace rolurile titulare, cu riscul de a cere direcției — fără a fi citit piesa, bineînțeles — rolul lui Godot din drama în care lui Godot, cum bine știu, nu-i e sortit să apară nici măcar înainte de căderea ultimei cortine. La fel acțița se

fapt — se imparte egal între făptașii montării. Răspunderea artistică personală pierzîndu-se printre responsabilitățile celorlalți unsprezece (sau paisprezece), iar numele și renumele proprii neavînd de cîștigat nimic de pe urma unei participări anonime, investiția de talent și meșteșug, de gînd și emoție, de trudă a fiecăruia nu mai are decît o importanță simbolică, intru totul neglijabilă. Actorul cu mentalitate provincială socotește deci că poate face... economie de resurse.

Cînd, din considerente disciplinare, e totuși constrîns să ia parte la realizarea unui asemenea text, el „marchează”, mîmind conștiințiozitatea. Dar oare asemenea derogări de la codul moral al teatrului nu sînt echivalente cu o abdicare de la profesionalism?

Aparent, viciul de mentalitate nu e periculos: finalmente, nici un actor nu se compromite deliberat în ochii spectatorilor. Fiecare dezertor de la profesionalism își inchipuie că, sub imperiul emoției de premieră, bi-cuit de prezența publicului (mai ales a celui avizat), va recupera toate pierderile și va astupa toate lacunele, recurînd, desigur, la un asortiment de procedee verificate anterior. În realitate însă, vai!, acest gen de recuperare sînt iluzorii în teatru (în general, nu cred că se poate face artă „în asalt” — întîi tenevești, apoi sprintezi puternic: ceea ce nu s-a frămîntat în procesul repetițiilor nu are cum să crească, să se desăvîrșească în spectacol. Concentrarea premierei nu drege neglijențele și amatorismele, ci stimulează, prin crispate, înflorirea clișeeilor).

Așa se întîmplă uneori cite un fiasco, așa se vedește oricărui privitor că doisprezece (sau

cincisprezece) membri ai unei trupe nu constituie — prin simpla lor apartenență la un același stat de funcțiune — o echipă veritabilă, un ansamblu, un colectiv animat de o singură idee, de un singur ideal, a cărui comunicare e o chestiune vitală pentru fiecare dintre interpreți, pentru toți laolaltă. Așa se întîmplă că, pe căi oculte, nenumărate, bunele intenții se materializează adesea doar pe jumătate poticnindu-se de mici ambiții, de mici încăpățînări, de mici derogări personale de la înaltele exigențe ale măiestriei, de mici vanități. Cu toate astea, actorii „provinciali” nu suferă și nu-și pierd aplombul. Actrițele care se dovedesc incapabile să recite acceptabil, după vreo conferință, patru strofe „simple ca bună-ziuă” pretind în continuare Medeea, lady Macbeth și Ioana d'Arc, după cum juri aflați la începuturile meseriei revendică — și cu ce vehemență! — Truffaldino, marchizul de Posa și Coriolan, deși nu se învrednicesc să rezolve convenabil problemele pe care le ridică un rol episodic oarecare dintr-o piesă contemporană de factură realistă „obișnuită”.

Sînt conștient că descrierea mea nu pătrunde în profunzimile fenomenului acuzat, știu că e mai ușor să fii malițios decît să combați energic relele care te exasperează. Dar, deocamdată, nu încerc altceva decît să limpezesc cauza imediată, dar ascunsă, a unor neconcordanțe semnalate în realitatea cotidiană a teatrului: atîta bunăvoință, atîtea strădănii regizorale și scenografice, irosite uneori cu rezultate atît de nemulțumitoare.

GHEORGHE MILETNEANU

Cine îl cunoaște mai bine, va înțelege de unde izvorăsc spre muzica sa acei incandescenți curenți de bunătate și generozitate omenească, converțiți de schema celor șapte note în melodii de un copieșor dramatism (*Măicuța mea*), sau de o exuberanță și contagioasă veselie (*Gioconda se mărită*, *În rîndul patru* ș.a.).

Astăzi, Temistocle Popa este un compozitor apreciat și iubit de marele public, mai ales de tineret, căruia i-a dedicat numeroase cîntece. El a compus sute de melodii dintre care peste 130 piese sînt imprimate la Radio și circa 100 — pe discuri, la Electrecord; este autor de muzică de film, a scris muzică de scenă la teatrul de proză și muzică pentru 15 spectacole de revistă, muzică de balet și pentru coruri, are 10 piese de muzică ușoară inprimate la cîteva case de discuri de peste hotare. Numai la festivalurile naționale de creație de la Mamaia a cucerit zece premii. A fost invitat în juriile marilor concursuri naționale și internaționale, fără a mai vorbi de prezența sa în juriul concursului *Steaua fără nume*. În 1969, a fost distins cu Ordinul Meritul cultural, cl. a IV-a.

„Și totuși, cine este Temistocle Popa? După studii liceale la Galați (oraș natal) și București (a fost elevul liceului Sf. Sava), urmează cursurile Conservatorului din București, între 1935—1939, la clasele profesorilor Ioan Chirescu și Faust Nicolescu (teorie — solfegiu), Petre Elinescu și Vasile Jianu (flaut) și Sabina Niculescu (harpă).

„Îți spun sincer, nu-mi plăcea Conservatorul. Mai mult el s-a lîpit de mine decît eu de el. A venit curînd războiul și, pentru a-mi cîștiga existența, am cîntat prin localuri. Am fost apoi trimis pe front. Comandantul regimentului mă auzise cîntînd și m-a ascuns. Dacă plecam cu acel batalion, astăzi „n-am mai fi stat de vorbă aici, la malul mării”. După război, Temi — cum îi spun prietenii și cei ce-l îndrăgesc — lucrează ca instrumentist în orchestrele teatrelor Atlantic, Alhambra, Tănase, în orchestra de jazz București condusă de Sergiu Malagamba, cu care face turnee prin țară și peste hotare, și în orchestra de estradă Radio, dirijată de Nicolae Patrîchi și Sile Dinicu.

„Din 1954, am început să compun. Ion Vasîlescu fusese marele meu părinte spiritual, iar de la Maria Tănase am învățat să am o linie melodică legată de folclorul nostru. Cu ea am umblat prin țară și am cules folclor”.

În 1960, Temistocle Popa este primit în Uniunea Compozitorilor și apoi ales în biroul secției de muzică ușoară. Prima sa melodie de mare succes a fost *Lalele*, pe versuri de Aurel Stîrîn. Prin anii 61—62, acest cîntec a făcut înconjurul țării, a intrat în repertoriul mai multor interpreți din țară și chiar de peste hotare. A urmat o serie de cîntece care au devenit mari șlagăre ale muzicii ușoare românești: *Onești, Onești, Măicuța mea, Trecea*

profil

TEMISTOCLE POPA

fanfara militară, *Să cîntăm ghitara mea*. Dar mapa melodiilor de succes semnate de Temi este foarte bogată. Iubitorii genului își amintesc cîntece mai vechi, care, la vremea respectivă, au emoționat multe inimi de îndrăgostiți cu vîrsta oscilînd între 16 și 60 de ani: *Poiana cu flori*, *Te mai aștept*, *Spune-mi unde, spune-mi cine*, *Nu-s stelele de vină*, *Zorile*, *Margarete*, *Gabriela*, *Mi-ai furat inima*, *Ce e cu tine?*, *Cu cine semeni d-ta?*, *Sînt o fată ca oricare*, *Mi-a plăcut surisul tău*, *Cătălin* etc. etc.

Temistocle Popa a compus și muzică pentru formațiunile corale (*Marinarii*, *Sîntem români*, *Soarele și pionierii*, *Drag pămînt românesc*), a semnat partitura muzicală a filmelor artistice *La vîrsta dragostei*, *Cerul începe la etajul III*, *Tinerete fără bătrînețe*, *Cîntecele mării*, *Sfînta Tereza și diavolii*, a serialului T.V. *Urmărirea* ș.a.

Zilele acestea, la Buftea se imprimă muzica scrisă de T. Popa pentru filmele Elisabetei Bostan: *Veronica și Întoarcerea Veronicăi*, în timp ce pe masa de lucru a compozitorului prinde contur partitura unui alt film, *Dragostea începe vineri*, în regia lui Virgil Calotescu.

Temi este un compozitor foarte solicitat de regizori, scenariști, textieri, soliști, de instituții și organizații obștești. Numai un singur exemplu poate fi edificator: a compus imnul sportivilor de la Clubul Steaua pentru care, de altfel, are o veche și statornică afecțiune. Pentru tinerii militari, a compus cîteva melodii aflate, la ora cînd scriu aceste rînduri, în primul Concurs al cîntecului ostășesc: *Slavă ție, Românie* (piesă corală), *Sîntem ostași ai României* (marș), *Scrisoare către mama* (piesă de muzică ușoară).

L-am întrebat pe Temistocle Popa ce opinie are în legătură cu experimentul în muzica ușoară: „Pe noi ne susțin cîntecele de circulație, care pătrund ușor în conștiința publicului și sînt cîntate repede de oameni. Celelalte („experimentul”, cum l-ai numit) sînt cîntece în sine, de producător, fără consumatori. Eu și George Grigoriu am fost acuzați că scriem cîntece „comerciale”. Pînă la urmă tot spectatorii, marile noastre judecări, hotărîsc de partea cui este adevărul”.

— Cum compui, Temistocle Popa?

— Eu nu compun la pian, ci aiurea: pe stradă, pe plajă, în tramvai, într-o ședință etc. La pian finizez. Altfel, la pian se scot melodii chinuite, te fură notele...

Inspirația? N-o mai cred că în secolul trecut, cînd mergeai în pădurile de lîngă Viena și ascultai ciripitul păsărelelor ca să poți compune o piesă, astăzi celebră. În zilele noastre, e puțin altfel. Vezi în-

tr-o zi doi ochi frumoși și peste 2—3 săptămîni scrii un cîntec despre ei. Fanfara militară am compus-o după ce am citit în ziare ca secretarul general al partidului a propus reînvierea tradiției fanfarelor populare. — Spune-mi, Temi, ai vreo nemulțumire pe care o poți face publică?

— Nemulțumirea mea este, poate, nu numai a mea. Noi, compozitorii, nu scriem întotdeauna pentru marele public. De aceea am îmbrățișat cu căldură ideea concursului de cîntece ostășești.

— Spune-mi, cum lucrezi cu textierii, cu orchestratorii?

— Textierii mei preferați, în afara lui... Temistocle Popa, cu care colaborez din cînd cînd în condiții multumitoare, sînt Mircea Blok, Eugen Mirela, Aurel Felea, Aurel Stîrîn. De obicei, compun melodia după ce am textul. Orchestrația? Mi-o fac singur. Deși nu m-ai întrebat, îți pot spune că și cu regizorii de film lucrez într-un perfect spirit de colaborare artistică, care nu exclude, ci, dimpotrivă, presupune înfruntarea de opinie.

Acesta este, deci, Temistocle Popa: un compozitor de mare talent, dublat de un caracter frumos, Iubește mult oamenii, culoarea albastră, prietenia. Mi-a vorbit îndelung despre litoralul nostru, care i se pare magnific sub raportul construcțiilor de hoteluri, restaurante, piscine, bowling-uri, terenuri de minigolf ș.a. („La Olimp, Complexul Panoramic, Amfiteatrul, Belvedere este dumnezeiesc de frumos!”. Adoră marea, ar întîrzia ore, zile, săptămîni la malul ei, acolo unde se sparg valurile și se țes visările...

Temi este, fără îndoială, un prieten al Constanței, al mării, al oamenilor de aici. La a doua ediție a Ponticii, a adus două cîntece, unul pentru marinarii români, care duc peste mări și țări faima României socialiste, celălalt dedicat tinerelor țesătoare de la Intergata de lînă.

„Anul trecut, la întîlnirea cu tovarășul Vasile Vilcu, cu prietenul Ponticii, primul secretar al Comitetului de partid județean Constanța ne-a vorbit cu atîta căldură despre oamenii și locurile și realizările fantastice dintre Dunăre și mare, încît, fără a fi rostită, invitația de a compune piese muzicale, simfonice, corale sau de muzică ușoară pentru Pontica '72 s-a impus de la sine. Cîntecele mele Frumoasa țesătoare și Marinarii s-au născut din dragostea față de Constanța și oamenii ei”.

Căutasem un finai reușit pentru acest profil, dar, înaintea mea, l-a găsit Temistocle Popa cu frumoasa sa declarație de mai sus.

JEAN BADEA

ce vrea actorul cu mentalitate provincială

bate pentru rolul Cîntăreței chele din comedia în care numita cantatrice pleșuvă nu se ivește, împrejurare cunoscută, nici o singură dată.

Cînd partitura centrală nu se lasă în nici un chip cucerită, actorul cu mentalitate provincială se războiește pentru un alt rol important („principal”), neapărat unul „cu vorbe multe”, fără să-i pese, evident, care e ponderea personajului în economia piesei.

O dată ce a obținut rolul după care ținea, întreaga lui optică asupra spectacolului se cristalizează dintr-un punct de vedere nestrămutat: „piesa mea, rolul meu, succesul meu”. Vasăzică, „Hamlet” se „pune” pentru deținătorul rolului titular. Prin urmare, toți ceilalți eroi ai tragediei nu sînt decît „replicanți”, iar nefericiții distribuiți în regele Claudiu sau în Polonius se socotesc niște iremediabil vitregiți ai destinului, nedreptățiți de director și obidiți de regizor. Ce-ar mai fi de spus atunci în privința interpretelor lui Horatio, Laerte sau Osric („astea nu sînt roluri!”)? Chiar și „Primul Gropar” socotește că nu face decît niște servicii instituției — fiindcă aceasta îi dă o leafă — acceptînd, totuși, să joace, ca să oblige conducerea să se revanseze cu alt prilej, incluzînd, în fine, în repertoriu „ceva” special pentru el.

Să cutezăm însă un salt în raționament și să vedem ce se întîmplă atunci cînd un text solicită în egală măsură (neînsemnată cantitativ, decisivă calitativ) o echipă de doisprezece (sau cincisprezece) inși. Fiecare dintre aceștia are sentimentul că și responsabilitatea față de întreg — indivizibilă, de

Pină nu de mult, mările și oceanele au fost considerate, în virtutea imensității lor, drept inepuizabile rezervoare de bogății, uriașe „bazine cu pești”. Goana după ciștiș, însă, a făcut să se ignore o realitate care ar fi trebuit să nu scape, în primul rând, celor interesați. „Cămara inepuizabilă a omenirii” a sărăcit brusc și a arătat, dintr-o dată, că este departe de a fi fără sfârșit. Citeva exemple ne pot convinge că, într-adevăr, așa stau lucrurile. Începută încă din secolul al XII-lea, vânătoarea de balene a dus la o simțitoare micșorare a numărului acestor animale; dacă între 1814 și 1817 s-au capturat 5.030 de exemplare, către începutul secolului nostru, fără ca preocupările pentru vinarea acestor mamifere să scadă, numărul balenelor prinse abia trecea de 20! Cașalotul, altădată numeros, se întâlnește astăzi foarte rar; vaca de mare, un animal de talie considerabilă, ierbivor, a dispărut de aproape două secole, iar vidra de mare a fost probabil exterminată în apele Pacificului de nord.

THALASSA

un element vital e în primejdie

Vânătoarea continuă cu intensitate sporită. Dar la pescuitul nerațional din mări și oceane secolul nostru a adăugat un adevărat flagel: poluarea! S-a considerat că adîncurile apelor pot fi depozite pentru deșeurile civilizației. Tancurile petroliere își spală cu seninătate cisternele în apa mării, tot aici se scufundă materiale radioactive; fluviile aduc cu ele unde putride care formează adevărate bariere ale morții pentru peștii ce-și au locul de înmulțire în susul apelor dulci. Substanțele organice în descompunere duc la proliferarea algelor verzi, a diatomeelor; acestea, prin moarte, viciază apele. Plajele se murdăresc, castelele aurii de nisip ale copiilor devin cetăți negre, mirosind a petrol; marceele aruncă la mal valuri de pești morți; coastele sînt pline de păsări moarte (50.000 pe tărîmul Olandei și 250.000 pe cel al Angliei, anual). În vecinătatea fluviului Sf. Laurențiu au pierit, în mai puțin de doi ani, colonii de 250.000 de pinguini. Și enumerarea ar putea continua...

APE BOLNAVE

Un cercetător al efectelor biologice provocate de poluarea apelor, dr. Octavian Șerbănescu, relatează de curînd că a găsit malformații (inclusiv fenomene de orbire) la peștii aflați în laborator, în condiții ca acelea din zonele limitrofe unor deversări industriale. Minuțioasele și diversele sale experimentări au arătat și alte lucruri interesante: pe măsură ce trece timpul, scoicile care trăiesc în regiuni poluate imaginează substanțele nocive și efectele nu întir-

zie să se arate; aceste organisme își încetinesc creșterea și dezvoltarea iar viabilitatea lor devine incertă. Fenomene similare au fost constatate și de biologul Victor Ciochia care, în lucrările sale recent publicate, a atras atenția asupra pagubelor pe care le provoacă faunei poluarea cu petrol. El a identificat pe plaja de la Agigea numeroase păsări poluate, aparținînd unor specii diferite, de la pescărușul obișnuit pînă la distinsă lebădă. Moartea lor survenise din cauza unor congestii sangvine, provocate de murdăria penajului cu petrol. Coastele bretone sînt din ce în ce mai des năpădite de valuri negre de țitei; anul trecut, în golful Mexic, în mai puțin de 18 luni, 52 de marea de pești morți au dat un aspect lugubru tărîmului. În California, coloniile de pelican care înfrumusețau coasta sînt pe cale de dispariție din cauza deversărilor apelor pline de DDT. Păsările venite din larg cad la tărîm infectate de poluanții apelor. Penajul lor, în contact cu noxele lichide (cel mai adesea cu petrol) își pierde

proprietățile calorifuge și hidrofuge, ficatul lor se congestionează, suprarenalele se hipertrofiază. În insula Terra Nova, în martie 1956, aceste simptome erau identificate la 464 de păsări care veniseră de deasupra apelor să moară aici. Navigatorii povestesc că adesea întîlesc pe uriașe de impurități urmate de mari aglomerări de animale moarte.

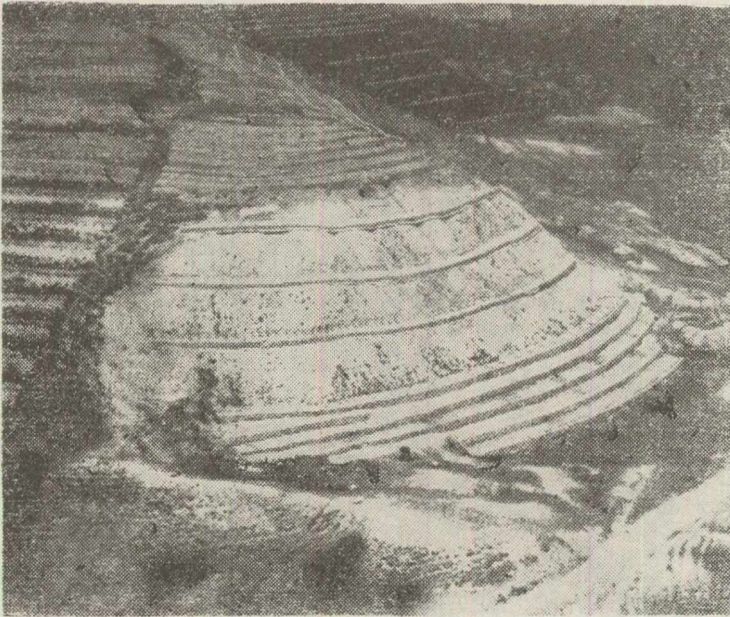
APELE SE APĂRĂ, DAR...

Microflora saprofită a apelor nu mai este capabilă să descompună, în totalitate și cu repeziciune, substanțele în putrefacție. Oxigenarea apei va deveni insuficientă iar mările și oceanele sînt amenințate, în următorii 50—60 de ani, să devină întinse cazane în care putrefacția va dezvolta teribile populații de microbi. S-a calculat că pentru Lacul Michigan este necesară o carantină de un secol pentru ca apele lui să se poată autocurăți. Pentru același scop, Lacul Superior ar avea nevoie de cel puțin 500 de ani, iar pesimiștii spun că pentru Gange nu mai este, de acum, nimic de făcut. Puțurile alimentate de izvoarele submarine se găsesc năpădite, prin infiltrații, de apele ce au spălat terenurile îngrășate și stropite cu ierbicide, pesticide și DDT... iar puterea lor de autoapărare este cu mult depășită. Iată deci nu niște viziuni, ci imagini ale realului, din care decurge necesitatea de a ajuta lupta apelor cu un dușman pe care nu-l merită și de care singure nu se mai pot apăra.

Dr. AL. IONESCU

Stearpa vale Carasu a devenit astăzi un covor al viilor, livezilor și legumelor. Peste tot, îndeosebi în zona Murfatlarului, domină viile. Sub soarele toamnei, viile încununează cu ghirlande doldora de struguri colinele altădată aride, pustii. Mii și zeci de mii de hectare de vie împodobesc nu numai briile colinelor din jurul văii Carasu, ci întreaga Dobroge. Ele au fost plantate, în cea mai mare parte, în ultimii 15 ani. La alegerea terenurilor, raionarea soiurilor, aplicarea întregului sistem tehnologic de producere a strugurilor și a vinului, o contribuție importantă a avut-o Stațiunea Experimentală Murfatlar, cu for vîticol de cercetare și îndrumare tehnico-științifică. Cultura vitei de vie are, pe acest străvechi pămînt de lîngă Mare, o tradiție milenară. Sînt cunoscute referirile istoricilor greci la bogăția vitei din Sciția Minoră. Părintele istoriei, Herodot, consemnează comerțul cu grîu și vin al geților. Despre strugurii pontici ne pomeneste și Homer în „Odiseea”. Vestigii numeroase atestă răspîndirea cultului lui Dionisos în acest ținut solar. Ovidius, poetul „gingașelor iubiri”, descrie în versuri scilicitoare generozitatea localnicilor și bogăția vinului. Un muzeu al vitei și vinului amenajat astăzi la I.A.S. Murfatlar, reconstituie vechea istorie a acestei culturi în Dobrogea.

Sub dominația Imperiului Otoman asistăm la declinul plantațiilor viticole. La sfîrșitul secolului al XIX-lea, filoxera decimează viile nobile. Abia la începutul secolului nostru se plantează 10 hectare la Murfatlar. Ca mediu climatic și sol s-a considerat că există multă asemănare între centrul viticol Murfatlar și departamentul Champagne din Franța. Ca atare, între anii 1913—1916 a funcționat aici un modest centru pentru prepararea șampaniei, atribuindu-se produsului finit numele de „Lacrima lui Ovidiu”. S-a văzut

● Terase la Murfatlar

CERCETARE—PRODUCȚIE

STAȚIUNEA MURFATLAR

for al viticulturii dobrogene

apoi că adevărata vocație a Murfatlarului era producerea de vinuri licoroase. Toamnele lungi și însoțite stimulau concentrarea de zaharuri în struguri. Orientarea spre această direcție a dus la rezultate remarcabile. Calitatea vinurilor obținute aici s-a bucurat de o largă apreciere, fapt dovedit și de multe medalii de aur și argint primite la expozițiile internaționale de la Barcelona (1934), Paris (1936) și New York (1937).

La sfîrșitul războiului, ferma de stat Murfatlar devine Stațiune experimentală agricolă. De unde la început puținele cercetări de biologie și vinificație erau întreprinse de 1-2 cercetători, dispunînd de o slabă bază tehnico-materială, cu timpul, activitatea științifică ia amploare. În prezent, ea angrenează 15 cercetători științifici. În proporție de 10 la sută, cele 563 hectare de vie ale Stațiunii Experimentale reprezintă obiectivul cercetării științifice nemijlocite. Diferența majoră de 90 la sută beneficiază de rezultatele experimentale ce sînt verificate în condiții de producție. Producția anuală atinge actualmente 200 de vagoane de vin. Activitatea din Stațiunea noastră poate constitui un exemplu de integrare a

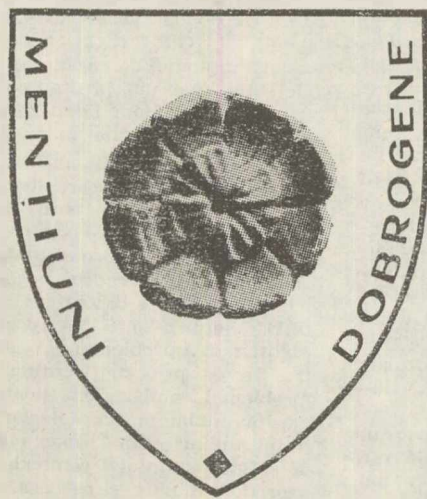
cercetării cu producția. Rezultatele științifice din: biologia și ameliorarea vitei de vie, tehnologia producerii materialului săditor, agrochimia și agrofitehnică vitei roditoare în condiții variate de cultură, protecția vitei împotriva bolilor și dăunătorilor, tehnologia păstrării strugurilor de masă în stare proaspătă, a preparării vinurilor seci, demiseci și dulci — devin obiectul verificării și promovării în producția pe scară largă nu numai în fermele din unitatea noastră, ci și în alte ferme din zona de influență a stațiunii. În acest scop au fost profilate ferme-pilot la I.A.S. Ostrov (pentru producerea strugurilor de masă), la I.A.S. Niculițel (pentru cultura soiurilor de vin și tehnologia vinurilor superioare seci) și la I.A.S. Murfatlar (pentru tehnologia vinurilor demiseci).

Activitatea de sprijinire a sectorului socialist viticol îmbracă și alte aspecte. Creșterea suprafețelor viticole de la 8.664 hectare cite erau cultivate în 1935, la circa 30.000 hectare de vie în 1972, a cerut participarea competentă a Stațiunii noastre într-o multitudine de probleme, de la repartizarea judicioasă a soiurilor pe teritoriul Dobrogei și îmbunătățirea continuă a tehnologiei viti-vinicole, la asigurarea de materiale și școlarizarea cadrelor. Astfel, în ultimii 10 ani, unitățile agricole de stat și cooperatiste din Dobrogea au primit circa patru milioane coarde-altoi, butași port-altoi și vite altoite, peste 1.000 de fiole cu fermenți selecționați. Au fost școlarizați aproape 1.000 de brigadieri și sefi de echipă din cooperativelor agricole deținătoare de vie etc.

Înscriindu-se în preocupările eterne ale integrării depline a cercetării cu producția, Stațiunea experimentală Murfatlar își concentrează toate eforturile în vederea depășirii continue a parametrilor calitativi și cantitativi ai producției viti-vinicole. Eficiența împlinirii activității științifice cu cea de producție este ilustrată de succesele raportate în țară și peste hotare de strugurii și vinurile noastre. Vom sublinia soiurile de vinuri care și-au dobîndit un renume mondial: Chardonnay și Pinot gris la vinurile albe, Cabernet Sauvignon și Pinot noir la vinurile roșii. Stațiunea Murfatlar a participat la 36 concursuri internaționale organizate la Barcelona, Budapesta, Iași, Ljubljana, Montpellier, New York, Paris ș.a., cîștigînd pînă în prezent 114 medalii, din care 78 de aur și 36 de argint. Colaborarea fructuoasă dintre cercetarea științifică și producție este oglindită și în integralitatea unui plan tematic unitar, îmbunătățit an de an cu noi probleme de mare interes pentru viticultura Dobrogei.

Ing. N. PODOLEANU

NOI DESCOPERIRI ARHEOLOGICE (I)

Cu puțină vreme în urmă, cu ocazia lucrărilor de îmbunătățiri funciare efectuate în sudul Dobrogei, în imediata apropiere a Dunării, a fost făcută o descoperire foarte interesantă. Este vorba de 3 vase de bronz, descoperite în zona Dervenț — Păcuilui lui Soare, pe o pantă ce coboară spre capatul de nord al insulei ce adăpostește vestigiile cunoscute ale unei cetăți bizantine, la circa 300 m distanță de fluviu și la o depărtare de cca 20 km de Ostrov, în împrejurimile de sud ale cărui se afla în antichitate cunoscutul oraș Durostorum, sediu al legiunii a XI-a Claudia, în vremea împăratului Traian.

Cele trei vase sînt forme de uz casnic, destul de bine păstrate, adică o căldărușă cu țoartă (capacitatea 2,800 l — 9 litre, 10 uncii în antichitate) și două strecurători de dimensiuni mijlocii, una intactă, cealaltă corodată pe alocuri. Ambele strecurători, care după un tratament adecvat în laborator, sînt expuse interesului publicului într-una din sălile de la etajul Muzeului, impresionează prin buna factură meșteșugărească, chiar artistică, pe care o revelă.

Cel mai important element însă, păstrat foarte distinct, la partea superioară a exemplarului întreg, este constituit de o inscripție în limba latină, a cărei interpretare ne oferă noi argumente asupra prezenței romane a dimensiunilor acestei

prezențe. Textul sună astfel: M. VLPVS EVFRATES FECIT IN CIRCO FLAMINIO; adică, în traducere „Marcus Ulpius Eufrates (le)-a făcut în Circul Flaminian”.

Numele autorului vaselor, Marcus Ulpius Eufrates, designează desigur un sclav eliberat, un liber; el conține atît praenomen-ul cit și gentiliciul împăratului Traian (Marcus Ulpius Traianus) care a domnit între anii 98—117 e.n., ceea ce dovedește că a primit cetățenia în timpul acestuia. Cognomenul (sau porecla) care în antichitate viza particularități fizice, inclinații psihice sau mediul din care provenea respectivul, se referă, după părerea noastră la Euftrat, unul din cele mai importante fluvii din Orient, pentru multă vreme graniță a imperiului. Se pare că e vorba de un oriental care, ajuns la Roma ca sclav al casei imperiale, după unul din numeroasele evenimente dramatice din ultimii ani de domnie ai lui Traian, va fi fost ulterior eliberat și lucrează, sub un nume de autentic cetățean roman, într-un atelier meșteșugăresc. Și mai îmbucurător este faptul că Eufrates localizează atelierul în care a lucrat amintitele vase. Cu un termen general, el ne indică „fecit în Circo Flaminio”, toponimic care se referă, fără nici o îndoială, la cunoscutul circ de a cărui ridicare îngrijea la Roma încă în anul 221 e.n. censorul Flaminian.

MIHAI BUCOVALA

În ultima vreme au apărut o seamă de cărți care polarizează atenția lectorului asupra conceptelor despre om și cultură în multiplele lor raportări. Această investigație prolifică răspunde necesității de definire a umanismului într-un spațiu al efervescențelor creatoare. Ea atestă capacitatea unei culturi de a se afirma, prin exprimarea trăsăturilor sale și, totodată, prin respingerea a tot ce îi este străin. Mai mult, acest fapt corespunde preocupărilor majore, înscrise în Programul ideologic al partidului nostru, de ridicare continuă a nivelului de cunoaștere și cultură al maselor. Citeva cărți de eseuri: „**Aurul cenușiu**” (volumul al doilea) de Mircea Malița, „**Contrapuncte**” de Dumitru Ghișe, „**Ethos și cultură sau vocația tinereții**” de Ion Dodu Bălan, „**Tehnică și umanism**” de Marin Rădoi etc. asigură o largă cunoaștere, stimulează gândirea, educă, în sens activ, militant, captându-ne interesul prin diversitatea unghiurilor de referință, cea a tratării și a stilurilor.

Acelorași rosturi se circumscrie și culegerea de studii al cărei titlu este dat cronicii de față, o carte de analize ale unor momente sau aspecte din istoria gândirii, de interpretări ale unor concepte, înzestrate cu aparatul critic respectiv etc. Studiul care deschide cartea, semnat de academicianul C. I. Gulian: „**De la filosofia la sociologia contemporană a culturii**” este o sinteză a unor preocupări mai vechi și mai noi ale autorului, de critică a teoriilor nemarxiste ale culturii apărute la sfârșitul secolului trecut și în secolul nostru. Autorul își propune nu numai să analizeze concepțiile unor teoreticieni, să redacteze deci, un capitol de istorie a gândirii, ci să răspundă, de pe pozițiile sociologiei militante a culturii, întrebărilor privind „criza culturii contemporane” (care este conținutul real al problemei în opoziție cu angoasele atitor teorii nemarxiste). Arătând „felul în care, în fața faptelor, filosofia speculativă abstractă a culturii a trebuit să cedeze pasul concepției istorice-sociale”, autorul evidențiază influența penetrantă a marxismului în chiar interiorul unor teorii nemarxiste încercând valorificarea critică a unor aspecte de gândire la Max Weber, Alfred Weber, Georges Gurvitch și alții, subliniind, acolo unde este cazul, apropierea de concepția marxistă a unor teoreticieni, ca și interpretările eronate date marxismului ale acelorași și ale altora. Accentul major este pus pe critica teoriilor reacționare, retrograde, despre societate și cultură (în principal a cărții lui Oswald Spengler „Declinul occidentului”, de un „irationalism sfidător”), care pun cultura „sub unghiul epuizării și sfârșitului, de pe pozițiile unei clase care își

simțea sfârșitul istoric”. Și: „tonul apocaliptic și profețiile sumbre, ca și argumentările sofistice, sint manifestări ale unei ferme atitudini reacționare: Spengler vede în criză declinul culturii nu atât pentru faptul că ea înseamnă o „sleire”, ci pentru că ea a început să oglindească prefacerile spirituale determinate de ridicarea maselor și de lupta lor pentru dreptul la viață” (pag. 50). Teoreticienii reacționari ai „crizei culturii” (Spengler, Toynbee, Northrop, Berdiaev și ceilalți) vorbesc despre declinul, decadența sau dezintegrarea culturii de pe pozițiile capitalismului în descompunere, sint înspăimântați de pătrunderea socialismului în cultură, de apariția și dezvoltarea unei lumi noi. Explicația adevărată a „crizei culturii” apare astfel ca un proces dialectic, ca o luptă a contrariilor, în care vechiul este învins și noul este victorios. Trăim într-o societate care și propune ca scop suprem, printr-un efort unanim și activ de edificare multilaterală, de perfecționare continuă, slujirea omului, devenirea sa multilate-

SINTEZE

confruntări despre om și cultură *)

rală. Acest om nu mai poate fi gândit ca o entitate abstractă, rupt de contextul social-istoric și de perspectiva în care este angajat. Cultura însăși, ca expresie definitorie a umanului, este privită ca spirituală și materială totodată. Prin situarea omului în spirala devenirii sale, oricare aspect al ecuației om-cultură își caută elucidarea, după cum orice opoziție cu diversele teorii asupra umanului se cere înfățișată. Pe această bază își desfășoară Al. Tănase argumentația sa în studiul intitulat „**Cultură-ideologie-umanism**.” Analiza reia, sub unele aspecte, discutarea critică a teoriilor nemarxiste ale culturii, până la cele de dată recentă. Ea supune criticii teoriile disperării provocate de marasmul societății capitaliste contemporane. Arătând că marxismul conține existența umană ca „unitate a obiectivului și subiectivului”, autorul subliniază faptul că „nu conștiința neantului sau angoasa existențială, nu trăirea pe culmile disperării și abandonarea în haosul violenței și al

morții (...), ci proiecția și realizarea valorică în lume, afirmarea omului ca principiu activ, creator ce instituie o lume a culturii și civilizației” (pag. 62) este adevărata soluție a „crizei culturii.” Interesantă este determinarea pe care o face Al. Tănase teoriilor critice (Fromm, H. Marcuse și alții) descinzând din școala de la Frankfurt, teorii care acuză capitalismul contemporan, de pe o bază însă unilaterală și subiectivă. Căci: „**Revoluția politică** ca formă supremă a praxisului transformator și eliberator este înlocuită cu critica ideologică, iar la acest nivel, critica civilizației burgheze se transformă într-o critică a civilizației tehnice în general”. În continuare, Al. Tănase consacră problemelor culturii în societatea noastră socialistă mai multe capitole: „**Cultură și ideologie în procesul fărâșirii societății socialiste multilateral dezvoltate**”, „**Cultură și umanism socialist**”, „**Tradiția culturală și contemporaneitatea**”. Capitolul despre „cultură și umanism socialist” se înscrie ca un răspuns la îndemnul adresat de tovarășul Nicolae Ceaușescu cercetătorilor din ideologie și cultură de a trata despre acest concept al noului umanism, care definește, într-o măsură esențială, însăși superioritatea societății socialiste față de cele anterioare. Socialismul este singura cale de realizare valorică a omului, de afirmare activă a omului într-un consens unanim către ideal. Politica partidului nostru pune în centrul preocupărilor sale ridicarea necontenită a nivelului de trai, de conștiință și de cunoaștere al tuturor. Și, „raportate la politica partidului, noțiunile de cultură și umanism se impun nu într-o accepție livrescă îngustă, ci în înțelesul larg, dinamic al vieții, ca factori activi de progres”.

Desigur că problemele tratate în acest studiu merită o descriere mai amplă decât ne oferă spațiul acestei cronici. Este un motiv în plus de a recomanda cititorilor parcurgerea lui. Vom consemna titlurile celorlalte studii care se circumscriu temei, și care contribuie, fiecare în parte, la adâncirea ei: **Umanismul și dificultățile ambiguității teoretice** de Octavian Chețan, „**Antropologia filosofică a lui Max Scheller**” de Al. Boboc, „**Jacques Maritain — eșecul umanismului teocentrist**” de Gh. Vlăduțescu, „**Georg Lukács sau sinteza imposibilă**” de N. Tertulian, „**Franciscanul și analiza structuralist-sociologică**” de Miana Brucăr.

OCTAVIAN GEORGESCU

(*) sub redacția acad. C.I. Gulian. Ed. Academiei R.S.R., 1972

POȘTA REDACȚIEI

DINCĂ ANA SMARANDA. — E bine, 16 ani înseamnă virsta poeziei, cred că puteți continua. Reproduc un fragment din „Confesiuni”, compoziție vetust-sentimentală, cam ionelteodoreană, scrisă însă cu destulă siguranță:

„În odaia asta cu iz de tămii,
De candelă și de gutui,
S-a scurs tinerețea bunicii,
A jcoanei și a crivatului
sculptat
Cite amintiri are zidul ăsta
afumat,
Cu zugrăveala bolnavă!”

În „Te-am învățat” și „Erechteion” tonul e ușor grandilocvent și emfatic; un efort de concentrare și temperare se impune. ACASANDREI ȘTEFAN. — Nimic deosebit. Cel mult în „Orele libere”, o idee care ar merita să fie reluată și tratată mai curajos.

AUTORUL (AUTOAREA ?) poeziilor „Recolte”, „Chemarea mea a fost și a lui” și „Ești tu, tinerețe” mă întreabă într-o scrisoare a cărei semnătură nu e descifrabilă: „Privind versurile de față, care sint șansele mele?” Îi răspund: extrem de puține. Textele trimise poartă amprenta unui spirit deloc înclinat spre poezie, prozaic și discursiv prin excelență. Totul e spus insistent și explicit, cu ajutorul unor îndelung verificate și sigure locuri comune: „Eu ascultam o voce ce risipa străvechi și candid speranțe...” „Voiam să te privesc lucid cu calda mea simțire...” „...dorul meu nemărginit de a cuprinde în brațe cu căldură necunoscutul acestei vieți de izbucniri și resemnări...” „Am alergat din nimb în nimb și am cules ideile. Erau atât de multe, săgetate de-atâtea aprige gândiri...” De altfel, scrisoarea însoțitoare denotă că autorul (autoarea) deține niște certitudini care prin ele însele, lăsând la o parte remarcabilul aplomb cu care sint împărtășite, mă determină să fiu sceptic și circumspect: „Azi mai mult ca oricând oamenii trăiesc poezia. Oricărei realizări și oricărei virste, oricărei împrejurări oamenii le găsesc versul și rima potrivită.” O fi, nu știu.

LIANA BOB. — Hăsipă de vorbe mari: „trupul vestejit al naturii”, „glasul puternic al gongului ce marchează începutul ritualului vestejirii”, „vreau să-ți închid ochii și să-ți arăt lumea iubirii interioare” etc. Prea frumoase, prea de spus pe scenă. Caut în general să insuflu tinerilor curaj și încredere în vocația lor; dv. un strop de neîncredere în poezie (așa cum o înțelegeți acum) nu v-a strica.

HLIBICIUC VALENTIN. — Dorința de a renunța la tot ce e prisos, de a ajunge la esențe e de înțeles; la dv. însă operația de descoperire și epurare a discursului e dusă până acolo încât tot ce rămâne e un simplu semn în dosul căruia nu se mai află nimic. Iată două asemenea alcătuiri, citate în întregime, cu titlurile lor cu tot:

„m-am întâlnit
cu ochii tăi
albastre mări
m-am întâlnit cu tine” (Noi)
și:

„cîntecul tău
sărutul tău
să-mi fie poem” (Noptii)
De loc mai lung (lipsit pînă și de titlu la origine), haiku-ul japonez are mister și se situează pe niște constante spirituale (simplitate, umilință, infinită adorare a naturii) care îl mențin la altitudinea mării poezii. Nu e de loc, dar absolut de loc cazul cu textele de mai sus.

TAISIA PUȘCAȘU. — Mă văd nevoit să vă repet că lipsa mea de umor mă face insensibil la farmecele acestui gen, destul de bine cultivat în unele reviste. Reproduc totuși, pentru plăcerea dv. și a cititorilor care apreciază acest tip de amuzament inofensiv, două din epigramele trimise:

Lui Pop Simion pentru volumul „**Faetonul**”

„Cu faetonul la plimbare
E-un obicei c-am demodat...
Eu cred c-aveai succes mai mare
Dacă ieșeau cu un... Fiat!”

Lui Gheorghe Grigurcu pentru volumul „**Riul incinerat**”

„Văzind că versurile-s reci,
Căldura focului le-ai dat
Fiindcă aveau asigurată
La crematoriu loc de veci!”

IOANICHIE OLTEANU

Cambodgia este o țară în sud-estul Asiei, în peninsula Indochina, cu o suprafață de 181.000 kmp, cu capitala la Pnom-Penh. Deși situată în valea fertilă a fluviului Mekong, are o agricultură nu prea dezvoltată, unde lucrează aproape 90 la sută din populație. Principala cultură este orezul care cuprinde peste 80 la sută din suprafața agricolă. În Cambodgia se mai cultivă arbori de cauciuc, cafea, porumb, bumbac și este în dezvoltare sectorul creșterii animalelor.

Industria este caracterizată prin prelucrarea produselor agricole și extracția pietrelor prețioase. Strămoșii khmerilor de astăzi au întemeiat în sec. I-II statul sclavagist timpuriu Fu-nan, iar în sec. al V-lea statul Cen-la. Numele actual datează din sec. IX. Acest stat devine puternic, dar cade sub stăpînirea regilor Siamului și ai Vietnamului (sec. XVII și XVIII). Din 1863, în urma unui tratat impus de Franța a devenit colonie. Poporul cambodgian a luptat, împreună cu popoarele vietnameze și laotian, împotriva ocupanților francezi, iar în timpul celui de-al doilea război mondial împotriva ocupanților japonezi. În 1949, Franța i-a recunoscut formal independența, în cadrul Uniunii France-

ze din care în urma luptei de eliberare națională și a hotărîrii Conferinței de la Geneva din 1954, Cambodgia a ieșit în 1955. De atunci Cambodgia este o monarhie constituțională, șeful statului fiind prințul Norodom Sianuk. Principala organizație politică a țării este Comunitatea Socialistă Populară, creată în 1955, prin unirea a două partide politice. Cambodgia a promovat o politică de neutralitate și de coexistență pașnică, a participat în 1955 la Conferința de la Bandung. La această conferință au participat 29 de țări din Africa și din Asia unde s-a declarat că, sub toate formele sale colonialismul reprezintă un rău căruia trebuie să i se pună grabnic capăt. În Cambodgia însă, forțele patriotice s-au lovit de acțiunea burgheziei compradore, ce reprezintă partea cea mai reacționară a burgheziei, care împreună cu elementele feudale, au favorizat expansiunea capitalului străin, jefuirea bogățiilor țării și exploatarea crîncenă a populației. Această burghezie, împreună cu elementele feudale constituie principalul sprijin al imperialismului în această țară și se opune luptei de eliberare națională.

Împotriva acestei țări a conti-

nuat, de mai mulți ani, un proces mai lung de acțiuni subversive și comploturi pentru subminarea independenței și neutralității sale. După cel de-al doilea război mondial, în condițiile în care pozițiile franceze slăbiseră, iar această parte a Asiei cunoscuse importante prefaceri, S.U.A. au manevrat pentru a folosi Cambodgia drept o bază militară împotriva popoarelor asiatice. Au avut loc acte de sabotaj, comploturi, trădări, care

urmăreau să împingă Cambodgia pe un drum contrar aspirațiilor naționale ale poporului khmer. Acordurile de la Geneva au fost încălcate. În urma loviturii de stat din 18 martie 1970, Cambodgia a fost supusă la o dramatică încercare, ceea ce a făcut să aducă război în orașele și satele țării. Adevărata voință a poporului khmer se exprimă prin singurul reprezentant autentic al Cambodgiei: Frontul Unit Național (F.U.N.K.), în frunte cu prințul Norodom Sianuk și Gu-

vernul de Uniune Națională aflat sub conducerea F.U.N.K. Actuala administrație de la Pnom Penh a ajuns la putere cu sprijinul a o sută de mii de soldați saigonezi și americani. Cu toate că bombardamentele americane au ajuns la adevărate recorduri, peste 300 atacuri aeriene în 24 de ore, rezultatele nu au fost cele scontate de trădătorii și imperialiști. Rezistența a luat proporții fără precedent în istoria cambodgiană împotriva imperialismului american și a marionetelor sale. F.U.N.K. a dat zi de zi lovituri dușmanului eliberînd teritoriul, instaurîndu-se conducere locale populare. Concomitent cu efortul depus pe cîmpul de luptă s-au avut în vedere problemele complexe pe care le ridică zona eliberată: economice, sociale, de apărare etc. S-au format, în același timp, luptători pentru front (unități regulate, forțele regionale și detașamentele de guerilă) și cadrele necesare administrației la toate nivelurile — sat, comună, district, provincie. La 9 noiembrie 1972, Guvernul Regal de Uniune Națională din Cambodgia (G.R.U.N.C.) a dat publicității o declarație cu ocazia celei de-a 19-a aniversări a independenței Regatului prin care se arată că după lovitura de

stat antipopulară din martie 1970, întregul popor cambodgian, sub conducerea F.U.N.K. a organizat lupta pentru salvarea națională.

Datorită victoriilor strălucite obținute, forțele patriotice și-au extins administrația pe mai bine de 90 la sută din teritoriul național unde trăiesc peste 5 milioane de locuitori.

Pe plan internațional lupta poporului khmer a cîștigat sprijinul ferm al popoarelor și guvernelor lumii, iar G.R.U.N.C. întreține relații diplomatice cu aproape 30 de state suverane, în timp ce regimul de la Pnom Penh se află într-o izolare tot mai mare.

În declarație se reafirmă solidaritatea militantă ce caracterizează relațiile dintre poporul cambodgian și popoarele vietnameze și laotian, sprijină proiectul de acord elaborat în cadrul negocierilor de la Paris dintre guvernul R.D. Vietnam și S.U.A. privind soluționarea problemei vietnameze. În ce privește soluționarea problemei cambodgiene poate fi găsită numai pe baza declarației în 5 puncte din 23 martie 1970 a șefului statului cambodgian, Norodom Sianuk, și pe baza programului politic al Frontului Unit Național al Cambodgiei.

NICOLAE ȚĂRANU

● Vedere din Genova

Însemnări din Italia (I)

De câte ori sint întrebat ce am văzut și pe unde am fost, prima și cea mai remanentă imagine, fantastică dar proaspătă și concretă, este cea a Palatinului, așa cum l-am văzut prima oară, după o noapte de tren, la 16 octombrie '72. Mergînd pe via di Annibaldi, cu scopul precis de a ajunge la Coloseu, mi-a apărut neașteptat, la dreapta acestui monument etern, o imensă întindere de lumină și culori cu nuanțe schimbătoare de la o clipă la alta, același pămînt dar mereu altfel, poartă de paradis închipuit, aici, atît de aproape. O vastitate verde, cu ruine de cărămidă roșie, coloane maiestroase și arcuri albe de marmură, spațiu infinit și nedintit de antichitate și natură vie, decor suprarealist cu dimensiuni și proporții ciudate, greu de imaginat, totul mîngîiat de un cer neîntinat, desigur albastru, dar ce albastru plin de lumină, radiind lumină. Din loc în loc pînă, siluete înalte, nefirești și triste, formînd pe cer singurele pete, dau prezent acestui trecut miraculos. Da, abia acum înțeleg pornirea lui Respighi, care a știut să asculte și să pună pe portative omenești pulsul și freacă solitar, discret, al acestor înțelepți ai Romei.

Am rămas pe loc, surprins fără resurse, fără pregătire, copleșit, cu aparatul de fotografiat atîrnîndu-mi stupid și rușinat la gît. Fără să mișc un deget, înspăimîntat poate, ca visul să nu se destrame, pînă cînd trupul a început să se clatine și am simțit o amețelă tulburătoare și un gol terestru în stomac. Și atunci, am înțeles că e adevărat, o bucurie nestăpînită, sălbatecă, m-a pătruns și mi-a scos din străfunduri generozitatea, cea adevărată. După care m-am întors cu mintea și ochii spre Colosseo, privindu-l liniștit și increzător, zîmbindu-i ca de la egal la egal, amintindu-mi cine și cînd l-a construit, cîte refaceri a suportat, supraviețuind și transmițînd peste veacuri gălăgia fanatică din arenă. Ar trebui probabil să respect planul itinerariului parcurs, să dau date, cifre, dimensiuni, cronologii, nume de împărați și guvernatori, războaie și revoluții.

Am început însă cu ceea ce a fost și a rămas esențial pentru mine — emoția trăită incandescent, la proporții unice. Ră-

mine loc apoi și pentru date. În primele zile fotografiam mereu, toate frumusețile și minunățiile, ba chiar și uritul, fără discernămint. Apoi am renunțat, sau poate am uitat pur și simplu să mai scot aparatul din geamantan. Nici fotografia, nici cinematograful, nici condeiul sau magnetofonul, nimic nu poate transplanta sau imita bogăția și splendoarea imaginilor, nimic nu poate reda sau reconstitui frumosul și adevărul dincolo de hotarele lor și mai ales nimic nu ne poate oferi gustul, senzația și emoția, vibrația vicioasă, durerea și bucuria, decît contactul direct. De aceea mulți oameni, pe lingă pasiunea cărților au prins și pasiunea călătoriilor.

Am plecat cu lucidul gînd de a afla cit mai multe, de a vedea cit mai mult în puțin timp, de a culege date și informații complete. Dar am rămas multă vreme, numai în cîteva locuri, de care nu te poți despărți ușor. Am constatat că cel mai

escale contemplative

valoros cîștig al acestei călătorii consta în senzația care mă încerca inexplicabil în Capela Sixtină sau la Pompei, bucuria adolescentă a descoperirii lui Boticești (asupra căruia tratatele m-au înșelat și pe care-l iubesc acum), liniștea deplină, divină sau ocultă încît îmi venea să strig, de pe dealul de la San Miniato dal Monte, crampele din stomac și disperarea sfîșietoare ce-mi încrîncena sufletul în capela Medicilor din Florența, neputința de a pricepe cum un singur om a făcut și Noaptea și Moise și David; apoi din nou revolta împotriva tratatelor ce-mi spusese că Michelangelo sau Bernini au dăltuit în marmură — și nici eu, nici alții ce tremurau ajdăma, n-au mai văzut, n-au mai găsit vreun cristal de marmură în Pietă sau Răpirea Proserpinei. Marmura și piatra dispăruseră, era cu totul altceva, uman, de o umanitate nepieritoare. Dar pacea din grădinile Palatinului sau de la Domus Aurea? Dar senzația de spaimă rece și umedă ce m-a atins în Galeria Florenței? De spaimă că aș fi reușit să îmbătrînesc în continuare fără să văd și să trăiesc această bucurie și durere. Pentru că, atunci cînd, ieșind de la Villa Borghese și din parcul ei, pătrunzi din nou în Roma contemporană, nimic nu mai conținează, nimic nu te mai ademe-

nește, nici magazinele luxuriante, epatante, nici limuzinele teribile, nici moda frumoasă sau femeile semețe, nici vinul alb, nici pensiunea unde te străduiești să adormi un trup frînt de oboseală, încercînd să rămii cu sufletul treaz. Ceva mai tirziu mi-am reamintit că Goethe afirmase că s-a născut cu adevărat în ziua cînd a ajuns, pentru prima dată, la Roma.

☆

Am început cu sudul, nu cu Sicilia, ci cu Taranto, unde participam la un congres dedicat economiei și societății din antica Magna Grecia. Taranto, oraș crescut în vastul golf al Mării Ionice săpat în talpa cizmei, e așezat pe o peninsulă despărțită nu de mult de uscat, înconjurată de o parte și de alta de ape, la nord de așa numita Mare Picolo iar la sud de Mare Grande.

O așezare omenească densă și largă, cu străzi înguste și case înalte, curate, cu viață solidă și sigur organizată, cu gălăgia mașinilor și mai ales a motoarelor scuterelor și motocicletelor conduse de școlari și tineri, cu uniforme variate și multicolore ale militarilor și poliștilor, cu palmieri și briză schimbătoare, cu baruri ce se închid la 11 noaptea; o lume tină, volocă și îndatoritoare, cuminte, bine îmbrăcată. Și nu-ți trebuie mult timp să observi, că Italia-nul, atît la servicii, la piață, pe stradă sau la cinema, îi place să se îmbrace, iubește haina. Pentru toți însă, timpul înseamnă existență și muncă.

Făcînd o scurtă excursie în regiune, am fost surprins, chiar descumpănit de bizara arhitectură din valea Itria. Vale verde de dealuri, cu vii și măslini, totul atențat parcat în mici ferme. Cele mai multe case, izolate, acoperind întinderea cit vezi cu ochii, nu au etaj, iar acoperișul fiecărei încăperi, de obicei mic, este pur și simplu un con, format din rînduri suprapuse de piatră, cercuri concentrice ce se îngustează mereu, pînă în vîrf unde, din ciment vîrui în alb, este realizat un ornament care accentuează aspectul de cort medieval. Cei de aici sau nu cunosc bolta sau nu vor să o adopte nici în ziua de azi. O tradiție seculară, respectată și la clădirile mari, cu etaj, ceea ce conferă locurilor nu numai pitoresc, dar și înedit. În împrejurimile de la Mottola și Massafra, am vizitat cîteva cripte și biserici rupestre ortodoxe săpate în stîncă, în veacurile VI—VII, pe vremea unor aprige persecuții. La Chiesa di San Vito, di San Angelo, pătrunzi prin grote și hrube subpămîntene ca, după un colț umed și întunecos să se deschidă ochilor sanctuare modeste, păstrînd pe pereți fresce de o rară puritate, unele păstrîndu-și intactă prospețimea inițială a culorilor.

La Petruscio, o vale îngustă străjuită de o parte și de alta de pereți stîncosi abrupti, ne oferă impresionantul spectacol al unui mare refugiu, cuprînzînd nenumărate locuințe, sanctuare și necropole creștine rupestre, galerii săpate în stîncă, totul ascuns ochiului neavizat de o vegetație sălbatecă, protectoare. Ceea ce de fapt impresionează în acest crimpei de Italie, atît de interesant, dar puțin cunoscut — fără celebritate, nu este tabloul fascinant dintr-un film de anticipație, ci extraordinara forță de rezistență și tenacitatea de a supraviețui — rămînînd în credință, obiceirile și limba strămoșească — a unei populații de o rară modestie.

CONSTANTIN SCORPAN

TINERI POETI DIN R. D. G.

KURT BARTSCH

cazemata

Uneori mai locuiesc în
ea îndrăgostiții
Crenelurile sint locuite
de vrăbii

Cu-ncetul se dărîmă.
Se teme rău de asta.
Nu știe că războiul s-a
sfîrșit de mult

WULF KIRSTEN

trepte

să urci treptele
spre oraș deasupra
orașului
deasupra unei toamne
mute
din piatră,
care își ia zborul,
cînd vîntul
silește arborii să-și

rostogolească funzișul
beregățile noastre
îngrijesc cu cuvinte
colțuroase
pas cu pas muntele.
fiecare treaptă care tace
o ridicăm
în limbajul comun.

VOLKER BRAUN

războiul depărtat

La șase kilometri de
odaia mea
În spatele unui canal,
a barierei unei
granițe
A cîtorva străzi scurte,
tufișuri rare
Fabrica tăcută din Britz
Deslușit fumul.

Pe cer, se spune :
O ploaie venită tulbură,
acolo
Aproape de neoprit,
căderea
Ușor plutitoare a
chimicalelor peste
cimpii

De parte
De nedesprins cu
mîinile goale

Și frunzișul
Vietnamului : de-acum
nedeslușit ca un zvon.

MICKEL KARL

noiembrie

Tiparul soldurilor tale lacuri de munte
Picioarele mi le-ntind de sub plapumă cu noaptea-n
cap

Cine dă nume anotimpurilor ? eu sint acela
În jur zăcea frunzișul ca poemele
Pe masa mea. O ploaie Noiembrie Mai.

PETER GOSSE

mamaia

Acolo pe plajă iarba era firavă
Și s-a putut juca în felul ei cu mina-mi gravă
Acolo mi-am tras piciorul căafară s-a grăbit un vapor
peste el lunecînd
Acolo aproape că am văzut de pe burta-mi fierbinte
aerul ridicîndu-se blind
boltire de indigo umflată-n vînt
Acolo ca Proust mi-am lăsat gîndurile legănat să se
scuture
Acolo am fost plin de răbdare cu ele, ca numai cu
străinii altminteri
Acolo de-abia mi-am amintit, să te tîrăști după cămăși
pretutindeni
Acolo mi-am lăsat fumul țigării joc de umbre pe mină
să-mi fluture,
Acolo eram ca jupuit și desigur lipsit de mușchi,
moale
Și nu jinduam nici măcar după poale
Acolo muștele puteau să se împerecheze, pe
coapsa-mi depărtată,
Altfel nu-ngădui asta niciodată.

În românește de D. MARIAN

Colegiul de redacție : ION BĂDICĂ (redactor-șef), NICOLAE MOTOC (redactor-șef adj.),

ȘTEFAN CAREJA, GH. DUMITRAȘCU, MARIN PORUMBESCU, FLORICA POSTOLACHE, ADRIAN RĂDULESCU, EM. ȘTEFĂNESCU
Tomis, revistă bilunară editată de Comitetul pentru cultură și educație socialistă al județului Constanța. B-dul Republicii nr. 28, telefon 13416 — 21368. Căsuța poștală nr. 112

Rugăm să ni se trimită manuscrisele dactilografiate. Cele nepublicate nu se restituie.

Tiparul : I.P. „Dobrogea”, Constanța